

gł

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 4

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERRIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILESE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915**

TELEFONY: KRÓLHUTA 409-01 I KATOWICE 972

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU
Z KOPALNÍ KRÓL BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. **SKARBOFERME** KRÓL. HUTA.

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
PAŃSTWOWY BANK ROLNY W 1933 R. — R.	1111	KRONIKA BIEŻĄCA:	
UBEZPIECZENIA A KREDYT DŁUGOTERMINOWY —		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1127
J. CZADANKIEWICZ	1113	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1127
ŻYCIE GOSPODARCZE		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
Rynek pracy w okresie czerwiec — lipiec 1934 r.		KREDYT	1128
GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ:		Zadłużenie drobnego rolnictwa — <i>St. Koczyński</i>	
GÓRNICZTWO WĘGLOWE	1119	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1129
PRZEMYSŁ NAFTOWY	1121	Z BANKU POLSKIEGO	1130
HUTNICTWO CYNKOWE I OLOWIANE	1121	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
ROLNICTWO	1122	POPRAWA SYTUACJI GOSPODARCZEJ W SU-	
HANDEL:		ROWCOWYCH KRAJACH ZAOCEANICZNYCH —	
TARGI I WYSTAWY	1123	<i>M. I. DRYBIŃSKI</i>	1132
V Targi Wołyńskie — <i>M. Szyszkowski</i>		TRUDNOŚCI GOSPODARCZE FRANCJI — <i>DR. ROMAN</i>	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1123	<i>BATTAGLIA</i>	1135
RYNEK AKCYJNY	1124	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1124	OGÓLNE	1138
Odszkodowanie w asekuracji morskiej — <i>Dr. Władysław Sowiński</i>		FRANCJA	1139
POCZTA I TELEGRAF	1126	ANGLJA	1140
PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:		NIEMCY	1141
Z NOWYCH KODEKSÓW	1126	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1141
		BIBLIOGRAFJA	1142

PAŃSTWOWY BANK ROLNY W 1933 ROKU

PRACE Państwowego Banku Rolnego w 1933 r. polegały przede wszystkim na kolejnym przystosowywaniu dawnych stosunków z dłużnikami do nowych warunków, wynikających ze zmniejszonej zdolności płatniczej rolnictwa. Mogą więc być one ogólnie określone jako działalność o charakterze likwidacyjnym.

Akcję konwersyjną prowadził Państwowy Bank Rolny we własnym zakresie, począwszy już od 1931 r. Dopiero jednak w 1933 r. konwersja, związana z całością rządowej akcji pomocy dla rolnictwa, stała się ogólną i powszechną.

W zakresie kredytu długoterminowego przeprowadzona została konwersja zobowiązań rolniczych zgodnie z przepisami ustawy z dn. 20/XII 1932 r. W myśl tej ustawy i dalszych rozporządzeń wykonawczych, poczynając od dn. 1/I 1933 r., oprocentowanie wszystkich pożyczek w listach zastawnych

i obligacjach meljoracyjnych obniżono do 4½% w stosunku rocznym, okres umorzenia pożyczek w listach zastawnych przedłużono do 55 lat, a pożyczek w obligacjach meljoracyjnych do 36 lat, wreszcie wprowadzono okres karencji, wynoszący dla kredytów w listach zastawnych 3, a dla kredytów w obligacjach meljoracyjnych 6 lat.

Dla ogółu dłużników Państwowego Banku Rolnego, zobowiązanych z tytułu długoterminowego kredytu amortyzacyjnego, korzyści z konwersji przedstawiają się w sposób następujący: półroczna rata amortyzacyjna (przed konwersją) wynosiła dla 7%-owych listów zastawnych — zaleźnie od okresu pożyczki — 4'01% ÷ 7'04%, dla 8%-owych listów zastawnych — 4'43% ÷ 7'5%, a dla pożyczek w 7%-owych obligacjach meljoracyjnych — 6'23%. Po konwersji, w okresie trwania karencji, półroczna rata wszystkich wymienionych kredytów wynosi 2'25%, a po upływie tego okresu wynosić będzie 2'5% i 3'06%.

Wskutek dokonanej konwersji wpływy Banku z tytułu rat kredytu długoterminowego zmniejszyły się w okresie karencyjnym z zł 344 miljn. do zł 174 miljn. rocznie. Konwersja objęła przeszło 39 tys. pożyczek w listach zastawnych na sumę zł 174 miljn. oraz ok. 900 pożyczek w obligacjach meljoracyjnych na sumę zł 111'5 miljn.

Podanemi powyżej warunkami konwersji nie zostały objęte te wszystkie pożyczki, które obciążały gospodarstwa powstałe z parcelacji, korzystające jednocześnie z kredytów Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. W tych wszystkich wypadkach zastosowane zostały przepisy ustawy z dn. 28/II 1933 r., na mocy których pożyczki w listach zastawnych uległy konwersji na pożyczki gotówkowe Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. Jednocześnie została wycofana z obiegu odpowiednia ilość listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego. Konwersja ta objęła przeszło 15'5 tys. pożyczek na sumę ok. zł 49'3 miljn.

Od chwili przeprowadzenia powyższej konwersji dłużnicy korzystają i korzystać będą z ulg, jakie dla zobowiązań w stosunku do Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej ustala Minister Rolnictwa i Reform Rolnych. Narazie korzystają oni z karencji i opłacają jedynie odsetki w granicach 1% ÷ 3% w stosunku rocznym.

Sprawa zaległości z tytułu rat pożyczek długoterminowych stanowi odrębne zagadnienie, które znalazło rozwiązanie w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27/X 1932 r. Na podstawie tego rozporządzenia zostały odroczone do dn. 1/X 1934 r. wszystkie zaległe raty kredytów długoterminowych amortyzacyjnych, udzielonych przez Państwowy Bank Rolny. Po upływie tego terminu przewidziane zostały dogodnie rozterminowane spłaty. Zaległości te wynosiły w terminie odroczenia zł 27'9 miljn.

W zakresie kredytu krótkoterminowego, jak już wspomniano, Państwowy Bank Rolny już od 1931 r. stopniowo i w miarę potrzeby rozterminowywał spłaty oraz udzielał indywidualnych ulg swym dłużnikom. Podstawę do szerokiej akcji konwersyjnej stworzyła jednak dopiero ustawa z dn. 24/III 1933 r. o ułatwieniach dla instytucji kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych. Na podstawie tej ustawy zorganizowany został Bank Akceptacyjny.

Jakkolwiek postępowanie układowe pomiędzy instytucjami wierzycielskimi kredytu zorganizowanego a dłużnikami i związana z tem postępowaniem konwersja zobowiązań rolniczych, dają dłużnikom szereg istotnych korzyści, to jednak tego rodzaju możliwości odłożenia i rozterminowania zaległych zobowiązań, będące nowością w naszych stosunkach, nie znalazły narazie należytego zrozumienia.

Dlatego też, w ciągu 1933 r. Państwowy Bank Rolny przeprowadził — bezpośrednio i pośrednio — konwersję zobowiązań rolniczych na sumę zaledwie zł 5'1 miljn. Właściwy rozwój akcji konwersyjnej przypada dopiero na 1934 r.

Niezależnie od konwersji zobowiązań krótkoterminowych za pośrednictwem Banku Akceptacyjnego, Państwowy Bank Rolny we własnym zakresie, korzystając z pomocy Skarbu Państwa, udzielonej mu w postaci lokat skarbowych, przeprowadził szereg konwersji specjalnych, na szczególnie dogodnych

dla dłużników warunkach. W ten sposób skonwertowano lub też rozpoczęto konwersję zadłużeń osadniczych oraz spółdzielczych, a w szczególności spółdzielni rolniczo-handlowych i mleczarskich. Konwersja polega na przejęciu przez Państwowy Bank Rolny całości krótkoterminowych zobowiązań osadniczych i spółdzielczych i na ich dogodnym rozterminowaniu przy niskiej stopie procentowej.

Odrębny dział stanowią ulgi, przyznane w ciągu 1933 r. dłużnikom, zobowiązanym w stosunku do funduszy rządowych, administrowanych przez Państwowy Bank Rolny. Należy tu przedewszystkiem wymienić umorzenie ok. 60 tys. pożyczek na sumę zł 30'2 miljn., udzielonych z funduszu na odbudowę budynków, zniszczonych wskutek działań wojennych. Umorzono zostały wszystkie pożyczki, których suma pierwotna nie przekraczała zł 1 tys. oraz pożyczki powyżej zł 1 tys., o ile dłużnik znajdował się w warunkach szczególnie niepomysłnych.

Dłużnicy Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej uzyskali szereg ulg, różnych w zależności od źródła zobowiązania, polegających naogół na wydatnem obniżeniu oprocentowania, wstrzymaniu egzekucji zaległości i rozterminowaniu ich na szereg lat, przedłużeniu okresu amortyzacyjnego, wprowadzeniu t. zw. opłat karencyjnych zamiast rat i t. p.

Wykonanie zarządzeń ulgowych w zakresie funduszy rządowych, administrowanych przez Państwowy Bank Rolny, było szczególnie uciążliwe, gdyż ilość pożyczek, udzielonych z tych funduszy (według stanu na dz. 31/XII 1933 r.) wynosiła ok. 550 tys. na ogólną sumę ok. zł 500'8 miljn.

W ramach właściwych działań bankowych Państwowego Banku Rolnego należy w zakresie długoterminowego kredytu emisyjnego wymienić uruchomienie specjalnego kredytu w 40% -letnich 4% -owych listach zastawnych serji I, przeznaczonego na sfinansowanie parcelacji oddłużeniowej, przewidzianej przez ustawę o ułatwieniu spłaty zaległych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne. Pomimo ułatwień, przewidzianych przy udzielaniu pożyczek, oraz szeregu szczególnych uprawnień, nadających wymienionym listom zastawnym znaczną obiegowość — kredyt ten nie zdobył sobie większego powodzenia przedewszystkiem spowodu niechęci właścicieli większych obszarów rolnych do likwidacji swych zadłużeń przy pomocy parcelacji. W ciągu 1933 r. Państwowy Bank Rolny przyznał pożyczek w 4% -owych listach zastawnych serji I na sumę zaledwie zł 3'9 miljn., z czego wypłacił zł 0'9 miljn.

W związku z konwersją Bank zamknął z dniem 31/XII 1932 r. emisję 7% -owych listów zastawnych oraz 7% -owych obligacji meljoracyjnych i zaprzestał udzielania pożyczek w tych walorach. W tych warunkach — przy normalnie postępującem umarzeniu oraz wobec konwersji zł 49'3 miljn. na kredyty gotówkowe Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej — stan kredytów długoterminowych, udzielonych przez Państwowy Bank Rolny, obniżył się w 1933 r. z sumy zł 336 miljn. do zł 283 miljn.

Działalność parcelacyjna Banku wykazała w ciągu 1933 r. pewne ożywienie. Pomimo niepomysłnych warunków rozparcelowano w tym okresie czasu blisko 4'7 tys. ha wobec 1'2 tys. ha w 1932 r. Całkowity obszar gruntów, nabytych przez Bank w 1933 r., wyniósł 24'5 tys. ha, z czego 23'5 tys. ha przypada na Ordynację Zamoyską. W ciągu roku prowadzono

wszystkie normalne czynności, związane z dokonaniem poprzednio i planowanymi pracami parcelacyjnymi.

W zakresie kredytu krótkoterminowego działalność Banku była nader ograniczona wskutek całkowitego prawie unieruchomienia własnych środków Banku. Większe ożywienie przejawiało się przy finansowaniu obrotów nawozami sztucznymi oraz w akcji rozprawiania kredytów zaliczkowych i pod rejestrowy zastaw zboża. Stan kredytów krótko- i średnioterminowych w ciągu 1933 r. obniżył się nieznacznie — z 2 196 miljn. do 2 189 miljn.

Zobowiązania rolnicze w stosunku do funduszy rządowych, administrowanych przez Państwowy Bank Rolny, wzrosły w ciągu 1933 r. ogólnie o 2 77 1 miljn. Kredytów gotówkowych udzielono jednak w tym okresie zaledwie na sumę 2 2 3 miljn. Cała po-

została suma, którą należy powiększyć jeszcze o 2 30 2 miljn., odpowiadające wysokości umorzeń z funduszu odbudowy powojennej — pochodzi przede wszystkim z konwersji pożyczek w listach zastawnych na kredyty gotówkowe Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, a następnie z zakredytowanych należności za rozparcelowane grunty, za rozmaite świadczenia i prace, wreszcie z zaległości.

Państwowy Bank Rolny zamknął 1933 r. zyskiem 2 125 tys. Taki stan rzeczy jest wynikiem całokształtu polityki Banku, która była prowadzona świadomie pod kątem wyrzeczenia się zysków na rzecz możliwie znacznych ulg dla dłużników. Przytem na zmniejszenie się zysków wpłynęły znaczne odpisy na straty, na wątpliwych dłużników i t. p. w łącznej sumie 2 2 6 miljn. R.

UBEZPIECZENIA A KREDYT DŁUGOTERMINOWY

ZAGADNIENIE lokowania nagromadzonych kapitałów przez polskie zakłady ubezpieczeń i kwestja administrowania temi lokatami nie znalazło dotychczas dostatecznego naświetlenia. A znaczenie zakładów ubezpieczeń na polu kapitalizacji nie jest bynajmniej małe. Wystarczy wspomnieć, że już przed wojną polskie zakłady ubezpieczeń, działające pod trzema zaborami, dysponowały poważnymi — jak na owe czasy — kapitałami. Coprawda, wojna światowa, a następnie długotrwały chaos walutowy zniszczył dorobek lat wielu i w niektórych wypadkach lokaty zakładów ubezpieczeń spadły do zera. Nowy więc okres działalności, oparty już na trwałych podstawach, datuje się dopiero od stabilizacji waluty polskiej. Stałość waluty jest bowiem podstawowym warunkiem racjonalnej polityki lokacyjnej zakładów ubezpieczeń. Poza zniszczeniem wojennym i inflacyjnym na stosunkową słabość kapitałową naszych zakładów ubezpieczeń — w porównaniu zwłaszcza z zagranicznymi zakładami ubezpieczeń — wpływa niski dochód społeczny Polski.

Według ostatnich obliczeń Instytutu Badania Konjunktur — w opracowaniu M. Kaleckiego i L. Landaua — ogólna suma dochodu społecznego w 1929 r. oszacowana jest na 2 26 miljard., z czego na dochód konsumowany przypada 2 23 9 miljard., a na dochód akumulowany 2 2 1 miljard.

Dochód akumulowany dzieli się na akumulację prywatną „krajową” w sumie 2 320 miljard. (szacunek ten jest raczej za niski niż za wysoki, bowiem według innej metody obliczeń wynosi dochód ten 2 420 miljard.) oraz na akumulację publiczną w sumie ok. 2 1 4 miljard., z czego na inwestycje państwowe i samorządowe przypada 2 1 miljard., a reszta w sumie 2 260 miljard. przypada na przyrost kapitałów obrotowych Państwa i samorządów, oraz 2 160 miljard. na całkowity przyrost majątku ubezpieczalni społecznych (w tem 2 40 miljard. zaległości w opłacie składek). Udział kapitałów zagranicznych w dochodzie akumulowanym oszacowano na 2 380 miljard.

Poważną przyczynę słabej stosunkowo siły kapitałowej stanowi również małe zainteresowanie społeczeństwa ubezpieczeniami.

Należy jednakże zauważyć, że akumulacja kapitałów, odbywająca się w zakładach ubezpieczeń, nie

może być traktowana jako cel sam w sobie, a raczej jako funkcja, wypływająca z zasadniczych zadań, które polegają na zapewnieniu wywiązania się zakładów ubezpieczeń w przyszłości ze swych zobowiązań wobec ubezpieczonych.

Podstawowym źródłem powstawania kapitałów w zakładach ubezpieczeń są składki ubezpieczeniowe — zarówno w ubezpieczeniach prywatnych jak i publicznych (także społecznych). Różnice zachodzą tylko w sposobie pokrywania świadczeń i w związku z tem z koniecznością tworzenia odpowiednich rezerw.

W zakładach ubezpieczeń prywatnych (w formie spółek akcyjnych lub towarzystw ubezpieczeń wzajemnych) i publicznych (Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych m. st. Warszawy, krajowe zakłady ubezpieczeń, oraz dział ubezpieczeń na życie w Pocztowej Kasie Oszczędności) spotykamy w bilansach 3 zasadnicze typy rezerw: przeniesienie składek, rezerwa na nieuregulowane szkody oraz rezerwa składek w dziale ubezpieczeń na życie. Przeniesienie składek polega na tem, że umowy ubezpieczeń, zawierane w ciągu całego roku, nie zbiegają się z okresem rachunkowym. Jeżeli się ponadto uwzględnia, że składki płaci się zgóry na rok lub nawet na kilka lat, to jasnym się staje, że część składek, przypadająca na następny okres rachunkowy, musi być na ten okres przeniesiona. Rezerwa na nieuregulowane szkody polega na tem, że szkody, które powstały w danym roku operacyjnym, nie mogą być z różnych powodów uregulowane w tym samym roku i muszą być przeniesione na następny okres. Największe znaczenie z punktu widzenia omawianego tematu posiada „rezerwa składek”, spotykana tylko w dziale ubezpieczeń na życie. Dział ubezpieczeń na życie ze względu na swój długoterminowy charakter różni się zasadniczo pod względem techniki od pozostałych działów ubezpieczeń. Stanowi on, można powiedzieć, formę pośrednią pomiędzy ubezpieczeniem w ścisłym tego słowa znaczeniu a oszczędzaniem. Celem ubezpieczeń rzeczowych jest tylko rozłożenie ryzyka, przyczem ryzyko to nie ulega poważniejszym zmianom; inaczej w dziale ubezpieczeń na życie, gdzie mamy do czynienia ze zmiennym kształtowaniem się ryzyka. Stopień ryzyka śmierci ubezpieczo-

nego zależy od jego wieku. Ze wzrostem wieku ubezpieczonego wzrasta również ryzyko. W pierwszych latach ryzyko jest stosunkowo nieznaczne, wobec czego i wysokość składek ubezpieczeniowych powinna być znacznie niższa niż w podeszłym wieku ubezpieczonego. Wychodząc jednak z założenia, że za młodu ubezpieczony może pracować intensywniej, a na starość człowiek staje się coraz mniej zdolnym do pracy — zakłady ubezpieczeń na życie stosują metodę równomiernych składek, przez cały czas trwania ubezpieczenia, a nadwyżkę, osiągniętą w pierwszych latach, odkłada się jako pokrycie niedoborów lat późniejszych. Powstają w ten sposób kapitały, które w gruncie rzeczy stanowią oprocentowaną sumę składek oszczędnościowych.

W zakładach ubezpieczeń społecznych gromadzenie kapitałów oparte jest na nieco innych podstawach. Istni ją tam 3 systemy finansowe, mianowicie: 1) system repartycji rocznych wydatków, 2) system corocznej repartycji pokrycia kapitałowego przyznanych świadczeń, 3) system ogólnej składki przeciętnej

Według pierwszego systemu roczne wydatki powinny być pokryte w całości składkami ubezpieczeniowymi. Inne źródła odgrywają tu minimalną rolę. System ten stosowały ubezpieczenia o charakterze krótkoterminowym (kasy chorych, zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych w dziale ubezpieczeń na wypadek bezrobocia). Według systemu corocznej repartycji pokrycia kapitałowego przyznanych świadczeń — pokrywanie świadczeń odbywa się już nie tylko z przyływu składek, lecz i z innych źródeł, jak odsetek od lokat. Przy tym systemie dużą rolę odgrywa techniczna stopa procentowa, uwzględniana przy obliczaniu wysokości składek. System ten stosowany jest przez Zakład Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie. Trzeci system polega na tem, że przy pokryciu wydatków corocznych główną rolę odgrywają odsetki, osiągnięte od lokat. Stanowią one prawie $\frac{3}{4}$ pokrycia wydatków. System ten stosowały zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych w dziale ubezpieczeń na starość oraz zakłady ubezpieczenia emerytalnego, działające na terenach b. zarobu niemieckiego.

Z punktu widzenia omawianego zagadnienia interesować się będziemy jedynie drugim i trzecim systemem, nakładającymi na zakłady ubezpieczeń obowiązek tworzenia rezerw i odpowiedniego ich lokowania. Ustawa scaleniowa przyjmuje z pewnemi tylko zmianami wyżej omówione 3 systemy pokrycia świadczeń.

W ubezpieczeniach społecznych gromadzenie kapitałów następuje więc w ten sposób, że część dochodów, ściągnięta w postaci składek z gospodarki prywatnej, gromadzi się w poważne kapitały, które wracają znowu do tego samego organizmu gospodarczego, z którego wyszły, finansując różne jego dziedziny. Czyli innymi słowy, ubezpieczenia społeczne odciągają pewną część dóbr konsumpcji bieżącej i przeznaczają je — zależnie od zobowiązań, ciążących na zakładach — na cele akumulacji kapitałów. Mamy tu więc do czynienia z przesunięciem kapitalizacji prywatnej na rzecz kapitalizacji publicznej.

Zadaniem nagromadzonych w ten sposób kapitałów jest uzupełnić kapitały tam, gdzie brak ich odczuwa się najsilniej. Przy prawidłowej dyspozycji mogą one działać wyrównywiająco na przebieg kon-

junktury, z drugiej jednakże strony tempo narastania tych kapitałów zależne jest wyraźnie od wahań konjunktury. Niesłuszne jest więc zdanie, które się często spotyka, że ubezpieczenie jest niezależne od kształtowania się konjunktury. Szczególnie w ubezpieczeniach elementarnych i życiowych wpływ wahań konjunktury daje się zupełnie wyraźnie odczuć; w latach kryzysu zawiera się mniej ubezpieczeń lub na mniejszą sumę, częste też są wypadki wycofywania się z ubezpieczeń na życie przez zaprzestanie płacenia składek, nie mówiąc już o niebezpieczeństwie zamrożenia lokat. W ubezpieczeniu społecznym wpływ ten jest wprawdzie słabszy, nie mniej jednak korzystny stan finansowy ubezpieczeń społecznych zależy również w dużej mierze od ogólnej sytuacji gospodarczej, od kształtowania się rynku pracy, poziomu cen, płac i t. p. W okresie kryzysu przy stałym wzroście liczby bezrobotnych, przy spadku zarobków będzie miał miejsce spadek wpływów z tytułu składek, a z drugiej strony wzrost świadczeń, co niejednokrotnie zmusza zakłady ubezpieczeń społecznych do uciekania się do pomocy finansowej Skarbu Państwa.

Miljonowe kapitały, którymi dysponują zakłady ubezpieczeń, i ich specjalny charakter — wymagają by zarówno wybór odpowiedniej lokaty jak i administracja temi lokatami nie nastęczała ubezpieczonym powodów do obaw całkowitej lub częściowej straty kapitałów. Dlatego też kwestja lokowania kapitałów ubezpieczeń została uregulowana przepisami, przewidującymi szczegółowo sposób lokowania funduszy ubezpieczeniowych. W myśl powyższych przepisów, których większość została wydana w latach 1927 ÷ 28, fundusze ubezpieczeniowe z pewnemi tylko zmianami zależnie od typu zakładów ubezpieczeń mają być lokowane w następujących obiektach:

1) w papierach, emitowanych albo gwarantowanych przez Państwo, lub w pożyczkach, udzielanych Państwu, w listach zastawnych krajowych instytucji kredytu długoterminowego, posiadających bezpieczeństwo prawne, oraz w emitowanych przez związki samorządowe obligacjach, posiadających bezpieczeństwo prawne;

2) w pożyczkach hipotecznych oraz pod zastaw hipotek;

3) w nieruchomościach miejskich;

4) w zaliczkach oraz pożyczkach pod zastaw własnych polis (tylko w dziale ubezpieczeń na życie);

5) w pożyczkach, udzielanych gminom lub związkom samorządowym;

6) przez umieszczenie funduszy w instytucjach bankowych, komunalnych kasach oszczędności i instytucjach kredytowych na książeczkach, które korzystają z prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo prawne.

Widzimy zatem, że Państwo, mając na oku dobro i bezpieczeństwo swych obywateli, zwraca baczną uwagę na działalność instytucji ubezpieczeniowych i ustawowo reguluje konieczność zaspokojenia roszczeń ubezpieczonych przez zakłady ubezpieczeń.

Z punktu widzenia roli, jaką odgrywają zakłady ubezpieczeń na rynku pieniężnym i kapitałowym, podzielimy ich lokaty na 2 kategorie: 1) środki płynne, 2) lokaty w ścisłym tego słowa znaczeniu o charakterze długoterminowym. Pod pozycją pierwszą rozumiemy: gotowiznę w kasie, wkłady w instytu-

cyjach kredytowych oraz weksle, spotykane w prywatnych zakładach ubezpieczeń. Do lokat natomiast długoterminowych zaliczamy nieruchomości, pożyczki hipoteczne, papiery wartościowe, pożyczki pod zastaw własnych polis i t. p.

Składki ubezpieczeniowe są płacone przez ubezpieczonych częściowo w gotówce, częściowo na konta czekowe w P. K. O. lub na rachunki bankowe. Duże sumy figurują również pod pozycją „zaległości u agentów”, a w ubezpieczeniach społecznych — „składki zaległe”. Składki zasadniczo napływają regularnie — tak, że nawet w okresie kryzysu można liczyć na pewien równomierny przyływ gotówki. Ubezpieczeni bowiem starają się za wszelką cenę płacić składki, aby nie stracić prawa do roszczeń z tytułu ubezpieczenia, i wolą raczej ograniczać się w innych wydatkach. W ten sposób banki, a tem samym rynek pieniężny może liczyć z tej strony, również i w okresie kryzysu, na pewien stały przyływ gotówki, gdyż składki rozkładają się dość równomiernie na cały rok. Poza składkami wymienić należy jeszcze dochody z tytułu oprocentowania lokat zakładów ubezpieczeń.

Również i wydatki kształtują się naogół dość równomiernie w ciągu roku z wyjątkiem naturalnie wypadków niekorzystnego kształtowania się szkód, kiedy wydatki przekraczają dochody. Naogół jednak zakłady ubezpieczeń opierają się na pewnej równowadze bieżących wpływów i rozchodów i okoliczność ta pozwala im w dużym stopniu regulować odpowiednio swe wkłady w bankach.

Zwłaszcza ubezpieczenie na życie, które jest ubezpieczeniem wybitnie długoterminowym, oraz ubezpieczenia społeczne rentowe (te ostatnie omawiane będą niżej) mają tę właściwość, że gromadzenie kapitału trwa dziesiątki lat, i że bieżące dochody wystarczają na pokrycie szkód i kosztów administracyjnych. Wskutek tego zakłady ubezpieczeń na życie nie są zmuszone trzymać długo rezerw gotówkowych na rachunkach w banku i mogą łatwo lokować nadwyżkę nad rozchodami w lokatach długoterminowych, jak: papiery wartościowe, pożyczki hipoteczne, nieruchomości i t. p. Inne działy ubezpieczeń, narażone na większe ryzyko, zmuszone są przestrzegać większej płynności kapitałów, dlatego też mogą one znacznie później zamieniać swe nadwyżki na lokaty długoterminowe. Według informacji wielkich koncernów ubezpieczeń elementarnych — dążeniem ubezpieczeń jest, by przynajmniej 10% przyływu składek trzymać zawsze na rachunkach w bankach.

Do częściowo płynnych lokat zaliczyć również należy portfel wekslowy zakładów ubezpieczeń. Pochodzi on stąd, że zakłady ubezpieczeń, zwłaszcza prywatne, ze względów konkurencyjnych przyjmowały składki w wekslach. W niektórych zakładach portfel wekslowy stanowi poważne kwoty. Z punktu widzenia racjonalnej polityki lokacyjnej — weksle przynoszą dużo kłopotu, głównie ze względu na zwiększoną niewypłacalność dłużników, a przede wszystkim narażają na szwank kapitały zakładów. To też przyjmowanie weksli przez zakłady ubezpieczeń na życie zostało wzbronione przez władze nadzorcze.

Zapasy gotówki, jak wynika z zestawienia na str. 1116, stanowią niski stosunkowo odsetek w porównaniu do innych lokat. Zjawisko to tłumaczy się tem, że zakłady ubezpieczeń mogą z mniejszą lub większą ścisłością określić nastąpienie szkody. Za-

leżnie od tego, jakie działy prowadzi zakład ubezpieczeń — pozycja ta jest większa lub mniejsza. Najmniejszej płynności wymaga, jak to już wyżej wspomniano, dział ubezpieczeń na życie, gdzie wpływ i odpływ gotówki można określić z dużą ścisłością. Największej natomiast płynności spośród ubezpieczeń elementarnych wymagają zakłady, prowadzące dział ubezpieczeń, związanych z rolnictwem, a więc dział ubezpieczeń od gradobicia, ubezpieczenia zwierząt rzeźnych i t. p.

Naogół można twierdzić, że gotówka trzymana jest w kasach własnych zakładów w małych ilościach — jedynie w miarę koniecznej potrzeby. Znacznie większe sumy figurują pod postacią wkładów w instytucjach kredytowych. Tu należałoby przeprowadzić klasyfikację na wkłady terminowe i bezterminowe, co z punktu widzenia polityki lokacyjnej zakładów ubezpieczeń jest bardzo ważne ze względu na korzyści z tytułu oprocentowania — wyższego przy wkładach terminowych, niższego — przy wkładach bezterminowych. Niestety, brak takiego zróżniczkowania wkładów zmusza nas ograniczyć się do sum ogólnych. Przypuszczać jednak można, że znowu zależnie od gałęzi ubezpieczeń i wynikającej stąd konieczności utrzymania odpowiedniej płynności stosunek wkładów ulega pewnym wahaniom.

Przechodząc obecnie do scharakteryzowania lokat długoterminowych zakładów prywatnych i publicznych (bez społecznych), zestawiamy je w poniższej tablicy — wyodrębniając dział ubezpieczeń na życie (w tys. zł — na koniec roku):

(P. tablicę na następnej stronie)

Widzimy przede wszystkim przewagę działu ubezpieczeń na życie w zakresie lokat długoterminowych. Fakt ten tłumaczy się długoterminowym charakterem działu życiowego. Z poszczególnych rodzajów lokat długoterminowych wysuwają się na pierwsze miejsce w zakładach prywatnych lokaty w nieruchomościach, w zakładach natomiast publicznych — lokaty w papierach wartościowych. Nieruchomości, nabywane przez prywatne zakłady ubezpieczeń, są to przeważnie budynki administracyjne i domy czynszowe, położone w większych miastach. Nieruchomości te przy odpowiedniej rentowności stanowią lokatę stosunkowo bardzo pewną. Ujemną stroną tego typu lokat stanowi ich mało płynny charakter. Zwłaszcza w okresie przeżywanego obecnie przesilenia gospodarczego, kiedy panuje zupełny zastój na rynku nieruchomości, trzymanie wysokiego odsetka lokat w nieruchomościach może być dla zakładu ubezpieczeń bardzo przykre. Szczególnie duże sumy lokat w nieruchomościach wykazują akcyjne zakłady ubezpieczeń i zakłady zagraniczne.

Na drugie miejsce w zakresie lokat wysuwają się w prywatnych zakładach ubezpieczeń papiery wartościowe, które w publicznych zakładach — jak stwierdziliśmy wyżej — zajmują nawet pierwsze miejsce. W normalnych warunkach papiery wartościowe stanowią rezerwę płynną lokat. Wskutek gwałtownego jednak spadku kursów papierów wartościowych powstały dla zakładów poważne trudności przy ich administrowaniu. Największą trudność przedstawia kwestja bilansowania papierów wartościowych. Art. 10 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 12/X 1929 r. stanowił, że papiery wartościowe zakłady ubezpieczeń prywatnych powinny przyjąć do bilansu po cenie nabycia, a gdyby ta cena prze-

Wyszczególnienie	1931		1 9 3 2		
	O g ó ł e m ¹⁾		Publicz- ne	Prywatne:	
				ogółem	w tem za granic.
Wszystkie działy ubezpieczeń					
Ogółem:	224 449	238 849	61 011	177 838	69 850
Lokaty	191 165	205 408	53 370	152 728	63 337
Nieruchomości	70 845	75 565	16 843	58 722	21 212
Papiery wartościowe	72 348	74 880	26 907	47 973	23 601
Pożyczki hipoteczne	23 529	24 578	4 328	20 250	5 809
„ pod zastaw polis	19 810	26 016	923	25 093	12 715
„ dla zw. samorząd. teryt.	4 633	4 369	4 369	—	—
Rezerwy płynne	33 284	33 441	7 641	25 800	6 513
Kasa	2 903	2 347	83	2 264	901
Wkłady w instytucjach kredytowych	20 814	21 908	6 598	15 310	4 792
Portfel wekslowy	9 567	9 186	960	8 226	820
Dział ubezpieczeń na życie					
Ogółem:	102 446	120 944	10 798	110 146	55 767
Lokaty	97 391	113 889	10 046	103 843	54 252
Nieruchomości	27 630	32 838	575	32 263	19 501
Papiery wartościowe	33 115	36 474	7 835	28 639	16 280
Pożyczki hipoteczne	16 836	18 561	713	17 848	5 756
„ pod zastaw polis	19 810	26 016	923	25 093	12 715
„ dla zw. samorząd. teryt.	—	—	—	—	—
Rezerwy płynne	5 155	7 055	752	6 303	1 515
Kasa	842	940	2	938	419
Wkłady w instyt. kredytowych	2 351	4 445	750	3 695	1 007
Portfel wekslowy	1 862	1 670	—	1 670	89

wyższała przeciętny kurs giełdowy z ostatniego miesiąca przed dniem bilansowym, to według tej przeciętnej. Gwałtowny spadek kursów papierów wartościowych, niechronionych interwencją giełdową, zapoczątkowany w 1929 r., a w latach następnych postępujący w szybkim tempie, zmuszał zakłady do podawania wartości papierów w bilansach rocznych według przeciętnego kursu z ostatniego miesiąca — znacznie niższego niż cena nabycia danego papieru. Powstały stąd straty kursowe, które — w myśl powyższego rozporządzenia — zakłady ubezpieczeń obowiązane były podawać w bilansach. Straty te, posiadające charakter czysto książkowy, nie miały naogół realnego znaczenia, ponieważ zakłady ubezpieczeń, nabywając papiery o stałym oprocentowaniu, zasadniczo mają zamiar papiery te trzymać aż do ich umorzenia. Dlatego też rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 30/IV 1932 r. o ulgach przy sporządzaniu bilansów przez zakłady ubezpieczeń, podlegające nadzorowi Ministra Skarbu, ustaliło, że jeżeli przeciętne kursy giełdowe papierów wartościowych z ostatniego miesiąca przed dniem bilansowym roku sprawozdawczego są niższe od wartości bilansowej z roku ubiegłego, a papierów wartościowych, nabytych w roku sprawozdawczym, są niższe od ceny ich nabycia — to zakłady ubezpieczeń mogą wyrównać powstałą stąd różnicę w drodze równomiernego podwyższenia wartości tych papierów. Postanowienia powyższe dotyczą wszystkich wymienionych papierów wartościowych, posiadających bezpieczeństwo prawne. Rozporządzenie to pozwoliło zakładom ubezpieczeń utrzymywać lokaty w papierach wartościowych na dogodniejszym dla nich poziomie.

Pod względem charakteru papierów wartościowych

przewagę stanowią papiery o stałym oprocentowaniu a więc pożyczki państwowe, obligacje i listy zastawne instytucji kredytu długoterminowego. W akcjach zakłady ubezpieczeń nie lokują naogół swych kapitałów; wyjątek stanowią tu jedynie akcje Banku Polskiego.

Specjalny rodzaj lokat, które w zakładach, prowadzących dział ubezpieczeń na życie, dochodzą do poważnych sum, stanowią pożyczki pod zastaw własnych polis. Polegają one na tem, że ubezpieczony ma prawo po pewnym okresie trwania ubezpieczenia do zaciągnięcia pożyczki pod zastaw własnej polisy. Największe sumy tego rodzaju lokat wykazują zagraniczne zakłady, a następnie zakłady akcyjne.

Nieco niższy odsetek lokat stanowią pożyczki hipoteczne. Są to w głównej mierze pożyczki płatne jednorazowo. Przy udzielaniu pożyczek hipotecznych bardzo ważna jest kwestja wysokości, do której udziela się pożyczek. Zasadniczo wysokość ta nie jest ściśle określona i traktowana jest indywidualnie przy udzielaniu pożyczek. Najczęściej jednak szacuje się objekty w ten sposób, że oblicza się najpierw wartość techniczną nieruchomości, czyli wartość budynków i gruntów i dochód z tej nieruchomości, następnie ocenia się wartość rynkową, czyli wartość sprzedażną danej nieruchomości, która jest zawsze niższa od wartości technicznej, zależy ona bowiem od szeregu czynników, jak: stopnia dochodowości, wysokości obciążenia podatkowego (ochrona lokatorów), od konjunktury sprzedażnej i t. p. Biorąc pod uwagę te wszystkie okoliczności, szacuje się wartość rynkową, która zwykle nie przekracza 55% wartości technicznej. Sposób ten jest naogół dość prosty i stosowany najczęściej w woj. centralnych. W woj. za-

¹⁾ „Wiadomości Statystyczne” z dn. 15/III 1934 r.

chodnich szacunek nieruchomości następuje nieco odmiennie. Oblicza się tam najpierw wartość gruntu i budowli, następnie szacuje się roczny dochód tej nieruchomości, z którego potrąca się na wszelkie ciężary 20%, kapitalizując resztę na 8%. Z skapitalizowanej wartości dochodu z nieruchomości oraz z wartości technicznej oblicza się przeciętną. Następnie 95% tej przeciętnej określa się jako wartość sprzedażną. Pożyczek hipotecznych udziela się tylko w pierwszej połowie wartości sprzedażnej.

Co się tyczy bezpośredniego kredytowania samorządów — to zakłady ubezpieczeń, jak wynika z powyższego zestawienia, trzymają się naogół z rezerwą do tego typu lokat. Pożyczki tego rodzaju spotykamy tylko w jednym zakładzie prywatnym, i to na nieznaną stosunkowo sumę, oraz w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych. Ten ostatni udziela

kredytów samorządom na t. zw. akcję przeciwpożarową.

Przechodząc obecnie do ubezpieczeń społecznych, zaznaczyć musimy, że będziemy tu rozpatrywać tylko długoterminowe ubezpieczenia, do których zaliczamy ubezpieczenia rentowe i inwalidzkie, oparte na zasadach czysto ubezpieczeniowych. Podobnie jak zakłady ubezpieczeń na życie — posiadają ubezpieczenia społeczne fundusze ubezpieczeniowe, które w myśl obowiązujących przepisów muszą być odpowiednio ulokowane.

Zestawienie poniższe obejmuje lokaty tylko zakładów ubezpieczeń pracowników umysłowych, Zakładu Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie, Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu i Zakładu Ubezpieczeń na Wypadek Inwalidztwa w Królewskiej Hucie (w tys. zł — na koniec roku¹⁾):

Wyszczególnienie	Ogółem	Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych					Zakład Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie	Ubezpieczalnia Krajowa w Poznaniu	Zakład Ubezpieczeń na Wypadek Inwalidztwa w Król. Hucie
		Razem	Warszawa	Lwów	Poznań	Królewska Huta			
Ogółem { 1931	512 637	364 223	126 353	81 125	75 457	81 288	83 145	36 548	28 721
{ 1932	569 562	413 902	150 818	89 447	85 600	88 037	88 180	35 393	32 087
1932:									
Lokaty długoterminowe:	412 882	300 658	108 228	72 118	61 723	58 589	61 328	25 719	25 177
Nieruchomości	118 346	89 340	26 964	33 729	13 952	14 695	15 433	6 231	7 342
place	6 266	4 427	2 103	417	—	1 907	1 497	342	—
zakłady lecznicze	4 759	1 992	—	1 992	—	—	—	2 588	179
domy mieszkalne	86 536	66 484	20 494	20 373	13 886	11 731	11 798	2 133	6 121
" administracyjne	9 838	5 490	4 367	—	66	1 057	2 138	1 168	1 042
inne domy	10 947	10 947	—	10 947	—	—	—	—	—
Papiery wartościowe	192 534	144 365	68 928	22 535	26 246	26 656	28 281	8 162	11 726
pożyczki państwowe	2 606	1 768	—	458	787	523	81	733	24
obligacje i listy zastawne	189 382	142 123	68 928	21 673	25 439	26 083	28 183	7 424	11 652
akcje	546	474	—	104	20	50	17	5	50
Pożyczki hipoteczne	102 002	66 953	12 336	15 854	21 525	17 238	17 614	11 326	6 109
osób i instytucyj prywatnych	25 704	14 882	—	1 393	12 396	1 093	2 865	7 779	178
związków samorządu terytorjalnego	38 476	27 171	4 677	5 445	5 903	11 146	3 674	1 700	5 931
kas chorych	24 084	13 725	4 492	6 158	2 163	912	9 859	500	—
inne	13 738	11 175	3 167	2 858	1 063	4 087	1 216	1 347	—
Lokaty płynne	156 680	113 244	42 590	17 329	23 877	29 448	26 852	9 674	6 910
Gotówka w kasie	2 041	1 194	496	497	139	62	557	153	137
Wkłady à vista	24 935	13 259	2 819	3 616	1 785	5 039	9 504	2 073	99
" terminowe	129 704	98 791	39 257	13 216	21 953	24 347	16 791	7 448	6 674

Z porównania lokat zakładów ubezpieczeń społecznych z lokatami prywatnych i publicznych zakładów wynika, że te ostatnie są bardziej zróżniczkowane. W ubezpieczeniach społecznych spotykamy 4 zasadnicze typy lokat, mianowicie: środki płynne, do których zaliczamy gotówkę w kasach zakładów, wkłady (terminowe i bezterminowe), papiery wartościowe (pożyczki państwowe, obligacje, listy zastawne i ak-

cje), pożyczki hipoteczne (udzielane osobom prywatnym, związkom samorządowym, kasom chorych) oraz nieruchomości.

Na czoło wysuwają się lokaty w papierach wartościowych. Uwagi, które wypowiedzieliśmy przy omawianiu papierów wartościowych, znajdujących się w portfelu prywatnych i publicznych zakładów ubezpieczeń, dotyczące bilansowania papierów wartości-

¹⁾ „Wiadomości Statystyczne” z dn. 15/III 1934 r.

wych, odnoszą się również do zakładów ubezpieczeń społecznych. W portfelu papierów wartościowych zakładów ubezpieczeń społecznych pierwsze miejsce zajmują obligacje i listy zastawne instytucji kredytu długoterminowego. Duży udział mają tu papiery Banku Gospodarstwa Krajowego, a poczęści również Państwowego Banku Rolnego. Przewaga papierów wartościowych banków państwowych jest łatwo zrozumiała, jeśli się weźmie pod uwagę pewną stabilizację kursów tego typu papierów, co z punktu widzenia polityki lokacyjnej jest rzeczą dogodną dla zakładów ubezpieczeń.

Drugie miejsce w zakresie lokat długoterminowych zajmują lokaty w nieruchomościach, w których największy udział posiadają domy mieszkalne. Wysoki odsetek lokat w domach mieszkalnych znajduje wytłumaczenie w szeroko zakrojonej przez zakłady ubezpieczeń społecznych akcji budowania domów mieszkalnych. Szczególnie silny wzrost akcji budowlanej daje się zaobserwować w latach 1929 ÷ 30, kiedy to zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych zapoczątkowały własną akcją budowlaną domów mieszkalnych.

Poważną pozycję w zakresie lokat stanowią również pożyczki hipoteczne. W przeciwieństwie do pożyczek hipotecznych, udzielanych przez prywatne i publiczne zakłady ubezpieczeń, są to w przeważnej mierze pożyczki amortyzacyjne. Wynika to prawdopodobnie stąd, że pożyczek hipotecznych udziela się w zakładach ubezpieczeń społecznych na znacznie dłuższe terminy. Uwzględniając podział pożyczek hipotecznych pod względem pożyczkobiorców, można stwierdzić dominujący udział samorządów w pożyczkach hipotecznych; na drugim miejscu stoją pożyczki dla osób i instytucji prywatnych. Zauważyć jednakże należy, że począwszy od 1928 r. zakłady ubezpieczeń społecznych zaprzestały udzielać pożyczek hipotecznych osobom i instytucjom prywatnym, głównie ze względu na trudności, związane z pożyczkami tego typu.

Jeżeli chodzi o środki płynne zakładów ubezpieczeń, można tu rozróżnić 3 rodzaje: środki płynne, trzymane w kasach zakładów, następnie wkłady terminowe i wkłady bezterminowe. Wysoka suma tych ostatnich tłumaczy się tem, że pozycją tą objęty jest również t. zw. rachunek „ex-re”, polegający na tem, że Bank Gospodarstwa Krajowego, nie posiadając w danej chwili papierów wartościowych,

zapisuje sumy, złożone przez zakłady ubezpieczeń, na specjalnym rachunku z tem, że lokaty te przeznaczone są w przyszłości na zakup papierów wartościowych.

Reasumując powyższe uwagi o lokatach zakładów ubezpieczeń, stwierdzić musimy, że siła kapitałowa naszych zakładów ubezpieczeń jest—jak na obecne warunki—bardzo poważna, tembardziej jeżeli się uwzględni głód kapitałowy, jaki panuje na rynku kapitałów długoterminowych.

Jak wynika z poprzednich zestawień, lokaty długoterminowe zakładów ubezpieczeń razem wziętych wynoszą zł 618'3 miljn., z czego na papiery wartościowe przypada zł 267'4 miljn., na nieruchomości—zł 193'9 miljn., na pożyczki hipoteczne — zł 126'6 miljn. Pozostała suma przypada na pożyczki pod zastaw polis (zł 26'0 miljn.) oraz na pożyczki dla związków samorządu terytorjalnego (zł 4'4 miljn.).

Rzecz prosta, że w pierwszych latach po stabilizacji złotego, kiedy kapitały zakładów ubezpieczeń były jeszcze nieznaczne, a równocześnie struktura gospodarcza nie była tak skomplikowana jak dziś, administracja temi kapitałami była daleko prostsza. Dziś zakłady ubezpieczeń, rozporządzając dużymi kapitałami, osiągnęły na rynku kapitałowym niepoślednie miejsce. Biorąc ponadto pod uwagę zmiany, jakie zaszły w stosunkach gospodarczych, stwierdzić należy, że zakłady ubezpieczeń, zarządzające temi kapitałami, zmuszone są prowadzić bardzo ostrożną politykę lokacyjną. Administracja lokatami staje dziś narówni z działalnością czysto ubezpieczeniową. Kapitały ubezpieczeń, zwłaszcza ubezpieczeń społecznych, tworzą dziś siłę, z którą każdy polityk, każdy ekonomista musi się poważnie liczyć. Zauważyć ponadto należy, że kapitały, nagromadzone przez zakłady ubezpieczeń, są dla rynku kapitałowego znacznie dogodniejsze niż kapitały innych instytucji kredytowych. Zarówno przyplływ z tytułu składek i oprocentowania, jak i rozchody z tytułu świadczeń—dają się określić zgóry z dużą stosunkowo ścisłością, z tego powodu zakłady ubezpieczeń są więcej odporne na wpływ kształtowania się konjunktury niż inne instytucje kredytowe. W ten sposób zakłady ubezpieczeń, jako dysponenci poważnych kapitałów, stanowią jedno z ogniw organizacji kredytu, które wywiera coraz silniejszy wpływ na życie gospodarcze.

J. Czadankiewicz

ŻYCIĘ GOSPODARCZE

RYNEK PRACY W OKRESIE CZERWIEC ÷ LIPIEC 1934 R. — Sytuacja na rynku pracy w okresie sprawozdawczym wykazała dalszą poprawę. Liczba bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., obniżyła się z 358'1 tys. w kwietniu do 295'1 tys. w lipcu r. b. Równocześnie liczba zatrudnionych w górnictwie, hutnictwie, w przemyśle przetwórczym, wodociągach, elektrowniach i t. p. oraz na robotach publicznych zwiększyła się z 628'4 tys. do 686'6 tys. osób.

Liczby bezrobotnych za okres ostatnich 4 lat podaje następujące zestawienie:

	1931	1932	1933	1934
Styczeń	340 718	338 434	269 577	399 660
Luty	358 925	350 145	280 044	408 792

Marzec	372 536	360 031	279 779	388 297
Kwiecień	351 679	339 773	258 599	358 056
Maj	313 104	306 801	239 542	329 035
Czerwiec	274 942	264 147	224 560	306 387
Lipiec	255 179	218 059	215 017	295 145
Sierpień	246 380	190 548	206 471	
Wrzesień	246 426	150 446	202 100	
Październik	255 622	150 894	215 415	
Listopad	266 027	177 459	265 200	
Grudzień	312 487	220 245	342 600	

Zestawienie poniższe podaje liczby zatrudnionych w górnictwie, hutnictwie, przemyśle przetwórczym, wodociągach i elektrowniach, innych zakładach oraz na robotach publicznych:

	1 Maj	9 Czerwiec	3 Lipiec	4 Lipiec 1933
Górnictwo	94 226	93 951	94 726	93 167
Hutnictwo	35 783	36 489	36 881	33 726
Przemysł przetw.	387 550	389 164	388 161	354 596
Elektrownie i wodociągi	7 315	7 354	7 559	7 519
Inne zakłady	53 144	53 111	53 147	53 162
Roboty publiczne	84 332	95 601	106 081	68 759
Razem:	662 350	675 670	686 555	600 929

W górnictwie węglowym zatrudnienie do czerwca wykazywało tendencję zniżkową; w miesiącu tym zarysowała się sezonowa poprawa sytuacji, znajdująca wyraz w zwiększonym wydobyciu w stosunku do miesiąca poprzedniego. W rezultacie w lipcu zatrudnienie wzrosło, przekraczając poziom zatrudnienia sprzed roku. Podobnie wydobycie węgla utrzymuje się na poziomie ok. 10% wyższym niż w r. ub. W kopalniach nafty sytuacja niezmienną.

Zatrudnienie hutnictwa żelaznego ujawnia lekką tendencję zwyżkową. Zbyt żelaza na rynku wewnętrznym kształtuje się pomyślniej niż w r. ub.; w związku z ożywieniem ruchu budowlanego zamówienia na żelazo budowlane osiągnęły w I połowie r. b. poziom blisko 2-krotnie wyższy niż w tym samym okresie r. ub. Wywóz żelaza utrzymuje się również na poziomie wyższym. Zatrudnienie hut cynkowych jest wyższe niż przed rokiem.

Zatrudnienie elektrowni i wodociągów oraz innych zakładów nie wykazuje większych odchyżeń. Wzrasta natomiast silnie zatrudnienie na robotach publicznych. Jest to bezpośredni rezultat akcji Funduszu Pracy i Funduszu Inwestycyjnego.

Zatrudnienie w poszczególnych gałęziach przemysłu przetwórczego charakteryzuje poniższe zestawienie:

Przemysł	1 Maj	9 Czerwiec	3 Lipiec	4 Lipiec 1933
Metalowy	49 455	54 707	57 159	48 640
Drzewny	33 554	39 599	36 270	32 265
Mineralny	33 733	49 042	48 776	41 132
Budowlany	7 965	11 941	12 689	10 405
Spożywczy	38 792	39 402	39 361	39 090
Chemiczny	29 114	31 931	31 406	29 399

Włókienniczy	117 419	124 378	127 169	121 186
Odzieżowy	11 081	12 061	9 261	8 205
Skórzany	4 616	5 394	5 398	4 613
Papierniczy	11 161	12 198	11 894	11 364
Poligraficzny	8 006	8 511	8 778	8 291

Razem: 344 896 389 164 388 161 354 596

Zatrudnienie przemysłu przetwórczego wzrosło z 375·1 tys. w kwietniu do 388·2 tys. w lipcu r. b. Tem niemniej podnieść należy, że zwyżka nie jest stała, mianowicie postępujący od grudnia r. ub. wzrost zatrudnienia w przemyśle przetwórczym zahamowany został w czerwcu r. b. Przyczyny tego zjawiska zdają się być przypadkowe. Wiąza się przede wszystkim z pogorszeniem się sytuacji przemysłu drzewnego na skutek spadku cen na rynku eksportowym, a przede wszystkim w Anglii. Ponadto zmniejszenie stanu zatrudnienia zarysowało się w przemyśle odzieżowym i mineralnym, co jest naturalnym rezultatem zakończenia sezonu produkcji. Podnieść jednak należy, że mimo znaczącej się zniżki zatrudnienia w 3 wyliczonych gałęziach produkcji, liczba zatrudnionych utrzymuje się na poziomie wyższym niż przed rokiem.

Pomyślnie układa się sytuacja w przemyśle metalowym. Stan zatrudnienia, wyższy niż przed rokiem, nadal ujawnia tendencję zwyżkową. Ten stan rzeczy wiąże się z ożywieniem ruchu budowlanego i znacznym napływem zamówień na wszelkie artykuły, używane w budownictwie.

Dalszy wzrost zatrudnienia wykazuje również przemysł budowlany. Zaznaczyć przytem należy, że notowana liczba zatrudnionych w budownictwie jest daleko niższa od rzeczywistej liczby zatrudnionych w tej dziedzinie wytwórczości. Budownictwo bowiem w sezonie bieżącym ogranicza się do budownictwa mieszkaniowego i to przede wszystkim drobnego, wykonywanego w większości wypadków przez nieduże i przypadkowe firmy budowlane, nieobejmowane statystyką.

W przemyśle włókienniczym, po sezonowej zniżce zatrudnienia w okresie maj — czerwiec, lipiec przyniósł znaczną poprawę zatrudnienia, co wiąże się z rozpoczęciem produkcji na sezon zimowy. Niewątpliwie, w ślad za tem poprawi się zatrudnienie w przemyśle odzieżowym.

Inne dziedziny przemysłu przetwórczego nie wykazały większych zmian w stanie zatrudnienia.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W CZERWCU 1934 R. —

Wydobycie węgla kamiennego w czerwcu 1934 r. przedstawiało się następująco:

Tablica I

Rejony węglowe	Czerwiec				Styczeń — czerwiec				
	1	9	3	4	1	9	3	4	1933
	tonn		1913=100		tonn		1913=100		tonn
Śląski	1 604 903	59·84	10 110 267	62·83	8 881 770				
przec. dzienna	64 196	59·44	68 777	63·69	60 420				
Dąbrowski	372 834	65·61	2 480 385	72·75	2 473 075				
przec. dzienna	14 913	64·51	16 874	73·00	16 824				
Krakowski	122 228	74·42	795 470	80·73	770 651				
przec. dzienna	4 889	73·93	5 411	81·82	5 242				
Ogółem:	2 099 965	61·50	13 386 122	65·34	12 125 496				
przec. dzienna	83 998	60·99	91 062	66·12	82 486				

Wzrost wydobycia węgla kamiennego w czerwcu r. b. w porównaniu z majem r. b. oraz z czerwcem 1933 r. ilustruje poniższe zestawienie:

W stosunku:

Rejony	do maja 1934 r.		do czerwca 1933 r.	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	65 952	4·29	178 610	12·52
Dąbrowski	19 793	5·61	3 291	0·89
Krakowski	17 865	17·12	7 463	6·50
Ogółem:	103 610	5·19	189 364	9·91

Jak wynika z powyższego zestawienia, wydobycie węgla kamiennego w czerwcu r. b. wzrosło o 5·19%, a w stosunku do analogicznego miesiąca 1933 r. wzrosło o 9·91%. Od początku roku, t. j. w okresie styczeń — czerwiec, wydobyto węgla kamiennego o 1260 626 t (1040%) więcej niż w analogicznym okresie r. ub.

Ogólny zbyt węgla kamiennego w czerwcu w porównaniu z majem wzrósł o 65 275 t, przyczem zbyt krajowy wzrósł dość poważnie, natomiast eksport zmalał. W konsekwencji w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu nastąpiło w czerwcu pewne przesunięcie na korzyść zbytu krajowego: podczas gdy w maju udział zbytu krajowego w ogólnym zbycie węgla wynosił 57·67%, a eksportu — 42·33%, to w czerwcu udział zbytu krajowego wzrósł do 61·62%, a eksportu zmalał do 38·38%.

Wzrost (+) względnie spadek (—) zbytu krajowego oraz eksportu w czerwcu 1934 r. w porównaniu z majem 1934 r. ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbyt w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	+ 76 721	10·18	— 38 136	5·80
Dąbrowski	+ 26 885	12·75	— 9 347	7·85
Krakowski	+ 9 032	9·59	+ 120	42·11
Ogółem:	+ 112 638	10·64	— 47 363	7·10

Jak wynika z tabl. II, w której podany jest zbyt węgla kamiennego według odbiorców, wzrost zbytu krajowego został głównie spowodowany zwiększeniem się dostaw na cele opalu domowego, co pozostaje w związku z oficjalnie wprowadzonymi w roku bieżącym poraz pierwszy przez Polską Konwencję Węglową specjalnymi rabatami, stosowanymi w okresie letnim dla odbiorców węgla opałowego. Również dość poważnie wzrosły w miesiącu sprawozdawczym dostawy węgla dla kolei żelaznych. Odbiór węgla ze strony przemysłu kształtował się naogół dość

pomyślnie, do czego przyczynił się pewien wzrost wysyłek dla przemysłu hutniczego oraz rolnictwa łącznie z jego przemysłami przetwórczymi, a w jeszcze silniejszym stopniu — dostaw dla cukrowni, które przystąpiły do czynienia zapasów w związku ze zbliżającą się kampanją produkcyjną.

Zbyt węgla na cele przemysłowe wzrósł w czerwcu w porównaniu z majem o 36 600 t (5·69%). Odbiór ze strony „innych odbiorców” również zwiększył się, a mianowicie o 76 038 t (18·28%). Cały zbyt krajowy w czerwcu 1934 r. w porównaniu z majem r. b. wzrósł o 112 638 t do 1 171 313 t. Od początku roku, t. j. w okresie styczeń — czerwiec, cały zbyt węgla wewnątrz kraju wynosił 7 157 193 — wobec 6 709 325 t w analogicznym okresie r. ub., a zatem wzrósł o 447 868 t (6·68%).

Zbyt węgla kamiennego w Kraju — w czerwcu 1934 r.

Tablica II

Rodzaj odbiorców	Czerwiec		Styczeń — czerwiec			
	1 9 3 4		1 9 3 4		1 9 3 3	
	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I.—Przemysł						
Hutniczy:						
żelazny	76 111	473 564	6 62	461 757	6 88	
innych metali	35 087	195 355	2 73	181 680	2 71	
Koksiarnie	140 009	858 888	12 00	754 151	11 24	
Brykietniarnie	13 431	117 933	1 65	93 256	1 39	
Gazownie	16 399	127 697	1 79	140 853	2 10	
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie niemające węgla własnego) ¹⁾	3 307	24 826	0 35	14 950	0 22	
Naftowy	5 621	40 791	0 57	38 481	0 58	
Solny	6 915	50 370	0 70	44 830	0 67	
Cementowy, ceramiczny oraz cegielniany i wapienniki	93 237	360 992	5 04	209 330	3 12	
Obróbczy (metalewy i inny)	8 119	55 190	0 77	41 832	0 62	
Chemiczny	19 749	154 650	2 16	146 578	2 19	
Garbarski i przetworów zwierzęcych	3 425	19 585	0 27	13 156	0 20	
Rolniczy (przetwórczy rolny, browary, młyny i gorzelnie)	39 763	219 888	3 07	234 762	3 50	
Cukrowniczy	32 270	62 550	0 87	74 041	1 10	
Papierniczy	25 643	151 540	2 12	128 078	1 91	
Włókienniczy	49 803	340 023	4 75	320 194	4 77	
Inne gałęzie przemysłu	111 451	705 150	9 85	612 146	9 12	
Razem przemysł¹⁾:	679 340	3 958 992	55 31	3 510 075	52 32	
II.—Inni odbiorcy						
Koleje żelazne	209 283	1 364 515	19 06	1 313 536	19 58	
Żegluga	2 015	6 965	0 10	6 593	0 10	
Instytucje miejsk. (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne, oprócz gazowni)	30 318	206 616	2 89	173 947	2 59	
Wojskowość	33 538	115 027	1 61	109 300	1 63	
Instytucje państw.	6 479	53 417	0 75	53 311	0 79	
Opał domowy ²⁾	77 449	627 636	8 77	797 861	11 89	
Pośrednicy	132 891	824 025	11 51	744 702	11 10	
Razem inni odbiorcy²⁾:	491 973	3 198 201	44 69	3 199 250	47 68	
Ogółem w kraju:	1 171 313	7 157 193	100 00	6 709 325	100 00	

Jak ilustruje tabl. III, eksport węgla kamiennego w czerwcu r. b. w porównaniu z majem r. b. spadł o 47 363 t (7·10%).

Eksport węgla kamiennego — w czerwcu 1934 r.

Tablica III

KRAJE	Czerwiec 1934	S t y c z e ń — c z e r w i e c			
		1 9 3 4		1 9 3 3	
	tonn	tonn	%	tonn	%
I.—Rynki środkowo-europejskie					
Austria	89 504	566 916	11 91	494 906	12 00
Węgry	59 468	396 184	8 32	432 264	10 48
Czechosłowacja	310	3 900	0 08	1 465	0 04
Niemcy	29 715	165 601	3 48	61 109	1 48
	11	1 231	0 03	68	—
II.—Rynki skandynawskie					
Szwecja	237 687	1 545 373	32 48	1 935 740	46 94
Norwegia	187 163	1 163 257	24 46	966 302	23 43
Dania	14 355	124 710	2 62	449 157	10 89
Islandia	19 659	192 911	4 05	395 760	9 60
Finlandia	1 355	13 805	0 29	16 338	0 40
	15 155	50 690	1 06	108 173	2 62
III.—Rynki bałtyckie					
Łotwa	1 500	5 800	0 12	34 170	0 83
Litwa	—	660	0 01	24 720	0 60
Kłajpeda	—	—	—	770	0 02
Estonia	—	—	—	1 305	0 03
	1 500	5 140	0 11	7 375	0 18
IV.—Rynki zachodnio-europejskie					
Francja	221 332	1 393 522	29 28	796 035	19 30
Belgia	83 502	484 602	10 18	439 273	10 65
Holandia	53 745	308 233	6 48	74 548	1 81
Irlandia	20 460	158 760	3 34	42 305	1 03
Szwajcaria	55 360	392 733	8 25	186 934	4 53
Anglia	8 265	47 594	1 00	52 975	1 28
	—	1 600	0 03	—	—
V.—Rynki południowo-europejskie					
Włochy	109 722	815 662	17 14	523 141	12 68
Rumunia	109 010	728 429	15 31	482 239	11 69
Jugosławia	502	16 035	0 34	3 217	0 08
Grecja	210	17 613	0 37	1 500	0 03
Portugalia	—	51 585	1 08	36 185	0 88
	—	2 000	0 04	—	—
VI.—Rynki pozaeuropejskie					
Algier	18 435	144 645	3 04	73 547	1 78
Egipt	6 585	74 300	1 56	60 082	1 46
Afryka	—	21 365	0 45	7 560	0 18
Argentyna	—	7 130	0 15	—	—
Brazylja	10 220	27 870	0 59	4 560	0 11
Daleki Wschód	610	4 530	0 09	—	—
Turcja	1 020	9 450	0 20	—	—
	—	—	—	1 345	0 03
VII.—Węgiel okrętowy					
	25 192	164 443	3 46	147 072	3 57
Razem zagran.:	703 372	4 636 361	97 43	4 004 611	97 10
VIII.—W. M. Gdańsk					
	26 275	122 263	2 57	119 726	2 90
Ogółem:	729 647	4 758 624	100 00	4 124 337	100 00

O ile chodzi o poszczególne rynki zbytu, to w miesiącu sprawozdawczym zaszły dość poważne przesunięcia. W grupie rynków środkowo-europejskich wzrosły wysyłki do Austrii w następstwie zwiększenia kontyngentu przywozowego w tym kraju. W grupie rynków skandynawskich zmalały wysyłki do wszystkich krajów, objętych tą grupą rynków, prócz Danii, do której nieznacznie wzrosły. Spadek eksportu do Szwecji i Norwegii tłumaczy się ograniczeniem importu polskiego węgla do tych krajów, aby w ten sposób umożliwić W. Brytanii osiągnięcie zagwarantowanego jej minimum eksportu. Wywóz na rynki zachodnio-europejskie kształtował się niekorzystnie, przyczem spadek wysyłek dotyczył wszystkich krajów tej grupy rynków prócz Belgii. Wywóz na rynki południowo-europejskie w miesiącu sprawozdawczym utrzymał się mn. w. na poziomie maja. Eksport na rynki pozaeuropejskie wzrósł dość znacznie w związku ze wznowieniem wysyłek do Argentyny. Wywóz do pozostałych państw utrzymał się mn. w. na poziomie poprzedniego miesiąca. Od początku roku, t. j. w okresie styczeń — czerwiec,

¹⁾ Bez zużycia na cele techniczne kopalń.

²⁾ Bez zużycia na deputaty.

wyeksportowano ogółem 4 758 624 t — wobec 4 124 337 t w analogicznym okresie r. ub., czyli o 634 287 tonn, względnie o 15·38% więcej.

Całkowity obrót węgla, koksu i brykietów w czerwcu 1934 r. podaje tabl. IV, z której widać — w porównaniu z danymi dla maja — że zapasy węgla na zwałach kopalnianych nieco spadły (do 1 689 388 t).

Spowodu większej o 2 liczby dni roboczych w czerwcu w porównaniu z majem (25 wobec 23), liczba wszystkich dniówek odrobionych wzrosła w czerwcu o 48 141 (3·83%) do 1 305 590. W tej liczbie wzrosła liczba dniówek zwykłych odrobionych do 1 279 129, t. j. o 60 499 (4·96%), natomiast liczba dniówek nadliczbowych spadła o 12 358 (31·83%), wynosząc 26 461.

Liczba wszystkich dniówek opuszczonych zwiększyła się w czerwcu o 76 826 (17·10%) i wynosiła 526 080, co stanowi 41·13% zwykłych dniówek odrobionych. Do zwiększenia się licz-

by tych dniówek przyczynił się zarówno wzrost liczby t. zw. „świętówek” do 387 946, t. j. o 71 373 (22·55%), jak też wzrost liczby dniówek urlopowych do 79 107, czyli o 6 097 (8·35%). Liczba „świętówek” wynosiła w czerwcu 30·33% zwykłych dniówek odrobionych.

Na przeciętnie zatrudnionego robotnika przypadało w czerwcu dniówek zwykłych odrobionych 17·71, wszystkich opuszczonych 7·39 i „świętówek” 5·37 — wobec odpowiednich liczb w miesiącu ubiegłym: 16·80, 6·20 i 4·37.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników spadła o 308 (0·42%) do 72 208.

Przeciętne wydobyte na robotniko-dniówkę zwiększyło się w czerwcu i wynosiło: w rej. śląskim 1 873 kg wobec 1 863 kg w maju, w rej. dąbrowskim 1 196 kg wobec 1 171 kg i w rej. krakowskim 1 262 kg wobec 1 045 kg, przeciętnie dla całego Państwa 1 659 kg wobec 1 627 kg w poprzednim miesiącu.

Obrót węgla kamiennego i brunatnego, koksu oraz brykietów — w czerwcu 1934 r.

Tablica IV

(w tonnach)

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie (produkcja)	Do dyspozycji	R O Z C H Ó D							Ogółem	Pozostałość na zwałach na następ. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E					
				W kraju	Zagranicę	Razem	Cele własne zakład.	Deputaty robot.	urzęd.	Razem		
W ę g i e l k a m i e n n y												
Śląski	1 202 183	1 604 903	2 770 792	830 357	619 487	1 449 844	108 232	20 880	1 773	130 885	1 580 729	1 190 063
Dąbrowski	451 885	372 834	824 121	237 709	109 755	347 464	34 746	7 622	874	43 242	390 706	433 415
Krakowski	71 037	122 228	193 230	103 247	405	103 652	20 535	2 839	294	23 668	127 320	65 910
Ogółem:	1 725 735	2 099 965	3 788 143	1 171 313	729 647	1 900 960	163 513	31 341	2 941	197 795	2 098 755	1 689 388
W ę g i e l b r u n a t n y												
Zawiercki	133	1 658	1 791	1 420	—	1 420	180	45	4	229	1 649	142
Wschodnio-małop.	387	105	492	133	—	133	14	—	—	14	147	345
Poznańsko-pomorski	297	50	147	25	—	25	—	—	—	—	25	122
Ogółem:	817	1 813	2 430	1 578	—	1 578	194	45	4	243	1 821	609
K o k s												
Śląski	341 117	100 523	441 640	74 474	19 129	93 603	36	—	—	36	93 639	348 001
B r y k i e t y												
Śląski	2 749	12 666	15 407	12 181	205	12 386	19	134	10	163	12 549	2 858

Przeciętne zarobki w gotówce dorosłego mężczyzny na dniówkę odrobioną nie uległy poważniejszym zmianom i wynosiły: w rej. śląskim w czerwcu zł 8·39 wobec zł 8·46 w maju, w rej. dąbrowskim zł 6·68 (zł 6·77) i w rej. krakowskim zł 6·12 (zł 6·09).

Przeciętny miesięczny całkowity dochód dorosłego mężczyzny — spowodu większej liczby dniówek odrobionych — wzrósł w czerwcu we wszystkich rejonach węglowych i wynosił: w rej. śląskim w czerwcu zł 175·80 wobec zł 170·47 w maju, w rej. dąbrowskim zł 128·56 (zł 123·20) i w rej. krakowskim zł 108·25 (zł 100·89). Przeciętny miesięczny dochód w gotówce dorosłego mężczyzny wynosił: w rej. śląskim w czerwcu zł 159·72 wobec zł 155·67 w maju, w rej. dąbrowskim zł 110·52 (zł 106·64) i w rej. krakowskim zł 96·80 (zł 90·28).

Przeciętny miesięczny koszt utrzymania rodziny robotniczej chociaż niejednolicie dla poszczególnych rejonów obliczany, wynosił w czerwcu: dla rej. śląskiego zł 142·37 wobec zł 142·64 w maju i dla rej. dąbrowskiego zł 104·10 (zł 108·50).

PRZEMYSŁ NAFTOWY

NOWE DOWIERCENIE SAMOCZYNNYJ PRODUKCJI ROPY W TUSTANOWICACH. — W dn. 7/IX r. b. w Tustanowicach w otworze świdrowym „Georg” Nr. 1 (przedtem „Władysław”) po pogłębieniu o 30 cm z 1527·7 m do 1528 m w dolnym eocenie uzyskano samoczynną produkcję

ropy w wysokości 10 t dziennie i 10 m³ gazów na minutę. Ropa nie zawiera zanieczyszczeń i posiada znaczny odsetek benzyny.

HUTNICTWO CYNKOWE I OŁOWIANE

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA CYNKOWEGO I OŁOWIANEGO W SIERPNIU 1934 R. — według danych tymczasowych — przedstawiała się, jak następuje (w tonnach):

	1	9	3	4	Sierpień
	Sierpień		Lipiec		1933
Cynk mufłowy i elektrolit.	8 135	7 900	—	—	7 690
Blacha cynkowa	1 182	1 146	—	—	604
Kwas siarkowy	13 870	14 161	—	—	11 834
Ołów surowy	—	—	—	—	1 333
Srebro	—	—	—	—	—

Jak widać więc, w porównaniu z lipcem wytwórczość cynku wzrosła o 3%, wytwórczość blachy również się zwiększyła o 3·2%, natomiast kwasu siarkowego obniżyła się o 2%. W porównaniu z sierpniem r. ub. wytwórczość wzrosła we wszystkich działach, mianowicie: w cynku o 5·5%, w blasze o 97·5% i w kwasie siarkowym o 17%. Huta ołowiana była w sierpniu nieczynna — tak, że nie było wytwórczości ołowiu ani srebra.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

KONTROLA MASŁA EKSPORTOWEGO. — Instytut Przemysłu Fermentacyjnego i Bakteriologii Rolnej przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie sprawuje w imieniu Min. Roln. i Ref. Roln. zwierzchnią kontrolę nad działalnością zakładów badania masła eksportowego. Zakłady te, utrzymywane przez instytucje, upoważnione do wystawiania zaświadczeń na wolny od cła wywóz masła — prowadzą badania masła, zgłaszanego do wywozu zagranicę, zgodnie z przepisami obwieszczenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa z dn. 23/II 1931 r., znanymi pod popularną nazwą „małej standaryzacji masła”.

Kontrola Instytutu Przemysłu Fermentacyjnego polega na periodycznej lustracji zakładów badania masła eksportowego, podczas której dokonywane jest szczegółowe badanie ksiąg i zapisków, prowadzonych w zakładach, pobierane są próbki masła dla dokonywania analiz kontrolnych oraz przeprowadzane jest szczegółowe sprawdzanie całokształtu laboratoryjnej i biurowej pracy zakładów. Niezależnie od tego Instytut prowadzi szczegółowe zestawienia miesięcznych sprawozdań zakładów badania masła eksportowego, które składają się na materiał liczbowy, dający dość ciekawą charakterystykę eksportu masła z Polski, będącą przyczynkiem do analizy jego struktury.

Ostatnio Instytut Przemysłu Fermentacyjnego opracował takie zestawienia za okres 1/V 1933 r. ÷ 30/IV 1934 r.

Z zestawień tych wynika, iż w okresie sprawozdawczym zgłoszono do eksportu ogółem 2 179 492 kg masła. Największe stosunkowo natężenie eksportu przypada na lipiec (369 833 kg), by w grudniu spaść do wysokości zaledwie 42 704 kg. Zjawisko sezonowego zwiększania się i spadku eksportu masła w Polsce jest zjawiskiem stałym, niezależnym od absolutnej liczby całorocznego eksportu masła, to też i w tem zestawieniu występuje ono zupełnie analogicznie, jak i w innych latach. Dalsze liczby dotyczą pochodzenia masła, jeśli chodzi o jego miejsce produkcji. Otóż z tego zestawienia wynika, iż w eksporcie masła z Polski partycypowało 11 województw. Z ogólnej ilości wywiezionego masła — prawie $\frac{3}{4}$ (74,05%) przypada na masło z woj.: poznańskiego i pomorskiego, 17,22% — z województw Małopolski wschodniej i zachodniej, tylko zaś 0,97% z terenu województw centralnych (warszawskie, łódzkie i kieleckie), 0,22% masła pochodziło z województw wschodnich (wileńskiego i wołyńskiego), województwa zaś: białostockie, lubelskie, poleskie, nowogródzkie i śląskie wogóle masła nie eksportowały.

Z ogólnej ilości masła, zgłoszonego do wywozu — 93,04% przypada na masło, wyprodukowane w mleczarniach z bezpośrednim przeznaczeniem na eksport, 6,96% masła pochodzi z t. zw. zakładów przerobczych, czyli powinno być zaliczone do t. zw. blendy.

Masło, zgłoszone do wywozu, nie odpowiada oczywiście ilości masła eksportowanego z tego względu, iż pewien odsetek bywa zwykle odrzucany przez zakłady badania masła eksportowego. Ponadto, pewna ilość masła zbadanego i zakwalifikowanego do eksportu jest następnie wycofywana przez eksporterów na rynek wewnętrzny. Z tego względu, ilości masła, zgłoszonego do wywozu, nie będą się nigdy pokrywały z ilościami faktycznie wywiezionego masła, ogłaszanymi przez Główny Urząd Statystyczny.

Jeśli chodzi o masło odrzucane (dyskwalifikowane) przez zakłady badania masła eksportowego — to dyskwalifikacja ta polega na tem, że na dany transport nie jest wydawane zaświadczenie na wolny od cła wywóz. Liczby, dotyczące dyskwalifikacji masła przez zakłady badania masła eksportowego w omawianym okresie, kształtowały się w następujący sposób: na ogólną ilość 2 179 492 kg masła, zgłoszonego do wywozu, zdyskwalifikowano ogółem 96 986 kg, czyli 4,4%. Największy stosunkowo odsetek masła zdyskwalifikowanego przypada na woj. warszawskie (9,7%); masła, pochodzącego z woj. pomorskiego, zdyskwalifikowano 7,5% i z woj. poznańskiego — 5,4%. Natomiast masło, pochodzące z województw Małopolski zarówno wschodniej jak i zachodniej, nie było w omawianym okresie dyskwalifikowane przez zakłady badania masła eksportowego.

Przejdziemy teraz do strony organizacyjnej eksportu.

Rejestr eksporterów masła, prowadzony przez Min. Roln. i Ref. Roln., pozwala na każdorazowe stwierdzenie ilości masła, wywiezionego przez poszczególnych eksporterów, a ponadto daje możliwość podziału eksporterów na pewne określone kategorie. Otóż w omawianym okresie masło z Polski eksportowało 81 eksporterów, podzielonych na 5 następujących grup: 1) mleczarnie, zrzeszone w związkach spółdzielczych (33 eksporterów),

2) mleczarnie niezrzeszone (prywatne i spółdzielcze „dzikie” — ogółem 29 eksporterów), 3) mleczarnie o nieustalonej przynależności (9 eksporterów), 4) firmy prywatne (4 eksporterów), 5) związki spółdzielcze i centrale handlowe (6 eksporterów).

Jeśli chodzi o procentowy udział tych 5 grup eksporterów w eksporcie — to pierwsze miejsce zajmuje tu grupa piąta, partycypując w eksporcie w 87,4%. Drugie skości miejsce zajmuje grupa pierwsza, której udział w eksporcie wynosi 4,7%. Następne miejsce zajmują: grupa druga (4%), grupa różnych firm prywatnych (3,6%) i wreszcie na ostatnim miejscu — grupa mleczarni nieustalonych (0,3%).

Powyższe liczby odnoszą się do okresu, który charakteryzuje się bodaj najmniejszym natężeniem eksportu, jakie obserwowaliśmy od 1925 r., t. j. od czasu, kiedy masło polskie ukazało się na rynkach międzynarodowych. Dane te nabiorą jednak specjalnego wyrazu, gdy porównamy je z danymi, dotyczącymi silnego natężenia eksportu, a mianowicie w 1929/30 r. Porównanie to daje nam następujące zestawienie (w %-ach):

Grupa eksporterów	1929/30	1933/34
Związki i centrale spółdzielcze	59,6	87,4
Mleczarnie, zrzeszone w związkach spółdzielczych	16,0	4,7
Mleczarnie niezrzeszone	14,8	4,0
Mleczarnie nieustalone	—	0,3
Firmy prywatne	9,6	3,6

Jak widzimy, proces koncentracji eksportu masła w ręku spółdzielczych organizacji mleczarskich rozwija się normalnie, co należy oceniać jako zjawisko dodatnie. Jedyny bodaj produkt rolniczy, którego eksport spoczywa w ręku zrzeszonych producentów rolnych, jest coraz bardziej przez nich opanowywany. Zjawisko to tem bardziej zasługuje na podkreślenie, jeśli się zważy, że omawiany okres jest okresem niezmiernie trudnych warunków w eksporcie. Spółdzielcze organizacje mleczarskie są zatem najtrwalszym elementem eksporterskim, przewijającym swoją aktywność niezależnie od konjunktury.

Do zjawisk ujemnych w organizacyjnym kształtowaniu się eksportu masła w omawianym okresie należy zaliczyć zbyt dużą liczbę eksporterów (81) w stosunku do ogólnej ilości wywiezionego masła.

Za wyjątkiem grupy spółdzielczych mleczarskich central handlowych, pozostałe grupy eksporterów wywoziły stosunkowo niewielkie ilości masła. Liczba eksporterów w tych grupach świadczy o daleko idącym rozdrobnieniu eksportu.

PROWIZORYCZNE KONTYNGENTY CUKRU.—W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 79/1934, poz. 739 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 14/VIII r. b., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie wyznaczenia prowizorycznych kontyngentów cukru na czas 1/X 1934 r. ÷ 30/IX 1935 r.

Omawiane rozporządzenie, które zostało wydane na podstawie art.: 1, 12 i 16 ustawy z dn. 22/VII 1925 r. o uregulowaniu obrotu cukrem na obszarze Rzplitej („Dz. Ust. R. P.” Nr. 90, poz. 630) w brzmieniu ustawy z dn. 5/XI 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 101, poz. 770) i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27/X 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 818), wyznacza prowizoryczne kontyngenty cukru na czas od 1 października 1934 r. do 30 września 1935 r. w kwotach następujących: a) kontyngent zasadniczy wynosi 2 871 990 q cukru białego, b) kontyngent zapasowy—143 600 q cukru białego, oraz c) kontyngent eksportowy — 2 779 308 q cukru białego.

Należy przypomnieć, że w myśl art. 2 ustawy z dn. 22/VII 1925 r., kontyngent zasadniczy cukru wyznacza się w ten sposób, że do ilości cukru, wydanego na użytek wewnętrzny w poprzednim okresie za opłatą podatku spożywczego, dolicza się tę ilość cukru, od której w ciągu tegoż okresu zostało wplacone cło przywzowowe. Podatek spożywczy pobiera się zarówno od cukru, wydanego do bezpośredniej konsumpcji przez ludność, jak również i od cukru, który został przeznaczony do produkcji przemysłowej środków spożywczych. Natomiast podatek spożywczy nie pobiera się od cukru, przeznaczanego do produkcji przemysłowej środków spożywczych, które podlegają akcyzie, oraz od cukru, zwolnionego od podatku przez Ministerstwo Skarbu.

Kontyngent zapasowy stanowi tę ilość cukru, jaka ma być zatrzymana w cukrowniach na wypadek zwiększenia się wewnętrznej konsumpcji cukru. Kontyngent zapasowy stanowi 5% kontyngentu zasadniczego.

Wreszcie kontyngent eksportowy wyznaczany jest w wysokości, przewidzianej w międzynarodowym porozumieniu cukrowniczym.

Ponadto § 3 omawianego rozporządzenia wprowadza obowiązek pisemnego deklarowania właściwemu organowi kontroli skarbowej do dn. 15/X r. b. zapasów cukru, posiadanych w dn. 30/IX r. b. poza cukrowniami w ilości, przekraczającej 100 q. Również ci wszyscy, którzy po dn. 30/IX r. b. otrzymali

transport cukru, wysłany z magazynu przed dn. 1/X r. b., a zapas, który mają na składzie wraz z otrzymaną ilością cukru przekroczy 100 q—obowiązani są do zgłoszenia o tem w ciągu 3 dni po otrzymaniu przesyłki.

Powyższe zarządzenie dotyczy również wolnych składów cukru.

Omawiane rozporządzenie zawiera załącznik, w którym dokonany jest prowizoryczny podział kontyngentu zasadniczego, zapasowego i eksportowego pomiędzy poszczególne cukrownie w liczbie 62, proporcjonalnie do ich przypuszczalnej produkcji.

Rozporządzenie wchodzi w życie z dn. 30/IX r. b.

H A N D E L

TARGI I WYSTAWY

V TARGI WOŁYŃSKIE.—W dniu 9/IX Pan Minister M. Kościalkowski w obecności Pana Wojewody Henryka Józewskiego oraz szeregu wyższych urzędników otworzył V Targi Wołyńskie. Targi te w płaszczyźnie imprez wystawowo-targowych zajmują jeden z aktywnych odcinków naszej polityki gospodarczej, zmierzającej nie tylko do zilustrowania odległych od wielkich centrów zbytu możliwości gospodarczych Wołynia, ale jednocześnie związania tych możliwości z innymi ośrodkami produkcji i konsumpcji w Polsce.

Kilkuletnie doświadczenie Targów Wołyńskich oraz ich systematyczna praca nad utworzeniem w Równem poważnego rynku konsumpcyjnego musi doprowadzić do pożądaných wyników. Oscyłowanie bowiem przy starych, dawno utartych miejscach zbytu wyjawia zmysł handlowy kontrahentów, którzy z konieczności szukają nowych kontaktów gospodarczych. Należy się spodziewać, że ta siła odśrodkowa świata gospodarczego znajdzie swój właściwy wyraz na Targach Wołyńskich.

Targi te, organizowane od 1930 r., rozwijają się z roku na rok, stanowiąc pożyteczną placówkę gospodarczą i budząc coraz większe zainteresowanie wśród sfer gospodarczych. Targi, posiadając charakter raczej regionalny, są przede wszystkim odzwierciedleniem życia gospodarczego i kulturalnego tej dzielnicy Państwa. Targi ułatwiają rolnikowi wołyńskiemu oraz jego kontrahentom wzajemną wymianę potrzeb gospodarczych.

Zbędne byłoby podkreślanie, w jakim stopniu Wołyń, jako rynek zbytu, może pokryć zapotrzebowanie zainteresowanych. Niestety, aparat handlowy Wołynia nie stoi na takim poziomie, ażeby mógł sprawnie rozprowadzać znajdujące się oraz wytwarzane na tym terenie dobra gospodarcze. I pod tym względem Targi winny spełniać swą pionierską rolę. Dokonana ilość transakcyj na Targach będzie wykładnikiem zrozumienia sfer kupieckich roli i znaczenia gospodarczych możliwości Wołynia.

Mając za cel zbliżyć kupca i przemysłowca do wytwórcy rolnego, wskazać zainteresowanym korzystne źródła zakupu — Targi Wołyńskie zmierzają w kierunku organizowania i pobudzania nowych, twórczych komórek popytu i podaży. Niewątpliwie, Targi Wołyńskie przyczynią się choć w małym stopniu do wzmocnienia transakcyj na tym terenie.

Obecne Targi Wołyńskie są syntezą wysiłków całego społeczeństwa wołyńskiego. Organizatorzy Targów włożyli dużo pracy w kierunku uświadomienia jaknajszerszych warstw rolniczych o znaczeniu tej imprezy dla rolnictwa. Świadczą o tem powołane w każdym powiecie specjalne komitety lokalne z dużym współudziałem samorządów terytorjalnych. Przez skuteczną działalność tych komitetów Targi uzyskały znaczną ilość zgłoszeń rolników. W celu pomieszczenia zgłoszonych eksponatów Dyrekcja Targów zmuszona była dobudować 5 nowych pawilonów. Wśród licznych wołyńskich wystawców należy stwierdzić udział wystawców i z innych dzielnic Państwa.

M. Szyszkowski

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie 26/VIII ÷ 8/IX r. b. kształtował się następująco (w \mathcal{Z} za 100 kg):

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa i Ref. Roln., sprawozdań organizacji gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i f. d.

	26/VIII ÷ 1/IX	2 ÷ 8/IX	Wzrost (+) lub spadek (-)
Pszemica			
Warszawa	20'00	20'00	—
Poznań	19'25	19'25	—
Lwów	16'12½	17'21	+ 67
Przeciętna	18'46	18'82	—
Żyto			
Warszawa	17'25	17'62½	+ 2'1
Poznań	17'62½	17'62½	—
Lwów	—	16'62½	—
Przeciętna	17'44	17'29	—
Owies			
Warszawa	15'68½	14'62½	— 68
Poznań	15'86	16'75	+ 5'6
Lwów	10'75	10'25	— 47
Przeciętna	14'09	13'87	—
Jęczmień browarowy			
Warszawa	21'25	21'25	—
Poznań	22'00	21'12½	— 4'0
Lwów	—	—	—
Przeciętna	21'62½	21'19	—
Jęczmień zwykły			
Warszawa	17'50	17'50	—
Poznań	19'25	19'00	— 1'3
Lwów	15'25	14'87½	— 2'5
Przeciętna	17'33	17'12	—

— Okres sprawozdawczy (od 3 do 8 września) na rynku zbóż i przetworów minął pod znakiem tendencji naogół mocnej, w szczególności dla owsa, który na wszystkich 3 giełdach krajowych zwykował w dalszym ciągu. Sytuacja jęczmienia zostanie sprecyzowana dopiero w końcu bieżącego miesiąca, kiedy rozpoczyna się normalne zakupy kampanijne. Utrzymywanie się różnic w notowaniach cen żyta w pobliżu zera jest dowodem, że największe nasilenie podaży późniejszej już minęło i że zapanował do pewnego stopnia stan równowagi. Jeśli chodzi o rynek gdański — to w okresie sprawozdawczym panowały nadal trudności w zamagazynowaniu przywożonego żyta. Na podkreślenie zasługują poważne zakupy interwencyjne żyta przez P. Z. P. Z. na eksport do Stanów Zjedn. Zyski lub straty poszczególnych zbóż i przetworów na giełdach: warszawskiej i poznańskiej były następujące (w \mathcal{Z} na 100 kg — ze znakiem plus — zwyżka, ze znakiem minus — znizka, pierwsza liczba dla Warszawy, druga — dla Poznania): owies nowy +0'25 i +0'50, jęczmień jednolity i zbiorowy 0 i +0'50, otręby pszenne (grube i średnie) 0 i -0'50; pozostałe notowania bez zmiany. Na giełdzie gdańskiej żyto konsumpcyjne zwykowało o 0'10 guld. gd. na 100 kg, jęczmień wyborowy o 0'20, pozostałe gatunki jęczmienia straciły 0'30 ÷ 0'35, owies konsumpcyjny zwykował o 0'15.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w tygodniu sprawozdawczym wyniósł 34 002 t, w tem 25 248 t żyta (dla okresu ubiegłego odpowiednio liczby wynosiły: 40 046 i 27 586).

Warszawa. — Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w \mathcal{Z} za 100 kg parytet wagon Warszawa, ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jara czerwona szklista 775 g/l bez obro-

tów, — jednolita 747 g/l 20'00 ÷ 21'00, — zbierana 737 g/l 19'00 ÷ 20'00, żyto stare i nowe 17'00 ÷ 17'50, jęczmień browarowy 20'50 ÷ 22'00, — przemiałowy 632 g/l bez notowań (17'00 ÷ 18'00), owies jednolity 468 g/l stary bez notowań (17'00 ÷ 17'50), — jednolity nowy 14'75 ÷ 15'75 (14'50 ÷ 15'50), — zbierany 438 g/l stary bez notowań (16'00 ÷ 16'50), — zbierany nowy 14'25 ÷ 14'75 (14'00 ÷ 14'50), mąka pszenna I B 0 ÷ 45% 34'00 ÷ 36'00, — I C 0 ÷ 55% 32'00 ÷ 34'00, — I D 0 ÷ 60% 30'00 ÷ 32'00, — I E 0 ÷ 65% 28'00 ÷ 30'00, — II B 20 ÷ 65% 26'00 ÷ 28'00, — II D 45 ÷ 65% 25'00 ÷ 26'00, — II F 60 ÷ 65% 24'00 ÷ 25'00, — II G 65 ÷ 70% 23'00 ÷ 24'00, — III A 65 ÷ 70% 16'00 ÷ 18'00, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 55% 25'00 ÷ 26'00, — I gat. 0 ÷ 65% 24'00 ÷ 25'00, — II gat. 19'00 ÷ 20'00, — razowa 19'00 ÷ 20'00, — „poslednia” 15'50 ÷ 16'50, otręby pszenne grube z przemiału standardowego 12'00 ÷ 12'50, — średnie z przemiału standardowego 11'50 ÷ 12'00, — miarki z przemiału standardowego 11'50 ÷ 12'00, otręby żytnie z przemiału standardowego 10'50 ÷ 11'00.

Poznań. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet Poznań, dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica stara i nowa, zdalna do przemiału, 19'00 ÷ 19'50, żyto stare i nowe, zdalne do przemiału, 17'50 ÷ 17'75, jęczmień jednolity 20'25 ÷ 20'75 (19'75 ÷ 20'25), — zbiorowy 18'75 ÷ 19'25 (18'25 ÷ 18'75), — browarowy 21'50 ÷ 22'00, owies nowy 16'75 ÷ 17'25 (16'25 ÷ 16'75), mąka wraz z workiem: pszena I gat. A 20% 33'50 ÷ 36'50, — I gat. B 45% 31'50 ÷ 32'00, — I gat. C 55% 30'50 ÷ 31'00, — I gat. D 60% 29'50 ÷ 30'00, — I gat. E 65% 28'50 ÷ 29'00, — II gat. A 20 ÷ 55% 27'50 ÷ 28'00, — II gat. B 20 ÷ 65% 27'00 ÷ 27'50, — II gat. D 45 ÷ 65% 24'50 ÷ 25'00, — II gat. F 55 ÷ 65% 21'00 ÷ 21'50, — III gat. A 65 ÷ 70% 19'00 ÷ 19'50, — III gat. B 70 ÷ 75% 16'00 ÷ 16'50, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 55% 23'50 ÷ 24'50, — I gat. 0 ÷ 65% 22'00 ÷ 23'00, — II gat. 55 ÷ 70% 17'50 ÷ 18'50, — „poslednia” ponad 70% 15'50 ÷ 16'50, — razowa 0 ÷ 95% 19'50 ÷ 20'50, otręby pszenne średnie z przemiału standardowego 11'50 ÷ 11'75 (12'00 ÷ 12'25), — grube z przemiału standardowego 12'00 ÷ 12'25 (12'50 ÷ 12'75), otręby żytnie z przemiału standardowego 12'00 ÷ 13'00.

Gdańsk. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w guld. gd. za 100 kg (w nawiasach podane są notowania z poprzedniego tygodnia o ile różnią się od obecnych): pszenica konsumpcyjna o wadze 128 funt. hol. 11'40 (bez notowań), — czerwona o wadze 125 hfl. bez notowań, — eksportowa o wadze 128 funt. hol. bez notowań, żyto eksportowe o wadze 120 funt. hol. bez notowań (10'90), — nowe konsumpcyjne 11'00 (10'90 ÷ 11'00), jęczmień wyborowy na eksport 13'40 ÷ 14'00 (13'60 ÷ 14'20), — wyborowy bez notowań, — średni 12'50 ÷ 13'15 (12'50 ÷ 13'40), — o wadze 111 ÷ 115 funt. hol. 11'85 (12'15 ÷ 12'25), — o wadze 110 ÷ 111 funt. hol.

11'40 (11'75), — o wadze 105 ÷ 106 funt. hol. 10'55 (10'90), owies eksportowy 9'25 ÷ 9'90 (9'25 ÷ 9'85), — konsumpcyjny 9'90 ÷ 10'25 (9'75 ÷ 10'40), otręby pszenne grube bez notowań, otręby żytnie bez notowań.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 3 do 8 września 1934 r.

Mimo że liczba notowanych w tygodniu sprawozdawczym papierów znów spada — stan rynku należy uważać za zadowalający; przy ogólnej tendencji mocnej — wszystkie akcje zwykowały, w wielu wypadkach nawet dość poważnie, jednak akcje: Lilpopy i Starachowice w ostatnich dniach okresu załamały się, tracąc na kursie po zł 0'10 każda. Pozostałe zamknęły okres sprawozdawczy następującymi zyskami: Bank Polski zł 1'50, Warsz. Tow. Fabryk Cukru zł 1'00 i Norblin zł 2'00. Zawierane były również transakcje innymi akcjami, ale na tak małe kwoty, że nie mogły być one wprowadzone do tabeli urzędowej.

Z giełd prowincjonalnych zanotować należy wyżkę akcji Banku Polskiego na poznańskiej (o zł 3'00) i transakcje na bardzo mało ruchliwej giełdzie krakowskiej. Giełda lwowska nadal bez notowań.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
w zł akcją				
Bank Polski	zł 100	90'00	87'50	89'00
Warsz. T-wo Fabr.				
Cukru	zł 100	23'50	22'75	23'00
Lilpop	zł 25	10'35	10'00	10'00
Norblin	zł 100	30'00	30'00	30'00
Starachowice	zł 50	12'00	11'40	11'40

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum): Bank Polski 91'00 — 89'50, Chybie 27'50 — 27'00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 90'00 — 87'00 (87'00 — 86'50).

ZEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

ODJAZD STATKU „DAR POMORZA”. — W dn. 16 b. m. wyruszy z Gdyni w podróż nokoło świata statek szkolny „Dar Pomorza”; będzie to pierwsza w dziejach żegluga polskiej tego rodzaju podróż. W związku z tym odjazdem odbędzie się w Gdyni uroczyste pożegnanie, w którym wezmą udział: Pan Minister Przemysłu i Handlu H. Floyar-Rajchman, który przerwie na czas uroczystości swój urlop, oraz z ramienia Min. Przem. i Handlu PP.: Wiceminister Dr. F. Doleżał, Dyr. Gabinetu K. Patek, Dyr. L. Możdżeński, Dyr. M. Sokołowski oraz grono wyższych urzędników Ministerstwa. Ponadto wezmą udział zaproszeni goście, m. inn. PP.: Admirat Swirski, Minister Schaetzel, Generał Dreszer, Pułk. Urych, Wiceprezes Ligi Morskiej i Kolonjalnej Dębski, Wojewoda Pomorski Kirtiklis, Komisarz Generalny R. P. w Gdańsku Dr. Pappé, Starosta Łacki, jako przedstawiciel Komitetu Ofiarodawców „Daru Pomorza”, oraz szereg przedstawicieli świata gospodarczego Polski z P. Prezesem Klarnerem na czele.

W sobotę w przeddzień odejścia statku nastąpi w auli Szkoły Morskiej w Gdyni przedstawienie

Panu Ministrowi profesorów, oficerów statku szkolnego, uczniów oraz załogi.

ODSZKODOWANIE W ASEKURACJI MORSKIEJ.

W zeszycie 35 tygodnika omówiliśmy pojęcie szkody w asekuracji morskiej, skolei rzeczy — przechodzimy do zagadnienia odszkodowania w asekuracji morskiej.

Ciężar udowodnienia wszystkich okoliczności, uzasadniających roszczenie do odszkodowania asekuracyjnego, spoczywa na ubezpieczonym. Kierując do zakładu ubezpieczeń swe roszczenie¹⁾ winien on w myśl §§ 882 ÷ 883 KHn (§§ 44, 52 ASVB) przedłożyć zakładowi:

- 1) obliczenie szkody²⁾,
- 2) wystarczające dowody na to, że: a) jego interes jest ubezpieczony, b) przedmiot, z którym jego interes jest związany,

¹⁾ Kodeks Handlowy niemiecki z 1897 r. (w skrócie KHn) nie przewiduje jak ASVB (skrót Allgemeine deutsche Seeversicherungsbedingungen) prekluzyjnych terminów do zgłoszenia pisemnego (Andienung) szkody wobec zakładu (§ 42 ASVB: 15 miesięcy, licząc od końca ubezpieczenia), po których upływie prawo do odszkodowania gaśnie. Odszkodowanie staje się płatne według KHn z chwilą przedłożenia obliczenia szkody i dostarczenia odnośnych dowodów.

²⁾ Nazywane także dyspaszem.

był narażony na wypadki w żegludze morskiej (statek lub ładunek), c) miał miejsce wypadek, od którego się ubezpieczono, d) powstała szkoda wskutek tego wypadku i w jakim rozmiarze, e) w przypadku ubezpieczenia na cudzy rachunek — że dał on (ubezpieczony) zlecenie do zawarcia umowy ubezpieczenia, a w razie zawarcia umowy bez jego zlecenia — że umowę zawarto w jego interesie.

Ubezpieczony winien fakt wypadku udowodnić dostatecznie, zwłaszcza co do miejsca i czasu, oraz wykazać związek pomiędzy wypadkiem a szkodą. Nie zawsze jednak czas i miejsce dadzą się dokładnie ustalić. Istnieją bowiem rodzaje niebezpieczeństwa w żegludze morskiej, wywołujące stopniowe uszkodzenie statku lub ładunku, np. ustawiczne wiatry, które powodują wysokie fale, rzucające statkiem. W takich wypadkach trudno nieraz ustalić dokładnie, w którym momencie i w którym miejscu wydarzył się wypadek i powstała szkoda. Mając to na uwadze judykatura i literatura zajęły stanowisko, że dla uzasadnienia pretensji odszkodowawczej wystarczy stwierdzenie faktycznych okoliczności, wykazujących w dużym stopniu prawdopodobieństwo, że podpadający pod umowę ubezpieczenia wypadek miał miejsce i spowodował szkodę. Jeżeli np. towary drobnicowe, załadowane na statek w stanie nieuszkodzonym, nadejdą do miejsca przeznaczenia połamane, to wystarczy wykazanie, że statek spowodował silnych wiatrów i wysokich fal mocno się kołysał oraz ulegał wstrząsom, wskutek czego narażone były na wstrząsy także poszczególne sztuki towarów.

We wszystkich przypadkach awarii wspólnej wystarczają dla wykazania wypadku i szkody dane, stwierdzone w postępowaniu dyspaszowem¹⁾.

Co do dowodów, które ubezpieczony winien przedstawić, zawiera § 884 KHn ogólną zasadę, że wystarczają dowody, uznane jako dostateczne w obrocie handlowym, i wylicza szereg takich dowodów, mianowicie: dowody własności statku, faktura, konosament, szartpartja, protest morski, dziennik okrętowy, wyrok trybunału morskiego, protokoły oględzin, szacunku i licytacji, opinie rzeczoznawców, kwity, dotyczące kosztów naprawy statku (§ 884 KHn).

Osobnego omówienia wymaga kwestja odszkodowania przy ubezpieczeniu na cudzy rachunek.

W ubezpieczeniu tem biorą udział 3 osoby: ubezpieczający, ubezpieczyciel (zakład ubezpieczeń) i ubezpieczony. Wzajemnemu stosunkowi tych osób, z istoty rzeczy skomplikowanemu, zwłaszcza o ile chodzi o dysponowanie prawami z umowy ubezpieczenia, w szczególności prawem do odszkodowania, poświęcają KHn i ASVB kilka postanowień:

1) Z chwilą zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek ubezpieczonemu przysługują z mocy ustawy wszystkie prawa z umowy. Wykonanie przez niego tych praw jest jednak w interesie ubezpieczającego przez ustawę ograniczone, mianowicie: a) wydania polisy może od zakładu żądać tylko ubezpieczający, b) ubezpieczony może bez zgody ubezpieczającego dysponować prawami z umowy i dochodzić ich na drodze sądowej tylko wtedy, gdy jest w posiadaniu polisy (§ 886 KHn, § 53 ASVB).

2) Dysponować prawami z umowy ubezpieceniowej może także ubezpieczający i to we własnym imieniu. Jeżeli jednak — co stanowi regułę — wystawiona jest polisa, może on bez zgody ubezpieczonego przyjmować należności od zakładu i odstępować prawa ubezpieczonego z umowy tylko wtedy, jeżeli jest w posiadaniu polisy. Zakład obowiązany jest do wypłacenia ubezpieczającemu należności z umowy tylko wtedy, jeżeli ubezpie-

czający zakładowi wykaże, że ubezpieczony na zawarcie umowy ubezpieczenia się zgodził (§ 887 KHn, § 54 ASVB).

Normując w ten sposób prawo ubezpieczającego do dysponowania prawami ubezpieczonego, wynikającymi z umowy ubezpieczenia, i dając mu w tym względzie pełnomocnictwa ustawowe — ustawodawca miał na względzie interes ubezpieczonego. Skuteczna bowiem ochrona interesu ubezpieczonego w stosunku do zakładu nie byłaby możliwa, gdyby ubezpieczający do wszystkich w interesie ubezpieczonego leżących zarządzeń musiał uzyskać zgodę ubezpieczonego. Jeżeli ubezpieczony jest w posiadaniu polisy, zawsze może się sprzeciwić zarządzeniom ubezpieczającego.

3) W stosunku do ubezpieczonego oraz jego wierzycieli i masy upadłościowej ubezpieczający ma prawo zatrzymania polisy, dopóki nie zostanie zaspokojony z tytułu swych roszczeń do ubezpieczonego, powstałych w związku z ubezpieczeniem, np. roszczeń z tytułu zwrotu premji oraz innych wydatków. Poza tem służy mu przywilej pierwszeństwa zaspokojenia swych roszczeń z sumy odszkodowania (§ 888 KHn, § 55 ASVB). Za naruszenie tego przywileju zakład odpowiada w całej pełni, w szczególności jeżeli wypłaci odszkodowanie ubezpieczonemu, jego wierzycielom lub jego masie upadłościowej w tym czasie, gdy ubezpieczający jest w posiadaniu polisy (§ 889 KHn).

4) Zakład może z sumy odszkodowania potrącać należności które mu przysługują w stosunku do ubezpieczającego tylko o tyle, o ile należności te pozostają w ścisłym związku z ubezpieczeniem na rzecz ubezpieczonego, np. zaległe należności z tytułu premji, do której płacenia ubezpieczający jest obowiązany (§§ 890, 817 ust. 2 KHn, § 56 ASVB).

Według ustawy, odszkodowanie asekuracyjne jest płatne z chwilą dostarczenia przez ubezpiezonego obliczenia szkody oraz dostatecznych dowodów, dotyczących wypadku i szkody. Często jednak ubezpieczony nie jest w stanie dostarczyć zakładowi zaraz po wypadku całego dokładnego materiału dowodowego, szczególnie cyfrowego. Tymczasem ponosi on rujujący go nieraz ciężar skutków gospodarczych wypadku już od chwili wypadku. Ustawodawca, licząc się z jego taką ewentualną sytuacją, postanawia w § 892 KHn, że ubezpieczony, o ile bez własnej winy nie zdążył w przeciągu 2 miesięcy po wypadku przedłożyć obliczenia szkody, a minimalna suma odszkodowania dała się ustalić, może żądać wypłacenia tymczasowo minimalnej sumy, nie czekając na ostateczny obrachunek, chyba że umówiony jest inny termin wypłaty odszkodowania¹⁾.

Z chwilą wypłacenia przez zakład należnego odszkodowania asekuracyjnego przechodzą na zakład do wysokości wypłaconej sumy z mocy ustawy wszelkie obligatoryjne prawa, które służą ubezpieczonemu w stosunku do osób trzecich z tytułu odszkodowania za powstałą szkodę. Ubezpieczonemu nie wolno tych praw po ich przejściu na zakład realizować. Przejście praw winien ubezpieczony na żądanie zakładu uznać w dokumencie notarialnie uwierzytelnionym. Koszt zaś wystawienia dokumentu ponosi zakład (§ 804 KHn, § 45 ASVB). Przejście praw rzeczowych, które ubezpieczony posiada w stosunku do przedmiotu ubezpieczonego, w szczególności prawa własności na zakład następuje z mocy ustawy, jeżeli zakład zapłaci całą sumę asekuracyjną. Są to przypadki całkowitej utraty lub abandonu przedmiotu ubezpieczonego (§§ 858 ÷ 859, 868 KHn, §§ 71, 91 ASVB).

¹⁾ § 44 ASVB przewiduje wypłatę $\frac{3}{4}$ tej sumy przed ostatecznym obrachunkiem. W słusznym uwzględnieniu sytuacji ubezpieczonego bezpośrednio po doznaniu szkody wprowadził ustawodawca w § 893 KHn obowiązek zakładu do wypłacania zaliczek na pokrycie wydatków, powstających w związku z koniecznością ratowania, zachowania i naprawy ubezpieczonego przedmiotu, do wysokości $\frac{3}{4}$ sumy odszkodowania oraz obowiązek do wypłacania w miarę potrzeby kosztów procesu reklamacyjnego w przypadku zajęcia statku lub ładunku przez państwo wojujące, o ile zakład za te koszty odpowiada.

¹⁾ Podczas gdy KHn żąda tylko przy awarii wspólnej stwierdzenia szkody w formalnym postępowaniu dyspaszowem (§ 729) — to § 44 ASVB wymaga tego także dla szkód o charakterze awarii partykularnej, lecz tylko fakultatywnie, mianowicie, o ile zakład takiego postępowania żąda. Postępowanie przeprowadzają za przysiężeni rzeczoznawcy (dyspaszerzy).

Odstąpienie obligatoryjnych praw na zakład drogą aktu cesji jest aktualne według KHN w razie wypłaty całej sumy asekuracyjnej w przypadku ubezpieczenia wierzytelności, która z mocy ustawy czy umowy zabezpieczona jest na statku lub ładunku prawem zastawu. Jeżeli, mianowicie, wskutek wypadku nastąpiła utrata albo uszkodzenie statku lub ładunku i ubezpieczony przez to stracił w całości czy też w części zabezpieczenie rzeczowe swej wierzytelności, zakład winien mu wypłacić odszkodowanie w kwocie, odpowiadającej stracie zabezpieczenia rzeczowego. Z chwilą wypłacenia tej kwoty ubezpieczony obowiązany jest odstąpić zakładowi wierzytelność w wysokości, odpowiadającej wypłaconej kwocie. Zakład, wykonując w takim przypadku swój obowiązek odszkodowania, nie może uzależnić zapłacenia powyższej kwoty od warunku dochodzenia wierzytelności przez ubezpieczonego w stosunku do dłużnika (§ 805 KHN). W przeciwieństwie do KHN przewiduje ASVB w takim przypadku automatyczne przejście wierzytelności na zakład bez aktu cesji (§ 110).

Dr. Władysław Sowiński

RYNEK FRACHTOWY. — Ogólna sytuacja rynków frachtowych w tygodniu sprawozdawczym przedstawiała się naogół korzystnie, pomimo iż ilość dokonanych frachtowań była stosunkowo mniejsza.

Na rynku La Platy zakontraktowano ogółem pod zboże 10 statków o łącznym tonnażu 66 500 t, przyczem z portów górne-

go biegu rzeki płacono sh 16/9 i 16/6 do portów Anglii na październik/listopad, a sh 17/6 na styczeń/luty. Z Bahía Blanca stawka wynosiła sh 14/9 do Antwerpii, sh 16/- do Cal-lao, a za ładunek owsa do New Yorku 20/- na październik.

Na rynkach północno-amerykańskim i kanadyjskim ruch był bardzo ograniczony przy znikomej tendencji stawek.

Na rynkach Dalekiego Wschodu notowano ogromną ilość kontraktów w wywozie ryżu z Sajgonu do portów francuskich, przyczem płacono sh 29/6 na wrzesień, sh 28/- na wrzesień/październik, a na październik sh 28 ÷ 27/6 zależnie od pojemności statku. Wywóz soi był również bardzo ożywiony po stawkach sh 28/6 do Rotterdamu lub Hamburga, sh 1/3 extra do Hull i Skandynawji, przy ładunkach we wrześniu. Na późniejsze terminy stawki były nieco niższe.

W wywozie pszenicy z Australji tendencja stawek była mocna przy cokolwiek słabszym zapotrzebowaniu tonnażu.

Wywóz rudy z portów morza Śródziemnego był ostatnio dość ożywiony, jednak stawki pozostały bez zmian. Z portów południowych Z. S. R. R. frachtowano tonnaż pod zboże do portów Dalny/Szanghaj po sh 15/- i 15/6 na październik, a do Władywostoku po sh 16/-. Za tonnaż pod węgiel z Marjupola do Stanów Zjedn. stawki wynosiły sh 11/1½ na wrzesień, a sh 11/- na październik.

Na rynku dunajskim notowano szereg transakcyj na wywóz jęczmienia do portów niemieckich po stawce sh 11/6 do rejonu Hamburg/Weser, do innych portów Kontynentu zapotrzebowanie tonnażu było słabe i stawki wynosiły sh 9/9 ÷ 10/- Antwerpja/Rotterdam.

POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

OBRÓT PRZEKAZÓW POCZTOWYCH I TELEGRAFICZNYCH W CZERWCU 1934 R. kształtował się następująco:

W obrocie krajowym wpłacono przekazów pocztowych 1 075 735 szt. i przekazów telegraficznych 8 689 szt. na kwotę zł 72 739 405, wypłacono zaś przekazów pocztowych 1 042 185 szt. i przekazów telegraficznych 8 171 szt. na kwotę zł 72 514 016.

W obrocie zagranicznym wpłacono przekazów pocztowych 15 666 szt. na kwotę zł 1 495 396, wypłacono zaś 73 822 szt. na kwotę zł 5 356 032. Poważniejszy obrót przekazów pocztowych mieliśmy w czerwcu r. b. z następującymi krajami:

Przekazy wpłacone: Przekazy wypłacone:
ilość kwota—zł ilość kwota—zł

Austria	2 307	204 272	—	—
Belgia	716	80 252	2 363	176 105
Czechosłowacja	1 639	111 522	3 766	125 379
Egipt	57	7 683	97	5 195
Francja	3 071	328 700	26 363	2 700 403
Holandja	136	10 921	512	27 331
Kanada	55	11 688	2 022	119 855
Łotwa	96	4 573	71	4 285
Niemcy	4 089	313 251	17 518	790 145
Rumunia	231	11 656	336	16 132
Stany Zjednoczone	370	93 155	15 881	1 097 705
Szwajcaria	453	56 992	535	56 605
Węgry	188	18 933	—	—
W. Brytanja	184	11 479	420	32 342
Włochy	1 206	133 934	159	9 018
W. M. Gdańsk	622	71 879	3 256	170 970

WPLYWY I ROZCHODY PRZEDSIĘBIORSTWA „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON” W CZERWCU 1934 R. przedstawiały się, jak następuje (w zł):

	Wpływy	Rozchody
Dyrekcje poczt i telegrafów	3 506'00	681 285'80
Urzędy pocztowe, telegraf. i telef.	13 150 208'10	15 052 406'07
Radjotelegraf	187 656'29	135 044'42
Państwowy Instytut Telekom.	1 250'00	81 554'56
Główny Skład Materj. Pocz.	30'51	17 221'94
Główny Skład Materj. Teletechn.	128'74	13 069'80
Izba Kontroli Rachunkowej P.iT.	4 443'95	97 466'44
Emerytura	9 493'77	1 363 626'67
Przelew z tytułu państw. podatku doch. oraz wpłata na rzecz Funduszu Pracy	—	105 416'00
Razem:	13 356 717'36	17 547 091'70

Nadwyżka wpływów nad rozchodami z Państwowego Przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” w czerwcu 1934 r. wynosiła zł 4 190 374'34.

Niezależnie od tego, dochody i wydatki Zarządu, wykonywanego przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów, stanowiły zł 725'45 w dochodach i zł 105 958'01 w wydatkach.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

Z NOWYCH KODEKSÓW ¹⁾

OŚWIADCZENIE WOLI JAKO ŹRÓDŁO ZOBOWIĄZANIA. — Art. 1 Kodeksu Handlowego ustanawia ogólną zasadę, że źródłem prawa w stosunkach handlowych (a więc

w czynnościach prawnych, w których chociażby tylko jedną stroną jest kupiec, czyli osoba, prowadząca we własnym imieniu przedsiębiorstwo zarobkowe, i gdy czynność prawna związana jest z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa, co w stosunku do kupca zawsze się domniemywa) — są: a) przepisy Kodeksu

¹⁾ Wejście w życie z dn. 1/VII r. b. nowych jednolitych dla całego Państwa wielkich bloków prawa prywatnego, a mianowicie: Kodeksu Zobowiązań i Kodeksu Handlowego, skłania nas do syntetycznego przedstawienia najistotniejszych przepisów nowych kodeksów w dostosowaniu do potrzeb codziennego obrotu. (Red.).

Handlowego, b) przepisy ustaw szczególnych (z dziedziny prawa handlowego), c) powszechne w Państwie prawo zwyczajowe, d) przepisy prawa cywilnego, a więc i Kodeksu Zobowiązań, co nas w tej chwili najbardziej interesuje. W ten sposób art. 1 K. H. ustanawia hierarchję źródeł prawa, obowiązującego w stosunkach handlowych; wymienione źródła mają znaczenie w kolejności ich wymienienia, a więc norma ze źródła poprzedniego wyklucza stosowanie normy ze źródła następnego.

Gdy chodzi o stosunki handlowe obligacyjne, a więc o ten zakres prawa, w którym przepisy Kodeksu Handlowego krzyżują się z postanowieniami Kodeksu Zobowiązań, to następuje bezpośrednie powiązanie tych 2 źródeł prawa, i stwierdzić też należy, że wspomniane stosunki reguluje Kodeks Zobowiązań z nielicznymi odchyleniami, jakie w tym względzie ustanawia Kodeks Handlowy, oraz z zastrzeżeniem istnienia w poszczególnych wypadkach utrwalonych w całym Państwie zwyczajów handlowych, co jednakże w naszych warunkach ze zrozumiałych względów może narazie mieć miejsce tylko wyjątkowo.

Zajmiemy się przedewszystkiem przepisami K. Z., dotyczącymi oświadczenia woli, jako głównego źródła zobowiązań w stosunkach prywatno-prawnych wogóle, a w stosunkach handlowych w szczególności.

Art. 1 K. Z. ustala, że zobowiązania powstają m. in. z oświadczeń woli, formułując zasadę, że dzieje się tak, bo ustawa z właściwie wyrażeniem oświadczeniem woli jednostki łączy skutki prawne w postaci powstania zobowiązania, a więc stosunku prawnego, w którym jedna strona (dłużnik) obowiązana będzie świadczyć na rzecz drugiej strony (wierzyciela), przy czem świadczenie, jako istota zobowiązania (art. 2 K. Z.) polegać może na daniu, czynieniu, nieczynieniu, zaprzestaniu (swojego czynienia) lub znoszeniu (czyjeś czynienia).

Otóż, gdy następuje zgodne oświadczenie woli 2 stron — powstaje umowa (bądź jednostronna, gdy jedna strona jest tylko dłużnikiem, druga zaś tylko wierzycielem, bądź wzajemna, gdy obie strony, jedna wobec drugiej, zobowiązują się do pewnych świadczeń). W tem miejscu należy zaznaczyć, że można się umawiać także o ustalenie stosunku prawnego, bez zobowiązania się do świadczenia. Z takiej umowy nie powstaje żaden obowiązek świadczenia, strony zobowiązane są tylko do wzajemnego poszanowania uzgodnionego stanu faktycznego i wypływającego stąd stosunku prawnego, mimo to jednak zgodne oświadczenie woli stron w tym zakresie stwarza umowę, a więc stosunek prawny, podlegający odpowiednim przepisom K. Z.

Oświadczenie woli, by mogło stać się źródłem zobowiązania, musi odpowiadać wymogom prawa, a więc:

A) Oświadczenie woli musi być złożone w formie, niebudzącej wątpliwości co do treści świadczenia. Nie znaczy to, że musi ono być wyrażone słowami, wystarczy przyjęty powszechnie

znak, a nawet odpowiednie zachowanie się, byleby w tym wypadku wola zobowiązania się do określonego świadczenia nie nasuwała wątpliwości. W pewnych wypadkach prawo żąda nie tylko wyraźnego wypowiedzenia się, ale nawet nie zadawała się żywym słowem, żądając złożenia oświadczenia woli na piśmie. Są to jednak wypadki rzadkie, w obrocie gospodarczym szczególnie rzadkie.

B) Oświadczenie woli musi być wolne od wszelkich wad, z którymi prawo wiąże nieważność tego oświadczenia, a mianowicie: a) musi być złożone w stanie przytomności i normalnego działania psychiki ludzkiej, w której powstać może wola świadoma; b) musi być wyrażone przez osobę, niepozbawioną zdolności do działań prawnych (o czem stanowi prawo osobowe); c) musi być złożone z zamiarem wywołania skutków prawnych; d) nie może być złożone, za zgodą drugiej strony, tylko dla pozorów (osoby trzecie, które o tej pozorności nie wiedziały, zabezpieczone są od ujemnych dla siebie z tego tytułu skutków prawnych); e) musi być złożone bez błędu, podstęp, groźby lub wyzysku — te momenty wymagają nieco szczegółowszego przedstawienia.

Błędem co do oświadczenia woli można zasłaniać się tylko wtedy, jeżeli jest on istotny i jeżeli druga strona w błąd pośrednio wprowadziła lub tylko o niezgodnym z prawdą poglądzie kontrahenta wiedziała, a nawet wystarczy, gdy mogła błąd z łatwością zauważyć i nie uczyniła, co należy, by z błędą stroną przeciwną wyprowadzić. Błąd co do pobudki nie wpływa na ważność oświadczenia woli, chyba że prawdziwość pobudki była ujęta jako warunek ważności oświadczenia.

Przy podstępie natomiast, a więc gdy jedna strona świadomie wprowadza drugą stroną w błąd — błąd zawsze pozwała na uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli.

Oświadczenie woli, złożone pod wpływem bezprawnej groźby, może być poczytywane za nieważne, jeżeli groźba była o tyle poważna, że składający oświadczenie woli miał podstawy do obawy o bezpieczeństwo osobiste lub majątkowe, własne lub innej osoby.

Wreszcie — wyzysk. Ze względu na nowość i znaczenie przepisu podajemy art. 42 K. Z. w dosłownym brzmieniu: „Jeżeli jedna strona, wyzyskując lekkomyślność, niedoświadczenie, niedoświadczenie lub przymusowe położenie drugiej strony, wzmian za swoje świadczenie przyjmuje lub zastrzega dla siebie lub dla kogo innego świadczenie, którego wartość majątkowa w chwili zawarcia umowy jest rażąco wysoka w stosunku do wartości świadczenia wzajemnego — druga strona może żądać zmniejszenia swego świadczenia albo zwiększenia świadczenia wzajemnego, a gdy jedno i drugie jest utrudnione, może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli”.

w. n.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Wyznaczenie prowizorycznych kontyngentów cukru na okres 1/X 1934 r. ÷ 30/IX 1935 r. — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 14/VIII 1934 r., wydane w poroz. z Ministrami: Przem. i Handlu oraz Roln. i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 79/1934, poz. 739).

Klasyfikowanie gospodarstw rolnych do kategorii przedsiębiorstw w większym zakresie — rozporz. Ministra Roln. i Ref. Roln. z dn. 22/VIII 1934 r., wydane w poroz. z Ministrami: Skarbu, Sprawiedl. oraz Przem. i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 79/1934, poz. 740).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

28 września:

- „Cukrownia Wierzchosławicka”, S. A. — o g. 10½ w czerwonej sali hotelu „Basta” w Inowrocławiu.
- „Spółka Parcelacyjna Ziemi Zachodnich”, S. A. — o g. 15 w kanc. Not. Cz. Chmielewskiego w Poznaniu, pl. Wolności 9.
- „Polskie Zakłady Philips”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Karolkowa 36/44.

29 września:

- „Babino-Tomachowska Cukrownia”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w W-wie, Jasna 8.
- „Klesowski Przem. Granitowy”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Sto-krzyska 25.

1 października:

- „Cukrownia Chełmża”, S. A. — o g. 10½ w hotelu „Pomorskim” w Chełmży.
- „Kolej Elektryczna Warszawa — Młociny — Modlin”, S. A. — o g. 11 w lok. S. A. „Siła i Światło” w W-wie, Marszałkowska 94.
- Młyny Grudziądzkie „Cerealia”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w Grudziądzu, Dworcowa 49.

2 października:

- „Mikuliczyn”, Zakł. dla Przem. Drzewnego, S. A. — o g. 16 w lok. Powszechn. B-ku Kred. we Lwowie, Jagiellońska 7.
- Młyn w Główniej „Cerealia”, S. A. w Poznaniu — o g. 12 w lok. S-ki w Poznaniu (Główna), Nadolnik 8.

4 października:

- „Kolej Lokalna Toruń — Lubicz”, S. A. — o g. 12½ w sali Zarządu Miejskiego w Toruniu, Stary Rynek, Ratusz, pokój 15.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

KREDYT

ZADŁUŻENIE DROBNEGO ROLNICTWA. — Najlepszy materiał, dotyczący zadłużenia drobnego rolnictwa, dają niewątpliwie badania Wydziału Ekonomiki Rolnej Drobnych Gospodarstw Wiejskich Państwowego Instytutu w Puławach, przeprowadzone na podstawie specjalnych, powtarzających się co 2 lata, dobrze pomyślanych ankiet. Mają one jednak jeszcze tę wadę, że mimo wszystko posiadają charakter fragmentaryczny i że reprezentacyjne zbiorowości niektórych grup są pod względem liczebności zbyt małe.

Zadłużenie gospodarstw w Polsce jest — według danych W.E.R.D.G.W. (publikacja P. A. S. Brody) — bardzo niejednołite. Wśród badanych gospodarstw dochodzi ono do zł 6 tys. na 1 ha. Niezadłużone gospodarstwa wynoszą zaledwie 8%. Większość gospodarstw (75,9%) w 1933 r. nie miała większego zadłużenia od zł 500, przyczem zadłużenie do zł 50 miało 22,4% gospodarstw, zadłużenie zł 50 ÷ 100 — 11,1%, zł 100 ÷ 150 — 9,5%. Przy stopniowym (po zł 50) powiększaniu się zadłużenia aż do zł 500 odsetek gospodarstw, znajdujących się w poszczególnych grupach, stale maleje.

Osetek gospodarstw, mających zadłużenie zł 500 ÷ 1000, wynosi 17,5%, zadłużenie zł 1000 ÷ 2000 — 6%, powyżej zł 2000 — 0,6%. Największy procent mało zadłużonych gospodarstw (do zł 300) spotykamy w woj. wschodnich (89%), najmniejszy — w woj. zachodnich (49,6%); woj. południowe i centralne mają ten procent bardzo zbliżony (ok. 60%). Najsilniej (powyżej zł 1000) zadłużone gospodarstwa są najliczniejsze w woj. zachodnich (10%), najmniej liczne zaś w woj. wschodnich (1,4%); w woj. centralnych i południowych procent tych gospodarstw wynosi ok. 6%.

Wśród gospodarstw drobnorolnych należy wyodrębnić 2 rodzaje: 1) gospodarstwa włościańskie i 2) gospodarstwa osadnicze; trzeba by rozpatrywać je właściwie zupełnie oddzielnie ze względu na zasadniczo różne przyczyny ich zadłużenia i zupełnie odmienne stosunki finansowe.

Drobne gospodarstwa włościańskie są naogół wypłacalne, gdyż zdołały w okresie czasu 1931 ÷ 1933 uregulować przeciętnie po zł 26 na 1 ha, obniżając tem swoje obciążenia o 8%. Nie można jednak tego powiedzieć o wszystkich poszczególnych grupach tych gospodarstw. Np. gospodarstwa pełnorolne (20 ÷ 50 ha) zwiększyły swoje zadłużenia na 1 ha w ciągu okresu 1931 ÷ 1933 o zł 20, t. j. przeszło o 7% (powiększały zadłużenia tylko gospodarstwa woj. centralnych i wschodnich).

Zadłużenie drobnych gospodarstw według województw i obszaru — na 1 ha w zł przedstawia się następująco:

Wielkość gospodarstwa	Rok	Województwa:				Cała Polska	Wzrost (+) lub zmniejszenie (-) w okresie 1931 ÷ 1933 — %
		zachodnie	centralne	południowe	wschodnie		
do 50 ha	1931	652	562	464	312	491	— 20%
	1933	529	359	415	177	393	
5—10	1931	428	449	387	180	339	— 8%
	1933	505	390	361	149	358	
10—20	1931	358	392	441	146	351	— 18%
	1933	417	258	284	123	287	
20—50	1931	426	322	427	112	290	+ 7%
	1933	414	324	248	119	313	
Ogółem	1911	401	382	422	128	341	— 8%
	1933	423	310	328	126	315	
Wzrost (+) lub zmniejszenie (-) w okresie 1931—1933 — %		+ 5	- 19	- 22	- 2	- 8	

Naogół zadłużenie w obliczeniu na 1 ha maleje ze wzrostem obszaru gospodarstwa i zmniejszeniem się jego intensywności. Ostatnie zjawisko wybitnie się zaznacza w gospodarstwach o powierzchni do 5 ha. W gospodarstwach większych są pewne odchylenia przy występowaniu tych regularności, które jednak dadzą się łatwo wytłumaczyć specyficznymi warunkami

badanych gospodarstw i brakami przeprowadzonej statystyki. Pod względem wypłacalności swoich zobowiązań najlepsze rezultaty wykazują gospodarstwa małe, przede wszystkim zaś gospodarstwa o powierzchni do 5 ha, najgorsze zaś — gospodarstwa pełnorolne (20 ÷ 50 ha) i intensywnie prowadzone w woj. zachodnich.

Powiększanie się zadłużenia spotykamy tylko w tych ostatnich wypadkach. Wypłacalność kartowatych i małych gospodarstw da się łatwo wytłumaczyć dochodami ludności ich, czerpanymi z zajęć poza gospodarstwem. Inaczej ta sprawa przedstawia się w gospodarstwach pełnorolnych i gospodarstwach, intensywnie prowadzonych, gdzie ani właściciel ani jego rodzina ze względu na całkowite zaabsorbowanie ich czasu przez zajęcia, związane z prowadzeniem gospodarki, nie są w stanie wytworzyć innych dochodów, którymi mogliby uzupełnić swoje niedobory finansowe. Pozatem warto ó ich pracy w kosztach produkcji maleje, a zatem wydatki ich rosną nieproporcjonalnie do dochodów, zmniejszając zyski netto.

Częściowe wyjaśnienie, na jakim tle powstaje zadłużenie drobnych gospodarstw włościańskich, daje nam następujące zestawienie, ilustrujące użycie zaciągniętych kredytów i stan ich w odsetkach sumy ogólnej w latach 1931 ÷ 1933:

Rok	Kupno ziemi	Budynki gosp.	Inw. martwy i żywy	Poz. na cele gosp.	Robocizna	Splata dług. i podatki	Podatki i ubezpr.	Splaty rodzinne	Spóżyte	Inne prywatne	Niewymienione
1931	16,4	17,7	9,4	18,0	0,3	12,6	0,6	7,5	1,6	4,3	11,6
1933	23,1	19,0	9,2	6,1	0,2	12,8	0,9	10,4	1,3	4,5	2,5

Największe zadłużenie drobnego rolnictwa spowodowało kupno ziemi i budynki gospodarskie, następnie nakłady na gospodarstwo w postaci zakupu inwentarza żywego i martwego, melioracji i komasacji oraz innych celów gospodarczych, dalej splata uciążliwych długów i splaty rodzinne. Małą rolę odgrywają tu zadłużenia spowodowane robocizną, spójzycia i prywatnych wydatków rolnika. Ostatnia rubryka zawiera te wszystkie kredyty, które nie były wyraźnie określone w ankietach. Znaczną ich część należy odnieść do wydatków na ziemię i budynki, szczególnie w 1931 r. Zwiększenie się procentu wydatków na te ostatnie cele, jak również na splaty rodzinne w 1931 r. należy tłumaczyć tem, że gdy inne wydatki były redukowane — to te zostawały bez zmiany.

Zadłużenie powstało w okresie dobrych koniunktur dla rolnictwa (1927 ÷ 1929), kiedy gospodarstwa rolne dawały duże dochody i cena ziemi szła szybko w górę. Wieśniak wówczas, mając łatwy i dobry kredyt, nie żałował nakładów na jej powiększenie i w tym celu robił znaczne inwestycje: małe gospodarstwa przede wszystkim powiększały inwentarz (11 ÷ 12%), większe — łożyły na różne cele gospodarcze (nowozy sztuczne, nasiona, melioracje, komasacje i t. p. — 19,8%). Otrzymane oszczędności zaś lokował w ziemi. Im większy był gospodarz, tem więcej jej kupował i lepiej urządzał gospodarstwa. To też gospodarstwa o powierzchni 20 ÷ 50 ha wydawały więcej na inwestycje (38,5%) i zakup ziemi (17,1%) niż gospodarstwa do 5 ha (na inwestycje 32,3%, na ziemię 7,4%).

Uciążliwe warunki kredytu stanowią prywatne długi lichwiarskie, na splatę ich zaciąga się nowe pożyczki lżejsze, lub prosto dopisuje się procenty. To też pozycja ich w okresie 1931 ÷ 1933 nie tylko nie maleje ale nawet cokolwiek wzrasta.

Zależnie od powstawania zadłużeń drobnowłościańskich można je rozdzielić na 4 rodzaje: 1) z kredytu finansowego, 2) z kredytu towarowego, 3) z podatków, świadczeń i usług, oraz 4) ze splat rodzinnych. Najważniejsze kredyty stanowią pożyczki: pierwsza i ostatnia. Pierwsza ma olbrzymi wpływ z jednej strony na kurczenie się dochodów rolnika ze względu na rozpowszechnione lichwiarskie procenty, z drugiej zaś — na kształtowanie się rynku kapitałowego wskutek zamrożenia znacznych sum w procesach wytwórczych, amortyzujących się dopiero po dłuższych okresach czasu (rozszerezenie gospodarki przez zakup ziemi, melioracje, komasacje i t. p.). Ostatnia pozycja zadłużeń zasługuje na szczególną uwagę ze względu na możliwość ich destrukcyjnego działania na strukturę gospodarstw drobnorolnych.

Zadłużenia z tytułu splat rodzinnych powstały przeważnie jako kredyty krótko-, a conajwyżej średnioterminowe w tych

dobrych czasach, kiedy działki gruntowe wysoko ceniono. Dziś niejednokrotnie za spłatę takiego jednego działki trzeba oddać całą gospodarke. Istnieje więc obecnie tendencja wśród drobnych do dzielenia dziedzicznych gospodarstw, co mogłoby w znacznej mierze przyczynić się do zwiększenia kartowatych gospodarstw i spowodować powrotną szachownicę nawet w skomasowanych gospodarstwach. Rozwój obciążeń rodzinnych najsilniej występuje w gospodarstwach pełnorolnych (20÷50 ha), gdzie kredyty rodzinne wynoszą 30%, słabnąc w miarę zmniejszania się wielkości gospodarstw (10÷20 ha — 25,4%, 5÷10 ha — 20,4%, do 5 ha — 12,7%).

Kredyt finansowy w 1931 r. wynosił zł 220, a w 1933 r. zł 207 na 1 ha, a więc zmalał. Stanowi on (w 1933 r.) 65,8% ogólnego zadłużenia, pochodząc z 2 źródeł: od instytucji finansowych (62,8%) i od osób prywatnych (37,2%). Wśród instytucji finansowych pierwsze miejsce zajmuje Państwowy Bank Rolny (51,5%), a następnie spółdzielnie kredytowe (26,2%) i kasy komunalne (12,3%) oraz inne instytucje kredytowe (10%).

Kredytu prywatnego drobnemu rolnictwu w największym stopniu udzieliłi sami rolnicy, finansując je (w 1933 r.) w 16% w stosunku do ogólnej sumy zadłużeń pieniężnych, gdy kupcy i kapitaliści uczynili to tylko w 8%. Przy kredytowaniu osadników rolnicy uczestniczyli w 10%, gdy kupcy i kapitaliści w 0,2% ogólnego zadłużenia finansowego. Poza tym wśród prywatnych wierzycieli drobnego rolnictwa znajdują się pracownicy umysłowi i fizyczni oraz ludzie zawodowo nieokreśleni.

Kredyt prywatny drobnego rolnictwa jest bardzo uciążliwy, ponieważ ma przeważnie bardzo wysoką stopę procentową, jak to wykazuje następujące zestawienie (w %-ach ogólnej sumy zadłużenia finansowego):

Stopa procentowa	1931	1933
Bez procentu	1,5	0,7
do 5% włącznie	9,7	25,7
6 ÷ 11,9	25,9	36,5
12 ÷ 17,9	19,0	17,8
18 ÷ 23,9	3,6	2,0
24 i wyżej	10,1	2,3
Procent w towarze lub odrobku	30,2	15,0

W 1933 r. bez procentu lub z normalnym oprocentowaniem było 26,4% ogólnego zadłużenia, a odsetek zadłużenia o procentie lichwiarskim spadł do 37,1%.

Grupa gospodarstw o obszarze 20 ÷ 50 ha operowała przeważnie kredytem kapitalistów, gdy małorolni wolą korzystać z kredytu rolników.

Kredyty towarowe stanowią w ogólnym zadłużeniu zaledwie 4,4%, wynosząc (w 1933 r.) zł 14 na 1 ha. Od 1931 r. do 1933 r. zmniejszyły się one przeszło o 53%. W najsilniejszym stopniu udzielają ich kupcy, a następnie spółdzielnie i syndykaty, rolnicy, instytucje nieokreślone i P. B. R. Rolnicy w tym kredycie w 1933 r. uczestniczą w 7,1%, kupcy w 43,0%, a spółdzielnie i syndykaty w 35,7%.

Kredyt z tytułu podatków i świadczeń wynosi zł 10 na 1 ha i najsilniej występuje u małorolnych (zł 16 na 1 ha). Między 1931 r. i 1933 r. zmniejszył się on prawie o 17%.

Zadłużenie drobnych rolników za usługi wynosi zł 4 na 1 ha, przyczem najsilniej występuje ono również u małorolnych (zł 6 na 1 ha). Zmniejszyło się ono między 1931 r. i 1933 r. ogółem o 20%, u małorolnych zaś o 50%. Pomimo to wynosi ono jeszcze u tych ostatnich zł 6 na 1 ha. Kredyt ten przeważnie stanowi należności adwokatów. To też występuje on najsilniej w woj. południowych, gdzie ci ostatni działają najenergiczniej, a warunki gospodarcze i dziedziczenia dają dużo powodów do sporów prawnych.

Zadłużenie osadników jest znacznie wyższe od zadłużenia włościan, wynosiło ono w 1933 r. zł 785 na 1 ha. Gospodarstwa te są jednak o tyle w lepszym położeniu, że kozystają w dużej mierze z kredytów P. B. R., bo w 63% ogólnego ich zadłużenia. Kredyt prywatny (przyczem znów najsilniej rolnicy — 11,3%) finansuje ich w 27%. Redukcja zadłużeń osadników idzie o wiele szybciej niż w innych gospodarstwach drobnorolnych, bo między 1931 r. i 1933 r. wyniosła 22%.

Małorolni jednak, rozporządzając mniejszym zasobem wiedzy i wyrobienia, mniejszym kapitałem, mniejszą pomocą ze strony społeczeństwa, mniejszymi zarobkami i mając mniejsze gospodarstwa od osadników, potrafili prawie o taką samą część zredukować swoje zadłużenia, jak i ci ostatni. Osiągnęli to dzięki swojej pracowitości, skrzętności i zarobkom ubocznym, ale przede wszystkim na skutek ograniczenia swojej konsumpcji do ostatnich granic.

St. Kopczyński

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 3 do 8 września 1934 r.

Wahania kursów dewiz, jakie trwają już od dłuższego czasu, potwierdzają brak stabilizacji na światowych rynkach walutowych. W rezultacie kursy poszczególnych dewiz ulegają częstym (nawet w okresie tygodniowym) odkształceniom zarówno in plus, jak i minus. Jeśli chodzi o giełdę warszawską — to typowym przykładem takiego stanu rzeczy jest dewiza na Londyn, która — straciwszy w stosunku do ostatniego notowania w tygodniu poprzedzającym zł 0'08 na £ 1 — spadła do nienotowanego dotychczas poziomu £ 1 = zł 26'00 w pierwszym dniu okresu sprawozdawczego, by dni następnymi osiągnąć względnie dobry poziom (zł 26'20) i na nim już utrzymać się. W rezultacie tygodniowym funt szterling — po 2 tygodniach spadku kursu — zyskał zł 0'03 na £ 1. Z dewiz, które podobnie jak w poprzednim okresie, zniżkowały, należy wymienić: franki francuskie (strata zł 0'01½ na 100 fr.), belgi (zł 0'03), korony duńskie (zł 0'65) i norweskie (zł 0'25); zniżkowy ruch przebrały: liry włoskie i floreny holenderskie, zamykając bilans tygodniowy na zero. W dalszym ciągu zwyżkowały natomiast następujące dewizy: dolary gotówkowe (zł 0'00½ na \$ 1) i telegraficzne (zł 0'00½ na \$ 1) oraz marki niemieckie, które zarobiły najpoważniej — bo zł 2'25 na RM 100. Reszta dewiz wykazuje w porównaniu z tygodniem poprzednim zmianę tendencji (w zł na 100 jednostek walutowych, ze znakiem plus — zwyżka, minus — zniżka): franki francuskie (— 0'06), korony czeskosłowackie (+ 0'03), guldeny gdańskie (— 0'25) i korony szwedzkie (+ 0'15).

W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego płacono za banknoty dolarowe w obrotach pozagiełdowych po zł 5'19½ ÷ 5'15½ za \$ 1 (wobec zł 5'18½ za \$ 1 w okresie poprzedzającym).

Z dniem 7/IX r. b. wprowadzono w cedułe giełdowej pewną zmianę, a mianowicie: dotychczas w rubryce „czeki i wpłaty” notowano 6 państw i 18 miast, na które można było wystawiać czeki lub też dokonywać wpłat listowych lub telegraficznych. Ponieważ jednak nie wszystkie stolice są jednocześnie centrami finansowymi kraju, wynikały częste nieporozumienia pomiędzy nabywcami i sprzedawcami. Z tych względów zamiasz 6 państw — wprowadzono nazwy miast następujących: Amsterdam, Bruksela, Madryt, Medjoan, Tokio i Zurich.

	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1 5'21½	5'20½	5'21½
" " " telegr. \$ 1	5'22½	5'21	5'22
Funty szterlingi	£ 1 26'20	26'00	26'11
Franki francuskie	100 fr. 34'87	34'86½	34'86½
Franki szwajcarskie	100 fr. 172'63	172'60	172'60
Belgi	100 blg. 124'15	124'08	124'12
Marki niemieckie	100 RM 210'00	207'25	210'00
Korony czeskosłowackie 100 kor.	21'99	21'96	21'99
Liry włoskie	100 lir. 45'39	45'30	45'39
Floreny holenderskie	100 fl. 358'25	357'95	358'10
Guldeny gdańskie	100 guld. 173'17	172'90	172'50
Korony szwedzkie	100 kor. 135'25	134'20	134'65
Korony duńskie	100 kor. 116'65	116'65	116'65
Korony norweskie	100 kor. 131'75	131'75	131'75

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych mocna w początku tygodnia tendencja — uległa w końcu tygodnia zahamowaniu, względnie zatamaniu. Tem niemniej wszystkie pożyczki — z wyjątkiem 4½ Poż. Dolarowej, której losowanie odbyło się niedawno — zwyżkowały. W grupie pożyczek premjowych 4½ Poż. Inwestycyjna w sztukach zyskała zł 0'25, natomiast serjami nie zawierano żadnych transakcji; 3½ Poż. Budowlana nie wykazała różnicy w notowaniach w porównaniu z ostatnim w tygodniu poprzedzającym. W grupie pozostałych pożyczek — najpoważniej zwyżkowała 7½ Poż. Stabilizacyjna w pierwszym dniu okresu sprawozdawczego (do 73'38 — wobec 71'13 w ostatnim dniu tygodnia poprzedzającego), by następnie zniżyć się do 71'38 i w ten sposób zamknąć notowania tygodniowe saldem dodatkiem w wysokości 0'25% nominalu. Z pożyczek konwersyjnych — 5% zwykła zyskała 0'25% nom., 5% Kolejowa — 0'60% nom. 6% Poż. Dolarowa odnotowała zwyżkę o 0'50% nom.

Rynek papierów lokacyjnych prywatnych wykazywał usposobienie ospałe; gros transakcji zawierano 5% L. Z.

Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r., które jednak pod koniec okresu nie znajdowały zupełnie odbiorców. W rezultacie tygodniowym straciły one 1·50% nom., podobnie zresztą jak 5% listy nieskonwertowane — 1% nom.; spadek kursów tych papierów nie znajduje usprawiedliwienia i uważany jest powszechnie za przejściowy. Z listów zastawnych ziemskich interesowano się głównie 4½%-owymi, które zyskały 0·25% nom. Tendencja dla listów zastawnych miast prowincjonalnych — mocniejsza, przy ograniczonych obrotach.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodn. wyższy niższy
Papiery państwowe				
Papiery państwowe — z za 1 szt.				
3½% Pożyczka Budowlana	z w zł. 50	45·76	44·85	45·00
4½% " Dolarowa	g ¹⁾	53·25	52·25	52·60
4½% " Inwestycyjna	z w zł. 100	118·25	117·75	117·75
4½% " " serje	z w zł. 100	—	—	—

		w %	%	nominału
5½% " Konwersyjna	z	65·50	65·00	65·25
5½% " Konwers. Kol.	z	60·00	59·50	60·00
6% " Dolarowa	g	71·25	70·50	70·50
7½% " Stabilizacyjna ²⁾	g ³⁾	73·38	71·28	71·38
				-71·25
				-71·38
				-71·38 ⁴⁾
				-71·50 ⁴⁾

Listy zastawne i obligacje banków

7% L. Z. Państ. Banku Roln.	z w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8% " " " "	z w zł. 1927	94·00	94·00	94·00
7% " Banku Gosp. Kraj.	z w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8% " " " " "	z w zł. 1924	94·00	94·00	94·00
7% Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	z w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8% " " " " "	z w zł. 1924	94·00	94·00	94·00
8% " Bud. " " " "	z w zł. 1927	93·00	93·00	93·00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

7% L. Z. T-wa Kred. Przemysłu Polskiego ⁵⁾	£	70·50	69·50	69·50
				-70·50
8% L. Z. T-wa Kred. Przemysłu Polskiego ⁵⁾	£	76·25	76·00	76·00
4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemsk.	z	53·50	52·25	52·75
				-52·75 ²⁾ -52·25 ²⁾ -52·25 ²⁾
7% " " " " m. Warszawy	\$ w zł.	48·25	47·50	48·50
5% " " " " " " " z 1933 r.	z	74·50	73·50	73·50
5% " " " " " " " z 1933 r.	z	62·38	60·50	60·50
				61·25 ²⁾ 60·75 ²⁾ 61·25 ²⁾
				-60·75 ²⁾
5% " " " " " " " z 1933 r.	z	53·50	53·50	53·50
5% " " " " " " " z 1933 r.	z	54·00	54·00	54·00
5% " " " " " " " z 1933 r.	z	45·00	45·00	45·00
5% " " " " " " " z 1933 r.	z	55·50	55·50	55·50
5% " " " " " " " z 1933 r.	z	42·50	42·50	42·50

Obligacje miast

VI 6% Poż. Konw. m. Warszawy	z	59·50	59·50	59·50
VIII i IX 6% Poż. Konw. m. Warszawy	z	58·75	58·25	58·25

ZŁOTY ZAGRANICA

1934	New York ⁶⁾	Londyn ⁷⁾	Parыз ⁶⁾
3/IX	— ⁸⁾	26·00	—
4 "	19·23	26·12	—
5 "	19·22½	26·18	—
6 "	19·18	26·12	—
7 "	"	"	—
8 "	19·19	"	—

¹⁾ § 5 = z 44·57.

²⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

³⁾ § 1 = 5·183 fr. szwajc. = Hfl. 2·488.

⁴⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

⁵⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

⁶⁾ Za £ 1.

⁷⁾ Za z 100.

⁸⁾ Giełda nieczynna.

1934	Zurych ¹⁾	Berlin ¹⁾	Praga ¹⁾
3/IX	57·90	47·40 ÷ 47·50	455·37
4/ "	"	"	455·00
5/ "	"	"	454·62
6/ "	"	"	454·75
7/ "	"	"	454·50
8/ "	"	"	455·25

1934	Kopenhaga ¹⁾	Sztokholm ¹⁾	Oslo ¹⁾	Gdańsk ¹⁾
3/IX	86·00	75·00	—	57·72 ÷ 57·84
4/ "	—	—	—	57·76 ÷ 57·87
5/ "	86·80	—	—	57·75 ÷ 57·86
6/ "	86·40	—	—	57·76 ÷ 57·87
7/ "	86·50	—	—	57·75 ÷ 57·87
8/ "	"	—	—	57·77 ÷ 57·88

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH²⁾

	20 ÷ 25/VIII	27/VIII ÷ 1/IX	3 ÷ 8/IX
(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)			
New York			
6½ dolarowa			
1920	71—67½—70¾ (33 000)	72—71½—71½ (38 000)	70½—68½—68½ (52 000)
8½ Dillon.			
1925	83½—82½—83½ (83 000)	84—83—83 (10 000)	83½—82½—82½ (22 000)
7½ stabilizac.			
1927	120—117½—120 (170 000)	125—120—125 (80 000)	124½—122—122½ (91 000)
7% Warszawy			
1928	63—61½—63 (17 000)	64—63—63 (39 000)	62½—62—62 (37 000)
7% Śląska			
1928	64½—63—63½ (14 000)	64—63½—64 (8 000)	64½—64—64 (9 000)
Londyn			
7½ stabilizac.			
1927	89·20—87·95— 88·95	88·86—88·36 —88·86	89·70—88·20— 89·45
Zurych			
7½ stabilizac.			
1927	—	—	—
Parыз			
7½ stabilizac.			
1927	70·52—69·94	70·47—70·43	73·51—70·47
Mediolan			
7½ włoska			
1924	100·50—99·70— 100·50 (100)	101·60—100·50 —101·60 (150)	101·60—101·40 —101·50 (375)

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 31 SIERPNI 1934 R.—Sierpień był pod względem obrotów walutowych wybitnie korzystny dla Banku Polskiego, znacznie korzystniejszy od lekko deficytowego lipca r. b. i lekko deficytowego sierpnia r. ub. Dał on w zakresie zwyczajnych obrotów walutowych Banku dość znaczną nadwyżkę skupu walut i dewiz nad ich sprzedażą, osiągniętą zarówno dzięki poważnie zwiększonemu dopływowi walut i dewiz do Banku, jak i znacznie skurczonemu ich odpływowi z Banku. W zakresie skupu pewien wpływ na jego wzrost miał poważnie zwiększony dopływ banknotów dolarowych do Banku.

Nadwyżka skupu w obrotach walutowych Banku przyczyniła się do zwiększenia rezerw walutowych Banku, które podniosły się w ciągu sierpnia z z 40·1 miljn. do z 45·6 miljn., w tem w ostatniej dekadzie o z 2·6 miljn.

Utrzymywał się również w sierpniu znacznie wzmocniony — w porównaniu z normalnym — dopływ złota do Banku, powstający w drodze skupu jego (głównie w monetach) przez oddziały Banku. Poważny ten skup przyczynił się do wzrostu zapasu złota w Banku, który został powiększony w III de-

¹⁾ Za z 100.

²⁾ Kursy — w %-ch nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju.

kadzie sierpnia o zł 0'6 miljn., a w ciągu całego miesiąca zwyżkował z zł 491'7 miljn. do zł 492'9 miljn.

Zniżkowo natomiast kształtowało się w sierpniu pokrycie złote, wyrażające stosunek zapasu złota do sumy obiegu biletów bankowych oraz części natychmiast płatnych zobowiązań Banku (przewyższy ich ponad zł 100 miljn.). Choć bowiem wzrosła suma pokrycia, t. j. zapas złota, ale malał procent pokrycia — wobec tego że jednocześnie, i to stosunkowo znacznie silniej, zwiększała się suma obiegu i zobowiązań, podlegająca pokryciu. Pokrycie złote malało przez cały sierpień, ale mimo to było na ultimo sierpnia jeszcze nieco wyższe niż na ultimo sierpnia r. ub. Zmiany w stanie pokrycia ilustruje liczbowo następujące zestawienie:

	%
31/VII 1934 . . .	47'71
20/VIII " . . .	46'00
31/VIII " . . .	44'94
31/VIII 1933 . . .	44'28

Wspomniany wyżej wzrost sumy obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku (względnie ich części, podlegającej pokryciu) wyniósł w III dekadzie sierpnia zł 26'6 miljn., a w ciągu całego sierpnia stanowiął zł 66'3 miljn. W ostatniej dekadzie sierpnia zwyżkował — jak zwykle na ultimo miesiąca — tylko jeden składnik powyższej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych, który podniósł się z zł 905'5 miljn. do zł 950'2 miljn., natomiast drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał spadek z zł 264'7 miljn. do zł 246'6 miljn.

Zniżka zobowiązań w III dekadzie sierpnia o zł 18'1 miljn. została częściowo spowodowana zmniejszeniem się salda pozycji „różne rachunki”, które spadło z zł 33'0 miljn. do zł 25'4 miljn., częściowo zaś odpływem lokat żyrowych z Banku, które zmniejszyły się z zł 231'8 miljn. do zł 221'2 miljn.

Odpływ lokat żyrowych w dekadzie sprawozdawczej dotyczył tylko lokat na rachunkach prywatnych, które mimo to dzięki zwyżce w pierwszych 2 dekadach miały na koniec sierpnia poziom wyższy niż przed miesiącem, nie mówiąc już o poziomie przed rokiem, który był prawie o $\frac{1}{3}$ niższy od tegorocznego; lokaty kas państwowych wykazały w dekadzie ultimorej sierpnia lekki wzrost, osiągając poziom bardzo nieznacznie tylko wyższy niż przed miesiącem, t. j. na ultimo lipca r. b., ale zato kilkakrotnie wyższy niż przed rokiem, t. j. na ultimo sierpnia 1933 r. Liczbowo zmiany w stanie lokat żyrowych ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	Lokaty żyrowe:	
	kas państwowych	pozostałe
31/VII 1934 . . .	34'1	163'2
20/VIII " . . .	33'1	198'7
31/VIII " . . .	34'5	186'8
31/VIII 1933 . . .	10'8	128'9

Wzrost obiegu biletów bankowych w III dekadzie sierpnia o zł 44'7 miljn., t. j. blisko o 5%, był silniejszy niż na ultimo lipca (zł 28'2 miljn.), choć słabszy niż na ultimo I półroczu, kiedy stanowiął zł 57'5 miljn. Dzięki tej zwyżce obieg banknotów osiągnął w końcu sierpnia poziom znacznie wyższy niż w końcu lipca, a także niż w końcu całego II kwartału r. b. Natomiast nie osiągnął on poziomu z końca sierpnia 1933 r., który był o ok. 5% wyższy od tegorocznego. Zmiany w stanie obiegu ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

31/VII 1934	907'6
20/VIII "	905'5
31/VIII "	950'2
31/VIII 1933	1 004'4

Poważna zwyżka obiegu w ostatniej dekadzie sierpnia stanowiła częściowo odpowiednik odpływu lokat żyrowych, ale w znacznie silniejszym stopniu była związana ze wzrostem działalnoci kredytowej Banku, a także i z dopływem złota i dewiz do Banku.

W zakresie kredytów Banku zwyżkowały coprawda tylko kredyty dyskontowe; mianowicie, portfel weksli krajowych wykazał bardzo poważną zwyżkę zł 32'8 miljn. — zwyżkę, nienotowaną w tych rozmiarach na ultimo żadnego z poprzednich miesięcy r. b. (w lipcu coprawda niewiele mniej, bo zł 31'9 miljn.). Natomiast zarówno suma pożyczek zastawowych Banku (terminowych i w rachunku otwartym), jak i suma skupionych przez Bank biletów skarbowych wykazały w dekadzie sprawozdawczej zniżkę, mianowicie pierwsza o zł 2'6 miljn., druga — nawet o zł 8'1 miljn.

W okresie miesięcznym, t. j. w ciągu całego sierpnia, widzimy silny wzrost kredytów dyskontowych (częściowo spowodowany uruchamianiem nowych kredytów rejestrowych) — wzrost, który doprowadził je do poziomu rekordowego w r. b., poziomu nieotowanego od dn. 10/I r. b.; dalej, stwierdzamy lekką zwyżkę pożyczek zastawowych i stosunkowo dość znaczny spadek dyskonta biletów skarbowych. Liczbowo te zmiany sierpniowe w stanie kredytów wyrażają się następująco (w miljn. zł):

	Wzrost (+) lub zniżka (—)
Kredyty dyskontowe	+ 34 0
Pożyczki zastawowe	+ 1'2
Bilety skarbowe	— 5'7

W ciągu roku zmiany w stanie kredytów są bardzo różne. Jeśli chodzi o dyskonto weksli krajowych, to stan portfetu w r. b. jest prawie identyczny ze stanem zeszlrocznym, skup biletów skarbowych wykazuje w r. b. sumę niższą niż w r. ub., ale ogromny spadek — więcej nawet niż o $\frac{1}{10}$ — wykazuje suma pożyczek zastawowych (uprzednio silniej wykorzystywanych przez banki). Ruch kredytów Banku w ciągu roku ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	Zniżka
Kredyty dyskontowe	0'3
Pożyczki zastawowe	37'5
Bilety skarbowe	5'5

Jeśli chodzi o stan pozostałych — poza rezerwami walutowymi i powyższymi 3 formami kredytów Banku — operacyj Banku, uwzględnionych w bankowym pokryciu obiegu — to widzimy tu w III dekadzie sierpnia poważniejsze zmiany. Mianowicie, silnie skurczył się skup monet emisji skarbowej przez Bank (o zł 20'2 miljn.); pozatem skup papierów kredytu długoterminowego przez Bank wykazał minimalną zniżkę (o zł 0'07 miljn.), a kredyt bezprocentowy Skarbu Państwa wogóle nie uległ zmianie, pozostając od bardzo długiego czasu wykorzystany w $\frac{9}{10}$ swej statutowej wysokości.

Całe bankowe pokrycie obiegu przedstawiało się następująco (w tys. zł):

	31/VII	20/VIII	31/VIII
Waluty i dewizy	40 110	42 941	45 558
Weksle krajowe	613 777	615 015	647 814
Bilety skarbowe	45 965	48 383	40 267
Polskie monety srebrne i bilon	35 501	42 515	22 356
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	64 555	68 353	65 761
Papiery proc. własne	11 801	11 988	11 917
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000
Razem:	901 708	919 195	923 673

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, wykazał w III dekadzie sierpnia wzrost o zł 20'1 miljn., t. j. o blisko 6%, a więc niewiele co silniejszy niż obieg biletów, emitowanych przez Bank Polski. Zmiany w stanie i strukturze obiegu bilonowego w dekadzie sprawozdawczej i w ciągu całego sierpnia ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	31/VII	20/VIII	31/VIII
Monety srebrne (10-, 5-, 2- i 1-złotowe)	276'1	271'4	286'6
w tem:			122'4
10-złotówki	118'6	117'8	
5-złotówki	104'1	101'2	107'8
Bilon niklowy i bronzowy	84'0	82'1	87'0
Razem:	360'1	353'5	373'6

W okresie rocznym, t. j. od końca sierpnia r. ub. do końca sierpnia r. b., obieg bilonowy zwiększył się o zł 18'9 miljn., przyczem obieg monet niklowych i bronzowych skurczył się, a wzrósł tylko obieg monet srebrnych.

Cały obieg pieniężny (emisja Banku Polskiego i emisja Skarbu Państwa) wykazał w III dekadzie sierpnia zwyżkę z zł 1 259'0 miljn. do zł 1 323'8 miljn., osiągając poziom dość znacznie wyższy niż przed miesiącem (dn. 31/VII r. b. zł 1 267'7 miljn.), lecz niższy niż przed rokiem (dn. 31/VIII r. ub. zł 1 359'1 miljn.).

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

POPRAWA SYTUACJI GOSPODARCZEJ W SUROWCOWYCH KRAJACH ZAOCEANICZNYCH

Obserwując ostatnie wydarzenia w gospodarce światowej, można dostrzec, że w zamorskich krajach surowcowo-rolniczych coraz wyraźniej i mocniej zaznaczają się objawy wychodzenia z depresji. W niektórych z tych krajów objawy zwykłowe zaakcentowane są na tyle mocno, że można już mówić o o uszczeniu tej fazy cyklu koniunkturalnego — o ile w krajach tego typu wogóle wolno mówić o cyklu koniunkturalnym. W innych natomiast krajach tendencje zwykłowe były stosunkowo słabsze, wystarczające jedynie do przesunięcia gospodarstwa krajowego do tego stanu depresji, który charakteryzuje się zwiększonymi rozmiarami produkcji, spadkiem bezrobocia i t. p., nie stanowiąc jednak wyraźnego przejścia do fazy koniunkturalnej poprawy. O natężeniu procesów zwykłych świadczyć może fakt, tak dawno nieodnotowany w krajach europejskich, że w niektórych z tych środków, jak np. w Boliwii, Palestynie, Paragwaju, a zwłaszcza w Brytyjskiej Malai — zaobserwowano silniejszy brak rąk roboczych.

Są jednak równocześnie kraje, które do tej pory nie wykazują prawie żadnych oznak polepszenia; krajów tych jest jednak stosunkowo niewiele. Pozycja ich w życiu gospodarczym świata, mierzona udziałem w światowych obrotach gospodarczych, reprezentuje się kwotą zaledwie 5 ÷ 6%; należą do nich w pierwszym rzędzie Indie Brytyjskie i Chiny; nie wykazują one przejawów pogarszania się sytuacji gospodarczej, lecz jedynie stabilizację osiągniętego dotychczas, niskiego zresztą, poziomu, bez wyraźniejszych objawów polepszenia. W Indiach Brytyjskich ten stan rzeczy przypisać należy niedawnym trudnościom politycznym oraz sytuacji w rolnictwie. Pewne jednak pomyślniejsze widoki wiązać należy ze znacznym odprężeniem politycznym, zwykłą cen bawełny, juty i herbaty na rynkach światowych, jak również układem, zawartym z Japonią, utrudniającym dumpingowy przywóz japońskich wyrobów bawełnianych oraz zapewniającym normalne warunki zbytu dla indyjskiej bawełny surowej. W Chinach na układ wydarzeń gospodarczych w dalszym ciągu wpływa niepomyślnie niewyjaśniony stosunek do Japonii i Mandurji oraz spadek cen płodów rolnych. Strukturalny wzrost ujawnia przemysł bawełniany, jak również przemysł tytoniowy. Optymistyczniejsze nastroje, obserwowane wśród sfer gospodarczych, przypisać należy polityce srebra Stanów Zjedn.

Prócz tych krajów, depresja trwa w dalszym ciągu również w Sjamie na skutek niepomyślnego kształtowania się cen ryżu. W Turcji utrzymany poziom działalności gospodarczej wykazuje już pewne przestawienia zwykłowe, wiążące się z lepszym zbytem fig oraz przystąpieniem do wykonania 5-letniego planu rozbudowy gospodarczej.

Sytuacja w pozostałych krajach, wykazujących mniej lub więcej zaawansowane objawy polepszenia, była następująca:

Najsilniejsze tempo tendencji zwykłych zaobserwowano w Kanadzie, Unii Południowo-Afrykańskiej, Australii, Nowej Zelandji oraz w krajach Ameryki Środkowej (Meksyk, Kolumbia i Wenezuela). O natężeniu procesów zwykłych w tych krajach świadczy, że np. w Kanadzie wskaźnik produkcji w I kwartale r. b. był o przeszło 40% wyższy aniżeli w analogicznym okresie r. ub. Najsilniejszy wzrost zaobserwowano w górnictwie oraz w przemysłach: budowlanym, żelaznym i stalowym, samochodowym, papierniczym oraz włókienniczym. Mimo wzrostu dodatniego salda bilansu handlowego, ilościowe rozmiary przywozu wzrastają, co pozostaje w związku ze wzmocnionym tempem

działalności produkcyjnej kraju oraz zwiększonymi rozmiarami spożycia bezpośredniego. W Australii poziom bezrobocia obniżył się do stanu z jesieni 1930 r. Mimo lekkiego osłabienia działalności eksportowej od początku roku bieżącego (pszenica, wełna, masło) — zbyt wewnętrzny wzrasta w bardzo silnym tempie. Szczególnie mocno zwiększa działalność przemysłu budowlanego oraz kopalnictwa złotego. Działalność emisyjna na potrzeby przedsiębiorstw prywatnych wyraźnie się zwiększa.

Sytuacja w kopalnictwie złota była również jednym z poważniejszych czynników poprawy koniunkturalnej Unii Południowo-Afrykańskiej. W związku z tem zjawiskiem oraz z sytuacją w przemyśle budowlanym, bezrobocie spada w silnym tempie. Przywóz wzrasta — zarówno w grupie dóbr spożycia, jak i w grupie dóbr inwestycyjnych — powodując przez to zmniejszanie się dodatniego salda bilansu handlowego. Podobnie pomyślnie układają się stosunki w Nowej Zelandji z tą różnicą, że tendencje zwykłowe posiadają nieco słabsze nasilenie, oraz że w związku z tem słabnie przywóz i wzrasta dodatnie saldo bilansu handlowego. Pewien niepokój budzi niepomyślny układ wydarzeń w zakresie wywozu masła.

Z krajów Ameryki Środkowej — poprawa gospodarcza, ujawniona już poprzednio w Meksyku, znalazła w ostatnich miesiącach nową podniecie w wyższe cen na światowym rynku srebra, wywołanej ogłoszeniem srebrnego billu w Stanach Zjedn. Prócz kopalnictwa węglowego, pomyślny stan działalności wykazuje przemysł włókienniczy. Wywóz produktów górnictwa oraz ropy naftowej wykazuje tendencje zwykłowe. W Wenezueli, a zwłaszcza w Kolumbii, poprawa koniunktury odbywa się głównie pod wpływem czynników o charakterze wewnętrznym. Po stronie wywozu — silniejszy wzrost wykazuje ropa naftowa oraz złoto.

Nieco słabsze tempo polepszenia zaobserwowano w pozostałych krajach. W Indiach Holenderskich pomyślny przebieg wydarzeń w zakresie kauczuku, herbaty oraz cyny znajduje pewne wyrównanie w układzie sytuacji w zakresie cukru; w tym samym kierunku działa niepomyślny stan finansów publicznych oraz trwająca jeszcze depresja w kraju macierzystym. Lepiej nieco układają się wydarzenia w Malai Brytyjskiej, gdzie dewaluacja waluty, równoległa do spadku funta, specjalnie sprzyja wywozowi kauczuku i cyny. Sytuacja wywozowa w zakresie kauczuku i herbaty wpływa pomyślnie na sytuację gospodarczą Cejlonu, kompensując spadek wywozu przetworów kokosowych.

Z krajów Ameryki Południowej poprawę sytuacji gospodarczej w Chile przypisać należy głównie tendencjom rynku wewnętrznego wskutek utrudnień przywozowych i poprawy sytuacji kredytowej kraju; ten ostatni moment wiąże się z poprawą finansów publicznych oraz z zawartymi układami z wierzycielami zagranicznymi. Ostatnio zaobserwowano wzrost wywozu saletry, miedzi oraz wełny. Podobnie układały się wydarzenia w Boliwii z tą różnicą, że pewna część wzrostu produkcji wewnętrznej jest wynikiem zwiększonego zapotrzebowania na materiały wojenne. W handlu zagranicznym pomyślnie wpływa na przebieg koniunktury wzmocniony wywóz cyny. Zamówienia wojenne wywarły również pewien wpływ w Paragwaju. Z przemysłów eksportowych dobry stan zatrudnienia rejestrują: konserwy mięsne oraz ekstrakty garbarskie (quebracho).

Z krajów afrykańskich objawy wychodzenia Egiptu z fazy depresji wiążą się głównie z pomyślną tendencją w eksporcie. W związku z tem, przy słabym przywozie saldo dodatnie bilansu handlowego reprezentuje poważne kwoty.

Już pobieżne zestawienie objawów poprawy w zaoceanicznych krajach surowcowo-rolniczych wykazuje, że kraje te różnią się pomiędzy sobą tempem pokonywania depresji. Jeśli dołączyć do nich kraje, pozostające jeszcze w fazie depresji, zauważymy, że mniej lub więcej pomyślny układ wydarzeń konunkturalnych jest związany z produkcją surowców na eksport. Jeśli podzielimy surowce, będące przedmiotem obrotów międzynarodowych, na 3 grupy, służące mianowicie: 1) do produkcji wyrobów przemysłowych (np. metale, kauczuk, surowce włókiennicze), 2) zaspokajania potrzeb spożywczych wyższego rzędu (kawa, herbata), oraz 3) do zaspokajania potrzeb spożywczych niższego rzędu (zboża) — okaże się, że stosunkowo najlepszy stan gospodarczy wykazują kraje, produkujące dobra pierwszej grupy, stosunkowo gorszy — kraje drugiej grupy, najmniej zaś pomyślnie przedstawia się stan rzeczy w krajach, których głównym produktem wywozu jest zboże (pszenica, ryż i t. p.). Ten fakt wymaga zorientowania się w tendencjach światowego rynku surowcowego.

Poziom cen (w złocie) najważniejszych surowców światowych, zniżkujący od 1925 r. do końca 1926 r., a następnie — po pewnym łagodnym wzroście do połowy 1929 r. — spadający ostro aż do początku 1932 r., wykazuje od tego czasu stosun-

kowo poważną stabilizację, będącą wynikiem wyrównania się podaży i popytu na rynku. Wyrównanie to nastąpiło jednak przy produkcji surowców mniejszej od popytu na nie, pozwalając na zmniejszenie istniejących zapasów. W rezultacie, mn. w. od połowy 1932 r. poziom zapasów najważniejszych surowców światowych ulega wyraźnemu obniżaniu. Obniżanie się to nie było jednakowe w poszczególnych grupach. Tak np. w kwietniu r. b. światowe zapasy pszenicy znajdowały się na poziomie analogicznego okresu roku ubiegłego, a żyta, owsa, jęczmienia i kukurydzy były nawet znacznie wyższe, gdy jednocześnie zapasy cukru, herbaty, bawełny, cynku, cyny i węgla kamiennego uległy poważniejszemu zmniejszeniu.

Ten stan rzeczy, wraz z trudnością przeprowadzenia planów restrykcyjnych w zakresie zbóż oraz mniejszą elastycznością spożycia (reagroryzacja krajów przemysłowych dała się odczuć głównie w europejskich krajach rolniczych) — spowodował, że ceny surowców „żywnościowych”, a głównie zbóż, kształtowały się w porównaniu z cenami pozostałych grup surowcowych znacznie niekorzystniej, odpowiednio wpływając na układ bilansu handlowego, a przez to — i sytuacji gospodarczej tych krajów.

Handel zagraniczny niektórych Krajów
(w miljn. jednostek walutowych danego kraju)

	Średnio miesięcznie w roku:					
	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Indje Brytyjskie:						
przywóz	208	209	157	113	111	96
wywóz	276	269	210	138	113	120
saldo	+ 68	+ 60	+ 53	+ 25	+ 2	+ 24
Indje Holenderskie:						
przywóz	84	92	74	49	31	26
wywóz	132	121	97	62	46	41
saldo	+ 48	+ 29	+ 23	+ 13	+ 15	+ 15
Meksyk:						
przywóz	30	32	29	18	15	20
wywóz	49	49	38	33	25	30
saldo	+ 19	+ 17	+ 9	+ 15	+ 10	+ 10
Unja Południowo-Afrykańska:						
przywóz	6'292	6'587	5'095	4'144	2'606	3'961
wywóz ¹⁾	7'720	7'769	6'657	5'709	5'622	7'720
saldo	+ 1'428	+ 1'182	+ 1'562	+ 1'565	+ 3'016	+ 3'759
Australia:						
przywóz	11'685	10'687	7'680	3'403	4'257	4'406
wywóz	11'489	7'906	7'407	7'429	7'841	9'209
saldo	- 0'196	- 2'781	- 0'273	+ 4'026	+ 3'584	+ 4'803
Argentyna:						
przywóz	158	163	140	98	70	75
wywóz	200	181	116	121	107	93
saldo	+ 42	+ 18	- 24	+ 23	+ 37	+ 18
Kanada:						
przywóz	102	108	84	52	38	33
wywóz	112	99	74	50	41	44
saldo	+ 10	- 9	- 10	- 2	+ 3	+ 11
Chile:						
przywóz	100	135	117	59	18	15
wywóz	162	191	111	69	23	30
saldo	+ 62	+ 56	- 6	+ 10	+ 5	+ 15
Brazylja:						
przywóz	308	294	195	157	127	180
wywóz	331	322	242	283	211	235
saldo	+ 23	+ 28	+ 47	+ 126	+ 84	+ 55
Nowa Zelandja:						
przywóz	3'661	3'998	3'654	2'156	2'001	2'082
wywóz	4'550	4'515	3'684	2'860	2'915	3'367
saldo	+ 0'889	+ 0'517	+ 0'030	+ 0'604	+ 0'914	+ 1'285

Rola wywozu dla gospodarstw zamorskich krajów surowcowo-rolniczych jest bardzo znaczna, bez porównania większa aniżeli w krajach przemysłowych. Taki przeto czy inny układ

bilansu handlowego decyduje w przeważającej większości tych krajów o stanie gospodarstwa społecznego. Pomijając w tej chwili sprawę przywozu, jako przedstawiającą znacznie łatwiej-

¹⁾ Łącznie ze złotem.

sze pole do manipulowania — i w istocie manipulowana w drodze spadku waluty, ograniczeń dewizowych, a nawet poprostu zakazów przywozu — na wartość wywozu składają się 2 czynniki: 1) ilość wywiezionych produktów oraz 2) ich cena. Jak widzieliśmy, cena wykazywała — w ogólnym przecięciu i w przeliczeniu na złoto — poziom stały; różnice pomiędzy cenami np. surowców przemysłowych a produktów rolnych, powodujące różnice w zaawansowaniu wychodzenia poszczególnych krajów z depresji — niwelowały się wzajemnie. Punkt ciężkości zagadnienia przesuwają się przeto na pytanie, jak układały się ilościowe rozmiary wywozu surowców.

Handel zagraniczny zamorskich krajów surowcowo-rolniczych, branych jako całość, wykazujący już od 1931 r. saldo dodatnie, układał się w roku ubiegłym nader korzystnie pod tym względem, nawet jeśli brać liczby w złotych jednostkach monetarnych. Ten wzrost, w pewnym stopniu pozostający w związku ze spadkiem wartości przywożonych towarów, wiązał się głównie ze wzrostem wywozu. Biorąc pod uwagę, że w przecięciu światowym poziom cen w złocie nie ulega ostatnio znacznym zmianom, stwierdzamy, że wywóz surowców z badanych przez nas krajów wzrastał, wpływając odpowiednio na przebieg sytuacji gospodarczej danego kraju. Konjunktura w tych krajach ulegała ponadto czynnikom zwykłym, mającym swe źródło w 2 jeszcze momentach. Pierwszym z nich była różnica między siłą nabywczą danej jednostki monetarnej wewnątrz kraju i zagranicą, wiążąca się z faktem jej zdeprecjonowania — różnica, pogłębiona równoczesnym konjunkturalnym spadkiem cen importowanych wyrobów przemysłowych. Moment drugi ma związek z posunięciami tych krajów w kierunku zmniejszenia ujemnych pozycji ukrytych bilansu płatniczego, czy to w formie jednostronnych moratoryjów, ograniczeń dewizowych czy też układów konwersyjno-moratoryjnych, zawieranych z zagranicznymi wierzycielami, jak to ostatnio miało miejsce w szeregu krajów.

Zwiększona chłonność krajów surowcowych, przy trwającym jeszcze konjunkturalnym spadku cen na wyroby przemysłowe, spowodowała, że: 1) nominalna wartość przywozu ulega już tendencjom zwykłym, i 2) równocześnie wzrasta wolumen towaru, jaką kraje surowcowe mogą nabyć za daną ilość jednostek monetarnych. Oba te momenty, działające równocześnie, zwiększają wydatnie ilościowe rozmiary wywozu wyrobów gotowych z krajów przemysłowych, co skolei nie pozostaje bez wpływu na ilość przywożonego surowca, naturalnie surowca przemysłowego, podkreślając omówioną już różnicę w przebiegach gospodarczych krajów, dostarczających surowce przemysłowe, i krajów, dostarczających surowce żywnościowe.

Różnica w sytuacjach krajów, dostarczających różnych rodzajów surowców spożywczych, wpływa również i z różnic, istniejących w stanie zapasów, spowodowanych ograniczeniami produkcji. Spośród omawianych surowców spożywczych spadek — w porównaniu z rokiem ubiegłym — zaobserwowano w zapasach cukru i herbaty, podczas gdy w zakresie zbóż (z wyjątkiem pszenicy), masła i szmalcu odnotowano wzrost. Zmniejszenie się zapasów cukru i herbaty pozostaje w bezpośrednim związku z porozumieniami międzynarodowymi, przeprowadzającymi ograniczenia produkcji. W zakresie kawy, przy zapasach poza-brazylijskich większych aniżeli w roku ubiegłym, systematyczne niszczenie kawy w San Paulo (do końca kwietnia zniszczono 27 miljn. worków) oraz niepomyślny urodzaj, spodziewany w 1934/35 r. — windują ceny w górę, wpływając odpowiednio na wartość wywozu. Równocześnie zwiększają się i ilościowe rozmiary wywozu, częściowo z przyczyn spekulacyjnych, częściowo zaś w związku ze wzmożonym spożyciem światowym.

Niemożliwość przeprowadzenia planów restrykcyjnych — a co zatem idzie, i zmniejszenia zapasów — w zakresie zbóż, wynikająca z najrozmaitszych powodów, posiada ostatnio szanse znalezienia przeciwwagi od innej strony. Rzecz, mianowicie, w tem,

że pod wpływem suszy, panującej na kontynencie Północnej Ameryki, zbiory tegoroczne w Stanach Zjedn. i Kanadzie ulegną prawdopodobnie bardzo znacznej redukcji. Również i w nad-dunajskim okręgu Europy stan zasiewów przedstawia się nie-pomyślnie. Ten stan rzeczy był już sygnalizowany, a nawet w dużym stopniu zdyskontowany w obserwowanej tendencji cen najważniejszych zbóż — zwłaszcza pszenicy i kukurydzy — na giełdach światowych. Wiąże się to z faktem, że rozmiary zbiorów światowych nie starczą w tym roku na pokrycie zapotrzebowania światowego, powodując wydatne obniżenie stanu zapasów. Na tle tych wydarzeń specjalnie pomyślnie przedstawiają się perspektywy Argentyny, a po części Australji i Indji Brytyjskich, a to w związku z faktem, że korzystać one będą z pomyślnych cen przy znacznych możliwościach wywozowych. Tendencje rynku zbożowego mogą nie pozostać bez wpływu na sytuację producentów ryżu (Chiny, Sjam) w związku z zastępowalnością tych zbóż w niektórych krajach.

Otwierające się w ten sposób przed zamorskimi krajami surowcowymi, a nawet rolniczymi, pomyślniejsze perspektywy gospodarcze, nie pozostaną bez wpływu na procesy gospodarcze w krajach przemysłowych. Już dotychczasowe doświadczenie¹⁾ wykazuje, że wszelkie zmiany kierunkowe w konjunkturze krajów przemysłowych są sygnalizowane przez odpowiednie zmiany w ilościowych rozmiarach wywozu zamorskich krajów surowcowo-rolniczych. Tak np. poprawa konjunktury w krajach przemysłowych od połowy 1932 r., a zwłaszcza od II kwartału 1933 r., była poprzedzona wzmożonym pod względem ilościowym przywozem surowca z krajów zamorskich, podobnie jak spadek konjunktury w krajach przemysłowych w końcu 1929 r. był sygnalizowany w 1929 r. układem wolumenu wywozu z oceanicznych krajów surowcowych. Ale niezależnie od tej symptomatyki konjunkturalnej, wiążącej się z poważnym wzrostem ilościowych rozmiarów wywozu z krajów surowcowo-rolniczych, aktualny i przewidywany wzrost wartości wywozu znacznie większy pojemność tych krajów jako odbiorców towarów, produkowanych przez kraje przemysłowe świata. Niewątpliwie, znaczna część uzyskiwanych stąd wpływów pójdzie na pokrycie niektórych pilnych pozycji niewidocznych strony biernej ich bilansów płatniczych. Inna znowuż część zostanie przeznaczona na wzmocnienie rezerw kruszcowo-walutowych banków emisyjnych — co już obecnie ma miejsce — z myślą o wzmocnieniu waluty krajowej. Niemniej jednak zostanie pewna część, która wzmocni siłę nabywczą tych ośrodków gospodarczych, powodując wzrost przywozu środków do dalszej produkcji — w wyniku wzmożonej wytwórczości krajowej, oraz dóbr bezpośredniego spożycia — w związku ze zwiększonymi dochodami szerokich warstw konsumentów.

(p. tablicą na następnej stronie)

Inna jest rzecz, że wywóz z krajów przemysłowych odbywać się będzie musiał po niższych od dotychczasowych cenach jednostkowych. W tym bowiem kierunku działać będzie zarówno walka konkurencyjna między krajami przemysłowymi, jak i konieczność zamknięcia, a przynajmniej zmniejszenia, nożyc, istniejących do tej pory jeszcze pomiędzy ceną surowców a ceną wyrobów gotowych. Ujawniające się w tym zakresie tendencje specjalnie jaskrawo uwidoczniają się w układzie cen towarów, przywożonych i wywożonych w wielko-przemysłowych krajach Europy Zachodniej, a mianowicie: W. Brytanji, Francji i Niemczech. Jak wynika z zestawienia, podanego dalej (przy wskaźniku 1928 = 100), przy wyższym poziomie cen towarów wywożonych, spadły one w I kwart. r. b. w porównaniu z analogicznym okresem r. ub. znacznie silniej, aniżeli w gru-

¹⁾ P. art. p. t. „Międzynarodowe obroty towarowe w 1932 r.” w zesz. 2/1933 „Prac Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen”.

Rezerwy kruszcowo-dewizowe oraz kurs waluty w niektórych krajach
(w milionach jednostek walutowych danego kraju)

	Koniec roku względnie miesiąca (przy kursie waluty — przeciętne):				
	1930	1931	1932	1933	VII 1934
Unja Południowo-Afrykańska:					
zapas złota	7·5	8·6	7·7	17·2	21·0
" dewiz	7·2	—	—	18·9	13·5
odchylenie waluty od parytetu — % . .	— 0·59	— 1·21	— 2·08	— 32·43	— 39·13
Australja:					
zapas złota	15·4	10·5	8·5	0·5	0·5
" dewiz	—	—	2·7	12·5	15·0 ¹⁾
odchylenie waluty od parytetu — % . .	— 5·77	— 27·77	— 42·48	— 45·79	— 50·96
Argentyna:					
zapas złota	427	262	258	248	248 ¹⁾
odchylenie waluty od parytetu — % . .	— 13·70	— 30·82	— 39·42	— 45·79	— 50·96
Kanada:					
zapas złota ²⁾	194	143	137	127	126
" dewiz	35	39	(— 4)	(— 31)	18
odchylenie waluty od parytetu — % . .	— 0·16	— 3·67	— 11·91	— 26·80	— 39·87
Indje:					
zapas złota ³⁾	352	444	444	444	444
" dewiz	519	322	539	562	738
odchylenie waluty od parytetu — % . .	— 1·18	— 7·70	— 27·82	— 31·80	— 38·34
Indje Holenderskie:					
zapas złota	139	113	104	108	112
" dewiz	31	5	19	1	1
odchylenie waluty od parytetu — % . .	+ 0·07	+ 0·08	+ 0·25	+ 0·12	+ 0·09
Chile:					
zapas złota	62	67	77	85	91 ⁴⁾
" dewiz	279	128	77	82	79 ⁴⁾
odchylenie waluty od parytetu — % . .	— 0·72	— 0·82	— 35·00	— 50·96	— 49·84
Meksyk:					
zapas złota	9	3	11	37	37 ⁵⁾
odchylenie waluty od parytetu — % . .	— 5·44	— 28·80	— 36·10	— 54·27	— 66·92

pie towarów przywożonych, na które, jak wiemy, składają się głównie surowce i środki żywności:

	Anglja		Francja		Niemcy	
	T o w a r y:					
	przywożone	wywożone	przywożone	wywożone	przywożone	wywożone
I kwart. 1934	62	76	50	59	45	58
I kwart. 1933	60	76	51	63	46	65

Odmienne od sytuacji i tendencji zamorskich krajów surowcowo-rolniczych układają się wydarzenia w europejskich krajach rolniczych, do których należy i Polska. Większa stosunkowo rola przemysłu w strukturze gospodarczej tych krajów,

odmienne warunki kapitałowe oraz produkcji rolniczej, a przede wszystkim większa zależność wywozu rolnego od europejskich krajów przemysłowych, które stosują politykę reagrykacji — różnią poważnie tę grupę od krajów surowcowo-rolniczych, wywołując odmienne tendencje koniunkturalne. Zwiększona natomiast i zwiększająca się pojemność tych ostatnich może nie pozostać bez wpływu na tendencje eksportu polskiego, coraz bardziej interesującego się temi ośrodkami gospodarczymi świata, wzmacniając od tej strony gospodarstwo społeczne kraju.

M. I. Drybiński

TRUDNOŚCI GOSPODARCZE FRANCJI

Sytuację gospodarstwa francuskiego cechuje w ostatnich miesiącach pogłębiająca się rozbieżność pomiędzy pomysłnym stanem finansów a niepomyślnym kształtowaniem się położenia na odcinku gospodarczym. Dodatkowo skutki racjonalnej polityki finansowej gabinetu „jedności narodowej” występują nadal zarówno w odniesieniu do finansów państwowych, jak i w stosunku do rynków pieniężnych i kapitałowych. Momentem zwrotnym były uchwalone na wiosnę r. b. dekryty oszczędnościowe, dzięki którym nastąpiło prawie całkowite zrównoważenie budżetu francuskiego. Przełamały one „kryzys zaufania”, żywiony zarówno przez francuzów, jak i zagranicę w stosunku do państwowej gospodarki finansowej oraz losów franka. Stopniowa likwidacja tezauryzacji, przyływ złota do Banku Francji, spadek stopy procentowej na rynkach pieniężnych i kapitałowych, oraz wzrost kursów rent państwowych — oto bezpośrednio dodatnie skutki posunięć rządowych.

W poprzednim sprawozdaniu⁶⁾ wskazywaliśmy, że Rząd francuski zamierza uzupełnić akcję sanacyjną w dziedzinie budżetowej odpowiednią reformą podatkową, akcją zniżki cen, uzdrowienia finansów kolejowych oraz zwiększenia zatrudnienia w drodze realizacji wielkiego planu robót publicznych. Dotychczas faktem dokonany w pełni jest jedynie reforma francuskiego systemu fiskalnego. Przyjęta w czerwcu ustawa o reformie podatków znosi podatek od zysków z gospodarstw rolnych oraz podatek od zbytku, obniża stawki podatku dochodowego, który nie będzie mógł przekraczać 24%, obniża podatki cedularne do 12%, a podatki od uposażeń — do 6%, przy dochodach zaś poniżej 20 tys. fr. rocznie — do 3%. Równocześnie cały francuski system podatkowy uległ uproszczeniu, gdyż zniesiono szereg drobnych podatków, oraz przeprowadzono unifikację podatku spadkowego i obrotowego.

Trudności na odcinku gospodarczym odbijają się jednak coraz

¹⁾ Dane za czerwiec. ²⁾ Zapas złota w banku emisyjnym i w skarbcu rządowym. ³⁾ Rezerwy rządowe. ⁴⁾ Dane za maj. ⁵⁾ Dane za kwiecień. ⁶⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 25, 1932, str. 780.

silniej na wpływach podatkowych. W II kwartale r. b. wyniosły one 8 894,4 milin. fr., w stosunku więc do wpływów preliminowanych niedobór wynosi 874 milin. fr. wobec niedoboru 687 milin. fr. w I kwartale r. b. W stosunku do wpływów w analogicznym okresie r. ub. wpływy są mniejsze w II kwartale o 288 milin. fr., gdy w I kwartale były mniejsze o 248 milin. fr. W II kwartale niedobór w stosunku do preliminarza wynosi ok. 10%, a w stosunku do wpływów z r. ub. ok. 3%. Komunikat Ministerstwa Finansów tłumaczy znaczny spadek wpływów, a zwłaszcza wysoki niedobór w stosunku do preliminarza, 3 przyczynami, a mianowicie: znacznym zmniejszeniem się wpływów celnych, nadmiernie wysokim szacowaniem dochodów, oraz dalszym trwaniem kryzysu gospodarczego. Ta ostatnia przyczyna wydaje się być w istocie najpoważniejsza i liczyć się należy z coraz silniejszym jej działaniem w przyszłości.

Płynność i taniość na rynkach pieniężnych i kapitałowych trwa nadal. Stopa procentowa pieniądza pozabankowego wynosiła w połowie sierpnia $1\frac{13}{16}\%$. Stopa rynkowa pensji bonów Obrony Narodowej o terminie 1-miesięcznym wynosiła ok. 2%, a 3-miesięcznych $2\frac{1}{8}\%$. Stopa procentowa bonów Obrony Narodowej utrzymuje się bez zmiany od początku czerwca na poziomie 3%. Stopa bonów skarbowych 1-miesięcznych wynosi 1%, 2-miesięcznych $1\frac{1}{2}\%$, 3-miesięcznych 2%, a od 3 miesięcy do roku—3%. Wskaźnik kursu walorów o dochodzie stałym, a więc rent i obligacji, który wzrósł z 769 w marcu r. b. do 856 w czerwcu — obniżył się nieco w lipcu, do 827. Stopa kapitalizacyjna spadła z 637% w marcu do 527% w czerwcu, by podnieść się nieco w lipcu—do 550%.

Płynności rynków pieniężnych i kapitałowych towarzyszy nieustanny dopływ złota do Banku Francji. Jeszcze w kwietniu zapas złota podniósł się o blisko 1 600 milin. fr., osiągając w początku maja kwotę 76 177 milin. fr. W końcu maja zapas złota wzrósł o przeszło 2 miljard. fr. do 78 277 milin. fr. W końcu czerwca zapas złota podniósł się do 79 500 milin. fr., a więc o przeszło 1 miliard. fr. W końcu lipca osiągnął on kwotę 80 252 milin. fr., a w dn. 24/VIII — kwotę 81 759 milin. fr. Od początku marca zapas złota Banku Francji powiększył się o 6 miliardów sumę 7 800 milin. fr. W końcu sierpnia zapas złota przekraczał ilość banknotów, znajdujących się w obiegu, o 1 788 milin. fr., obieg banknotów wynosił bowiem 79 971 milin. fr. Biorąc pod uwagę bieżące zobowiązania Banku Francji, wysokość pokrycia wynosiła w końcu sierpnia 80,05%.

Korzystając z pomyślnej sytuacji na rynkach kapitałowych, Rząd francuski przedłożył w połowie lipca do subskrypcji nową pożyczkę wewnętrzną, w ramach upoważnienia z dn. 23/XII r. ub. do zaciągnięcia pożyczki do wysokości 10 miliard. fr. Nowa pożyczka, której suma została ograniczona do 3 miliard. fr., przedłożona została w formie obligacji 4-procentowych 50-letnich o kursie emisyjnym 950 i kursie wykupu 1 400 fr. za obligację 1 000-frankową. Faktyczne oprocentowanie nowej pożyczki wynosi ok. 5%. Ma ona być użyta do redukcji wiszącego długu, a przede wszystkim do zmniejszenia z 12 do 10 miliard. fr. emisji bonów skarbowych i do skonwertowania części t. zw. „bonów Clementela”, których termin płatności przypada na październik r. b. Subskrypcja pożyczki zakończyła się w ciągu kilku dni oczekiwanym sukcesem.

Mniej pomyślnie kształtuje się sytuacja na wszystkich tych odcinkach życia finansowego, które bardziej bezpośrednio uzależnione są od przebiegu wypadków na odcinku gospodarczym. Widzieliśmy to w odniesieniu do wpływów podatkowych. Niepomyślne reperkusje ewolucji gospodarczej dają się również zauważyć na rynku akcyjnym, gdzie jeszcze w dodatku deprymujące działały wstrząsy polityczne w Europie. W przedstawieniu do rynku walorów o stałym dochodzie, kursy akcyjne zniżkują we Francji nieprzerwanie, począwszy od maja r. b. Wskaźnik kursów tych wynosił mianowicie: w maju 210, w czerwcu obniżył się do 204, w lipcu spadł do 194, a w dn. 18/VIII wy-

nosił 191. Zniżkowały niemal wszystkie grupy akcji. I tak wskaźnik kursów akcji bankowych obniżył się w okresie maj—sierpień ze 167 do 156, ubezpieczeń z 604 do 564, przemysłu węglowego ze 181 do 158, stalowni i hut z 58 do 51, przemysłu mechanicznego ze 194 do 176, przemysłu budowlanego ze 146 do 128, przemysłu chemicznego ze 195 do 172, włókienniczego ze 174 do 147, towarzystw żeglugowych z 70 do 59, gazowni z 527 do 511, elektrowni z 382 do 352, przemysłu żywnościowego z 475 do 459, wielkich magazynów z 115 do 114, towarzystw kolonialnych ze 184 do 163, akcji zagranicznych ogółem ze 199 do 181. Jedyne wyjątek stanowiły kursy akcji towarzystw kolejowych, których wskaźnik wzrósł z 85 do 105, zapewne w związku z przeprowadzaną sanacją tych towarzystw.

Zniżkę kursów akcyjnych można wytłumaczyć nieustannym od stycznia r. b. zmniejszaniem się nasilenia procesu produkcyjnego, oraz towarzyszącym temu spadkiem obrotów. Ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej we Francji obniżył się od stycznia do czerwca r. b. ze 106 do 99 (w 1933 r. przeciętna wynosiła 107). Wskaźnik wytwórczości w przemyśle mechanicznym spadł ze 103 do 98, włókienniczym z 75 do 61, wydobywczym ze 107 do 102, budowlanym z 86 do 81, skórnym ze 107 do 98, kauczukowym z 946 do 892. Względnie pomyślnie przedstawiają się wskaźniki przemysłu metalurgicznego, które podniosły się z 79 do 80, samochodowego, wykazujące wzrost z 451 do 454, a zwłaszcza papierniczego, które wzrosły ze 130 do 159. Lipiec i sierpień przyniosły dalsze zmniejszanie się produkcji przemysłowej, co stanowi zjawisko tem bardziej zadziwiające, że występujące w okresie normalnej sezonowej poprawy gospodarczej.

O pogorszeniu się sytuacji w dziedzinie obrotów świadczy również spadek wpływów kolejowych oraz zmniejszenie się liczby załadowanych wagonów. Od początku roku do dn. 5/VIII wpływy kolejowe wyniosły 6 417,8 milin. fr., t. j. o 260,6 milin. fr. (5,92%) mniej aniżeli w analogicznym okresie r. ub. Liczba załadowanych wagonów wyniosła 9 165 386 wobec 9 765 368, a więc była mniejsza o 6,14%. Wzrost bankructw i likwidacji sądowych, występujący mimo poprawy sytuacji na rynkach pieniężnych, świadczy również o pogłębianiu się trudności przedsiębiorstw francuskich. W czerwcu r. b. liczba bankructw osiągnęła 1 036 wobec 950 w maju i 731 w kwietniu r. b. Liczba likwidacji sądowych wynosiła 378 wobec 350 w maju i 346 w kwietniu r. b.

Uderzającym zjawiskiem jest dalej zwiększanie się liczby bezrobotnych, występujące od początku lipca. Z punktu widzenia ewolucji cyklów sezonowych jest to niezmiernie znamienny fenomen, wskazujący na silne tendencje depresyjne. Do dn. 30/VI r. b. liczba bezrobotnych we Francji obniżała się powoli, lecz równomiernie, do 310 934 osób. Od tej chwili następuje zwrot: w dn. 7/VII liczba bezrobotnych wzrasta o 1 590 do 312 532, w dn. 14/VII o 2 354 — do 314 886, w dn. 21/VII o 1 465 — do 316 351, w dn. 11/VIII osiąga aż 322 483, ażeby w dn. 25/VIII podnieść się do 325 434. W analogicznym tygodniu roku ubiegłego liczba bezrobotnych wynosiła 235 850, t. j. była niższa o 89 584.

W związku z niepomyślną sytuacją na rynku pracy Minister Pracy Marquet wystosował list do Premiera Doumergue'a, w którym wskazuje na fakt, że liczba bezrobotnych we Francji osiągnęła obecnie najwyższy poziom od czasu wojny. W ciągu ostatnich 2 lat liczba bezrobotnych zmniejszyła się w centrum Paryża o 1,9%, na przedmieściach Paryża wzrosła o 14%, a na prowincji o 44,9%. Minister Pracy wskazuje dalej na konieczność przyspieszenia wykonania wielkiego planu robót publicznych celem odciążenia rynków pracy. Tem niemniej stwierdza on, że w miesiącach zimowych należy liczyć się z dalszym znacznym wzrostem bezrobocia.

Na uwagę zasługuje ustosunkowanie się francuskiej opinii publicznej do robotników cudzoziemskich. Uchwalane są liczne

protesty przeciwko zatrudnianiu tych robotników, a nawet zwrócono się do zarządu Paryża z żądaniem zwolnienia wszystkich cudzoziemców. Prefektura departamentu Sekwany odpowiedziała na te żądania, że nie mogą one zostać uwzględnione, gdyż sprzeciwia się to umowom, zawartym przez Francję z krajami ojczystymi robotników. Natomiast robotnikom cudzoziemskim, którzy utracili pracę, ułatwiano ma być powrót do kraju m. in. przez opłacanie podróży do granicy francuskiej. Zauważyć należy, że w ten sposób, począwszy od 1930 r., opuściło Francję 400 tys. robotników cudzoziemskich. Równocześnie wprowadzone być mają ograniczenia w zatrudnianiu nowych robotników cudzoziemskich, którzy mogą otrzymywać zezwolenia na pracę jedynie w takich gałęziach wytwórczości, które nie wykazują bezrobocia.

Ruch cen hurtowych we Francji uległ w ostatnich miesiącach niemal całkowitemu zahamowaniu. Wskaźniki tych cen nie wykazują większych fluktuacji. Stabilizacja cen jest zjawiskiem niepożądanym ze względu na ich wysoki poziom w stosunku do zagranicy. Również i rozpiętość pomiędzy cenami krajowymi a zagranicznymi nie wykazuje poważniejszego zmniejszenia. Następujące zestawienie ilustruje ewolucję na odcinku cen (1914 = 100):

	Grudzień 1933	1 Luty	9 Czer- wiec	3 Lipiec	4 Sier- pień
Wskaźnik ogólny . . .	389	384	366	361	362
Produkty krajowe . . .	436	429	409	400	401
Produkty przywoz. . .	304	303	289	291	292
Artykuły żywność. . .	415	411	394	386	389
Produkty roślinne . .	360	367	390	358	350
Produkty zwierzęce .	448	429	367	380	393
Cukier, kawa, kakao .	465	471	463	466	469
Wyroby przemysł. . .	367	361	343	340	340
Minerały i metale . .	362	352	345	347	346
Wyroby włókiennicze	263	275	249	252	255
Różne	433	418	398	389	387

Zestawienie powyższe wykazuje, iż występująca w pierwszych miesiącach r. b. niżkowa tendencja cen uległa zahamowaniu. W istocie problem cen jest najistotniejszy w obecnej sytuacji gospodarczej Francji, gdyż o ich wysoki poziom rozbijają się wszelkie próby akcji deflacyjnej, dostosowania innych elementów gospodarczych do kryzysowego poziomu.

Położenie rolnictwa francuskiego nie uległo wydatniejszej poprawie. Zbiory tegoroczne dały pomyślniejszy rezultat aniżeli początkowo oczekiwano. Według urzędowych statystyk, zbiory pszenicy wyniosły w r. b. ok. 83·6 miljn. q wobec 98·6 miljn. q w 1933 r., 90·8 miljn. q w 1932 r., 71·9 miljn. q w 1931 r. i 62·1 miljn. q w 1930 r. Przeciętny ciężar gatunkowy hektolitra pszenicy jest wyższy niż w r. ub. i wynosi 77·8 kg. W roku bieżącym konieczne jest przejście z zeszłorocznych zbiorów zapasów pszenicy w wysokości 21 miljn. q, podczas gdy z początkiem r. ub. zapasy z roku poprzedniego wyniosły tylko 18 miljn. q. Zapotrzebowanie na pszenicę szacowane jest w r. b. na 92 miljn. q wobec 88 miljn. q w r. ub. Wzrost ten zawiązać należy obniżeniu stopy przemiałowej.

Jakkolwiek zbiory tegoroczne mniejsze są od bieżącego zapotrzebowania — tak, iż oczekiwać należy stopniowej likwidacji zapasów, to jednak chwilowe trudności zbytu pszenicy oraz utrzymania cen pszenicy na rentownym poziomie są szczególnie wielkie. W związku z utrzymaniem wysokich ustawowych cen za t. zw. pszenicę reportową, t. j. pochodzącą z zeszłorocznych zbiorów, istnieją nadal w łonie przemysłu młynarskiego tarcia. Część młynów w departamentach północnych domaga się zniesienia przymusowej ceny pszenicy, wskazując, iż trzymanie się tej ceny jest niemożliwością do czasu, gdy rolnicy nie zorganizują się sami i nie będą przestrzegać cen ustawowych. Ceny te płacone są bowiem jedynie przez wielkie młyny przemysłowe, które z łatwością mogą być kontrolowane przez Rząd. Natomiast młyny średnie oraz drobne skupują zboże

po cenie o 30% niższej od urzędowo ustalonego kursu, gdyż wszelka kontrola w młynach tych jest praktycznie utrudniona.

Sztuczne utrzymywanie wysokiego poziomu cen zbóż we Francji powoduje ogólną drożyznę. Cena chleba wynosi we Francji ok. 2 fr. za 1 kg, czyli jest znacznie wyższa od cen w krajach sąsiadujących, względnie w innych krajach przemysłowych. Wynikiem drożyzny artykułów żywnościowych jest wyższy o kilkadziesiąt procent poziom kosztów utrzymania. Zauważyć należy, że nawet przy będącej obecnie w mocy cenie reglamentacyjnej pszenicy, wynoszącej 108 fr. za kwintal, cena chleba jest nadmiernie wysoka, dzięki drożyznie pośrednictwa, t. j. piekarstwa i młynarstwa.

Rząd francuski usiłuje wszelkimi możliwymi sposobami przyjąć z pomocą producentom zboża. W tym celu — obok pewnych reform w obowiązującym ustawodawstwie zbożowym — zaprowadzono ostatnio ostrzejszą kontrolę przestrzegania ustawy o stopie przemiału, wydano specjalne zarządzenia w celu wywozu nadmiaru zboża, bezwzględnego używania mąki pszennej niższego gatunku, jako paszy względnie dla celów eksportowych, oraz zorganizowano magazynowanie nadmiaru zboża. Mimo że premia eksportowa jest nadzwyczaj wysoka, wynosi bowiem 80 fr., t. j. kwotę, faktycznie płaconą za pszenicę we Francji — wywóz nadmiaru zboża napotyka na znaczne trudności, raz ze względu na brak funduszy państwowych na wypłacanie premii eksportowych, następnie ze względu na ograniczenia przywozu w innych krajach. Wobec tegorocznej wyższości cen zbóż na rynkach światowych istnieją poważne szanse wywiezienia przez Francję pewnych ilości pszenicy.

Przed rozpoczęciem feryj wakacyjnych Izby uchwały również inne ustawy, mające na celu przywrócić z pomocą rolnictwu. Przyjęto w szczególności ustawę o ochronie wytwórczości mlecznej, która zakazuje używania nazw, jak: ser, proszek mleczny, masło i t. p. w stosunku do produktów, które nie zawierają wyłącznie mleka. Chodzi tu przede wszystkim o ochronę masła przed nieuczciwą konkurencją ze strony margaryny, której produkcja i obroty wzrastają z roku na rok. Przyjęto ponadto ustawę, podwyższającą cło od pewnych gatunków konserw, oraz podwyższono zaliczkę, udzielaną przez Rząd na rzecz Narodowego Kredytu Rolniczego, ze 100 do 300 miljn. fr.

Cechą, charakteryzującą ewolucję handlu zagranicznego Francji od początku r. b., jest kurczenie się obrotów zarówno po stronie przywozu, jak i wywozu z tem jednak, że przywóz maleje szybciej tak, że saldo ujemne bilansu handlowego Francji zmniejsza się. Ewolucja ta jest, niewątpliwie, wynikiem nowej francuskiej polityki handlowej, zainicjowanej z początkiem r. b., a polegającej na negocjacyjnym wyzyskiwaniu 75% kontyngentów przywozowych, udzielanych dotychczas przez Francję. Ogólne kurczenie się obrotów handlowych Francji z zagranicą jest jednak zjawiskiem wysoce niepożądanym i odbija się niekorzystnie na poziomie francuskiej wytwórczości, w szczególności zaś tych gałęzi, które pracowały doniedawna głównie na eksport.

Obroty handlowe Francji w maju, czerwcu i lipcu r. b. kształtowały się następująco (w miljn. fr.): przywóz w maju 1939, w czerwcu 1963, w lipcu 1714, wywóz — odpowiednio: 13648, 1451 i 1351; saldo więc ujemne bilansu handlowego obniżyło się w odnośnych miesiącach z 594 do 512 oraz do zaledwie 363. W ten sposób osiągnięto w lipcu rekordowo niski poziom, zarówno co do wysokości obrotów, jak i co do rozmiarów deficytu bilansu handlowego.

Zasadnicze tendencje handlu zagranicznego Francji charakteryzuje porównanie liczb za pierwszych 7 miesięcy r. b. z danymi analogicznego okresu r. ub. I tak, ogólny przywóz do Francji pod względem wagi wynosił w r. b. 27 124 tys. t wobec 28 651 tys. t w odnośnym okresie r. ub. W szczególności, zmniejszył się przywóz artykułów żywnościowych z 4 167 do 3 337 tys. t, surowców z 23 269 do 22 607 t, oraz wyrobów fabrycznych z 1 215 do

1186 t. Natomiast wywóz wykazuje wzrost pod względem wagi, a mianowicie podniósł się z 14 354 do 16 013 tys. t. Wywóz artykułów żywnościowych utrzymał się bez zmiany na poziomie 589 tys. t. wywóz surowców zwiększył się z 12 136 do 13 529 tys. t. a wyrobów fabrycznych z 1 629 do 1 895 tys. t.

Pod względem wartości skurczeniu uległ w r. b. zarówno przywóz, jak i wywóz; przywóz spadł z 17 320 do 14 330 miljn. fr., przyczem przywóz artykułów żywnościowych zmniejszył się z 5 916 do 4 378 miljn. fr., surowców z 8 330 do 7 272 miljn. fr., a wyrobów fabrycznych z 3 074 do 2 680 miljn. fr. Wywóz spadł w o wiele mniejszym stopniu, bo z 10 432 do 10 151 miljn. fr. Wzrost wywozu wykazały nawet artykuły żywnościowe, a mianowicie z 1 320 do 1 373 miljn. fr. oraz surowce z 2 658 do 2 964 miljn. fr. Natomiast wywóz artykułów przemysłowych wykazuje konsekwentnie tendencję zniżkową, pozostającą w związku z wysokim poziomem cen tych artykułów, w których robocizna — wyjątkowo droga we Francji — odgrywa poważną rolę jako składnik kosztów produkcji. Wywóz tych artykułów spadł, mianowicie, z 6 454 do 5 814 miljn. fr. Tylko niektóre artykuły wśród wyrobów przemysłowych wykazują wzrost, a w szczególności produkty chemiczne oraz wyroby przemysłu mechanicznego.

Udział kolonij w handlu zagranicznym Francji był w r. b. znaczny i wynosił blisko 27%. W przywozie udział krajów zagranicznych wynosił 11 006 miljn. fr., a kolonij 3 323 miljn. fr. wobec 13 333 oraz 3 987 miljn. fr. w r. ub. W wywozie udział krajów zagranicznych wynosił w r. b. 7 003 miljn. fr., a kolonij 3 148 miljn. fr. wobec 7 031 względnie 3 401 miljn. fr. w r. ub. Niedobór bilansu handlowego Francji z krajami zagranicznymi wynosił w r. b. 4 004 miljn. fr., podczas gdy z koloniami — tylko 174 miljn. fr. Zmniejszanie się obrotów handlowych Francji z zagranicą przybrało tak znacznie na sile, iż wkrótce już zapewne osiągnięta zostanie jego dolna granica. Mimo wysokiego stopnia samowystarczalności gospodarczej, cechującej organizm gospodarczy Francji, oczekiwać należy, że niebawem dalsze kurczenie przywozu, w szczególności surowcowego, okaże się trudnym do przeprowadzenia.

Działalność polityczno-handlowa Francji uwięczone została z końcem lipca zawarciem nowego układu handlowego z Niemcami, regulującego nietylko obroty handlowe, ale również i obroty płatnicze obu krajów. Układ ten stanowi właściwie sukces Niemiec, które uzyskały specjalne ustępstwa w dziedzinie wywozu towarowego, zabezpieczyły sobie nadwyżkę bilansu handlowego w wysokości co najmniej 200 miljn. fr. wzajemnie za obsługę pożyczek Davesa i Younga, wstrzymując równocześnie całkowicie transfer innych zobowiązań wobec obywateli francuskich. Korzystniej już należy ocenić zawarty poprzednio, bo w dn. 1/VII r. b., układ handlowy francusko-brytyjski, w którym obie strony przyznały sobie wzajemnie klauzulę największego uprzywilejowania w dziedzinie celnej. W układzie tym wysoce interesująca jest t. zw. klauzula równowagi, w myśl której Francja miałaby prawo, w razie gdyby wywóz jej poniósł straty wskutek wyższości brytyjskich stawek celnych, odpowiedzieć ze swej strony analogicznymi posunięciami.

Reasumując przegląd gospodarczej sytuacji Francji w ostatnich miesiącach, stwierdzić należy, że na pewien okres czasu główny ciężar trudności przesunął się z odcinka finansowego na odcinek gospodarczy. Pozostaje to w związku ze sztucznym hamowaniem procesów deflacyjnych. Gospodarstwo francuskie znajduje się obecnie w błędnym kole, z którego wyjście jest obecnie utrudnione. Zwiększenie produkcji i obrotów, podniesienie poziomu zatrudnienia możliwe jest jedynie w wyniku wydatnego obniżenia kosztów wytwórczości, a w pierwszym rzędzie cen artykułów rolniczych i płac. Posunięcia te jednak muszą same przez się spowodować pewne zmniejszenie siły kupna ludności i oddziaływać niekorzystnie na bieg procesu gospodarczego. Tem niemniej tego rodzaju polityka deflacyjna, prowadzona w sposób umiejętny, t. zn. równomiernie obniżająca wszystkie elementy gospodarcze, byłaby przypuszczalnie mniejszym złem, aniżeli dalsze hamowanie procesów dostosowawczych i utrzymywanie kosztów produkcji na dotychczasowej wysokości.

Wysoki poziom kosztów produkcji odbija się bezpośrednio w sposób ujemny na rozmiarach handlu zagranicznego. W ten sposób nieuniknioną konsekwencją dysproporcji pomiędzy „inflacyjnym” poziomem gospodarczym we Francji a „deflacyjnym” poziomem gospodarczym zagranicą musi być dalszy spadek wewnętrznej produkcji i obrotu oraz wzrost bezrobocia. W przyszłości odbić się to musi niepomysłnie na sytuacji finansów państwowych. I na tym odcinku skuteczność zarządzeń obronnych jest ograniczona, a równowaga budżetowa nadal chwiejna. Dalszy spadek wpływów podatkowych zachwiać może i tak względna równowaga budżetowa i spowodować powrót wewnętrznego „kryzysu zaufania”. Nastrój niepewności wytworzy również sytuacja wewnętrzno-polityczna, przyczem okresem szczególnie krytycznym będzie listopad, w którym Rząd „jedności narodowej” stanie przed Parlamentem.

Francja stoi nadal na rozdrożu, nie mogąc zdecydować się na wybór żadnej z 2 dróg, na których znajduje się częściowe rozwiązanie obecnych trudności. Pierwszą z nich jest dalsza walka o stabilizację franka, której powodzenie zależy jednak od energicznej polityki deflacyjnej na wszystkich odcinkach, a więc w dziedzinie budżetu, cen i płac, oraz od zacieśnienia współpracy finansowej i handlowej z krajami „bloku złotego”. Drugą drogą jest dewaluacja franka i sztuczne obniżenie poziomu gospodarczego. W warunkach francuskich ta druga droga kryje w sobie jednak poważne niebezpieczeństwa, nie przyniosłaby zaś przypuszczalnie oczekiwanych korzyści. Dewaluacja franka spowodowałaby natychmiastową zwyżkę cen, a nie wpłynęłaby na znaczny wzrost wywozu, wobec prohibicyjnego charakteru ograniczeń przywozowych, stosowanych obecnie na rynkach światowych. Trudno ocenić, którą z tych dróg Francja wybierze, względnie wybrać będzie zmuszona. Może — jak zwykle — szukać będzie drogi trzeciej, pośredniej. Przyszłość pokaże, z jakim rezultatem.

Dr. Roman Battaglia

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEŃ POLSKICH PŁACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

ŚWIATOWA WYTWÓRCZOŚĆ PRZEMYSŁOWA W II KWART. 1934 R. — Światowa wytwórczość przemysłowa w II kwartale r. b. wykazuje dalszy wzrost (o 2% w stosunku do po-

przedniego kwartału), przyczem poziom jej przekracza maksimum, osiągnięte w czasie ostatniej fali ożywienia w III kwartale r. ub.

W omawianym okresie w głównych ośrodkach przemysłowych świata utrzymują się te same, co w I kwart. r. b.

tendencje, wywołane naogół działaniem tych samych, co poprzednio, czynników. A więc pomyślna konjunktura W. Brytanji jest nadal wynikiem wyłącznie automatyzmu gospodarczego, poprawa zaś w Niemczech i Stanach Zjedn. opiera się głównie na akcji „nakręcania konjunktury”.

Jedynie we Francji na kurczenie się życia gospodarczego oddziaływa m. inn. realizowana ostatnio redukcja budżetu państwowego.

Korzystnie kształtowała się w II kwartale sytuacja gospodarcza w Szwecji i w Norwegii. Spośród krajów „bloku złotego”, wykazujących dotychczas stagnację gospodarczą — Włochy osiągnęły w II kwart. r. b. maksymalny w okresie ostatnich lat poziom wytwórczości przemysłowej; również i w Polsce produkcja wzrasta, podobnie jak w I kwart. W krajach rolniczych, a zwłaszcza rolniczo-surowcowych krajach zamorskich, jak np. w Kanadzie i Chile — w związku ze wzrostem produkcji, a więc zwiększonym zapotrzebowaniem na surowce wielkich centrów gospodarczych świata — polepszała się konjunktura i w ślad za tem rosła także i ogólna ich wytwórczość przemysłowa.

Pod koniec II kwartału — w czerwcu — zwykła tendencja w wytwórczości Stanów Zjedn., W. Brytanji i Niemiec ustępuje miejsca pewnemu zahamowaniu, które jednak w każdym z tych krajów ma inne źródło.

Wytwórczość przemysłowa w 4 najważniejszych krajach przemysłowych świata w II kwartale r. b. przedstawiała się w świetle liczb wskaźnikowych (1928 = 100), jak następuje:

	Stany Zjedn.	Niemcy	Francja	W. Brytanja	Produkcja światowa
1930	87	90	110	97	96
1931	73	74	98	89	87
1932	57	61	76	88	74
1933					
I kwart.	57	64	81	90	74
II "	70	68	86	92	83
III "	83	71	88	92	90
IV "	67	73	84	99	86
1934		82	83	103	91
I kwart.	73				
II "	77	88	79	104	93
Kwiecień	77	86	81	.	.
Maj	77	89	79	.	.
Czerwiec	.	88	78	.	.

Jak widzimy, w Stanach Zjedn. poziom ogólnej wytwórczości przemysłowej podniósł się dość znacznie w porównaniu z kwartałem poprzednim. W okresie sprawozdawczym Rząd kontynuował prowadzoną od ubiegłego roku akcję „nakręcania konjunktury”, lecz był na ten cel mniejsze sumy niż w I kwartale r. b. Trzeba tu jednak mieć na uwadze, że o kształtowaniu się konjunktury w II kwart. decydowały głównie fundusze wcześniej przez Rząd wydatkowane; przedostanie się bowiem ich od instytucji państwowych do odpowiednich przemysłów i rąk robotniczych, kiedy zaczyna się dopiero ujawniać dodatni wpływ akcji rządowej na życie gospodarcze kraju — wymaga pewnego okresu czasu. W ten sposób znajduje wyjaśnienie fakt podniesienia się w Stanach Zjedn. wytwórczości przemysłowej — w chwili, gdy akcja nakręcania konjunktury uległa osłabieniu. Natomiast ujemne skutki skurczenia w II kwart. akcji „nakręcania” wystąpiły dopiero w lipcu i sierpniu, co prawdopodobnie pociągnie za sobą ponowne wzmocnienie rządowej interwencji, która rozporządza na ten cel pewnymi rezerwami z tytułu tego, że fundusze preeliminowane na akcję nakrę-

cania konjunktury w ubiegłym roku budżetowym, nie zostały całkowicie wyczerpane.

W okresie sprawozdawczym prywatny ruch inwestycyjny utrzymywał się w dalszym ciągu na poziomie znacznie wyższym niż przed rokiem. Świadczą o tem stosunkowo duże zamówienia na maszyny. Silne ożywienie w hutnictwie żelaznym związane było z robotami publicznymi, budownictwem państwowym, prywatnym ruchem inwestycyjnym i ponownym wzrostem produkcji samochodów. Osiągnęła ona w kwietniu maksimum za lata ostatnie. Warto zaznaczyć, że na skutek przewidywania fali strajków miało miejsce w II kwart. pewne powiększenie składów.

W zakresie konsumpcji nastąpiło dalsze polepszenie, czego dowodzi zwiększony zbył artykułów masowego spożycia. W tym kierunku wpłynął głównie wzrost zarobków robotniczych silniejszy niż kosztów utrzymania, wynikający nie tylko ze wzrostu zatrudnienia, ale i podniesionych dzięki strajkom płac. Należy nadmienić, że pewne zwiększenie zarobków robotniczych miało miejsce i w pierwszej fazie „ożywienia”, ale wtedy wyrównało ono tylko bądź zwiększyło koszty utrzymania, bądź szło na spłatę długów.

W W. Brytanji w II kwart. r. b. notowany w poprzednich kwartałach stopień wzrostu ogólnej wytwórczości uległ zahamowaniu; przeciętna II kwart. wykazuje w stosunku do I kwart. tylko nieznaczne podniesienie. Większe ożywienie miało miejsce w przemyśle instalacyjnym, budowlanym i budownictwie okrętowym, a w związku z tem w hutnictwie żelaznym. Natomiast spadek wytwórczości zaznaczył się w przemyśle węglowym oraz włókienniczym bawełnianym i wełnianym. Pogorszenie sytuacji włókiennictwa było związane ze skurczeniem się wywozu.

We Francji ogólna wytwórczość przemysłowa w dalszym ciągu spadała, przyczem stopień kurczenia się był nawet silniejszy niż w poprzednich kwartałach. Na ten stan rzeczy wpływała dokonana redukcja wydatków państwowych, których nadwyżka nad dochodami pokrywana była dotychczas przez pożyczki wewnętrzne. Z drugiej strony zaęganianie deficytów państwowych, które niepokoiły publiczność, miało korzystny wpływ na sytuację rynku kapitałowego. Wycofane dawniej z kraju bądź tezauryzowane złoto zaczęło powracać. W rezultacie stopa procentowa, która w I kwart. r. ub. uległa podwyższeniu do 3%, spadła do dawnego poziomu — 2,5%. Nie oddziaływało to jednak na ruch inwestycyjny w tym stopniu, aby skompensować ujemny wpływ kurczenia wydatków państwowych na życie gospodarcze.

W myśl planu Marquet'a, Rząd ma zamiar uruchomić — celem ożywienia konjunktury — roboty użyteczności publicznej, jak: budowę dróg, kanalizację, elektryfikację, rozbudowę paryskiej kolei podziemnej, przeznaczając na to 10 milj. franków z funduszy ubezpieczeń społecznych; kwota ta ma być wydatkowana w ciągu 5 lat. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że 2 milj. franków dodatkowej siły nabywczej stanowi dla całokształtu gospodarki francuskiej bodziec stosunkowo niewielki.

W Niemczech w okresie sprawozdawczym konjunktura znów się polepszyła. Szczególnie silne ożywienie wykazywał nadal ruch inwestycyjny. Wskaźnik

wytwórczości odnośnych przemysłów był w porównaniu z tym samym okresem r. ub. o 65% wyższy. Sytuacja ta wynikała z kontynuowania przez Rząd akcji nakręcania konjunktury, która już dała w rezultacie dość znaczne inwestycje przemysłowe. Również i w zakresie spożycia nastąpiła znowu pewna poprawa.

Ostre restrykcje w przywozie surowców — uzupełnione w przemyśle włókienniczym nawet ograniczeniami godzin pracy — jakie zostały w ostatnim czasie w Niemczech wprowadzone, muszą wpłynąć hamująco na rozwój ich działalności gospodarczej. Wobec tego nie należy się spodziewać w przyszłości dalszego jej wzmocnienia, lecz co najwyżej utrzymania jej na dotychczasowym poziomie.

A. St.

FRANCJA

DYSKUSJA O WALUCIE.—W ostatnich tygodniach rozgorzała we Francji dość znamienita dyskusja polityczna i prasowa na temat polityki pieniężnej. Dotychczas, jak wiadomo, zarówno Rząd, jak i Parlament i całe zresztą społeczeństwo francuskie holdowało niemal bez zastrzeżeń klasycznej polityce pieniężnej, wyrażającej się w utrzymywaniu bezwzględnie swobodnie funkcjonującej waluty złotej. Niejednokrotnie tylko w praktyce napotymano na trudności prowadzenia polityki tej — głównie zresztą ze względów budżetowych. I tu jednak spór pomiędzy zwolennikami redukcji budżetu a obrońcami poszczególnych pozycji toczył się nie tyle o zasadę redukcji, ile o wybór pozycji, które redukcji tej miałyby ulec. Samo zagadnienie polityki pieniężnej i kursu franka nie wchodziło nigdy oficjalnie w grę.

Tem dziwniejszą się wydaje zagranicznemu obserwatorowi dyskusja, jaka rozwinęła się we Francji obecnie, kiedy sprawa zrównoważenia budżetu została załatwiona pozytywnie i z tej strony już nic chwilowo frankowi grozić nie może. I właśnie obecnie — kiedy sytuacja gospodarcza Francji wykazuje wprowadzie stałe pogarszanie się, bez znamion jakiegokolwiek katastrofy — pojawiają się głosy, nawołujące wyraźnie i otwarcie do zerwania z polityką waluty złotej, prowadzoną dotychczas, i do wejścia na drogę dewaluacji franka. Jeśli w pewnej mierze zrozumiemy jest w tym względzie stanowisko socjalistów, którzy oddawna (jakkolwiek z ukrycia) lansowali, powołując się na przykłady anglo-saskie, pomysły „manipulacji pieniądzem”, to sensacją prawdziwą jest otwarte wystąpienie za dewaluacją Deputowanego Reynaud, będącego jednym z filarów prawicy francuskiej i posiadającego opinię dość wytrawnego znawcy spraw gospodarczych.

Poglądy dewaluacjonistów francuskich dadzą się przedstawić w sposób następujący. Z jednej strony Francji grozi nieubłagane ujemny bilans płatniczy na szereg przyszłych lat, a taki bilans musi doprowadzić do odpływu złota z Francji oraz do skurczenia się rezerw kruszcowych w Banque de France do tych rozmiarów, że i tak franka utrzymać się na obecnym poziomie nie zdoła. Wówczas jednak Francja wpadnie w inflację pieniężną, która może być katastrofą, podczas gdy obecnie przez operację dewaluacyjną na franku można tego wszystkiego uniknąć.

Dlaczego jednak, mianowicie, Francja, zdaniem zwolenników dewaluacji, musi mieć w ciągu najbliższych lat przewyżkę wyplat nad wpływami w swym obrocie płatniczym z zagranicą? Powodem tego — powiadają oni — jest kwestja poziomu cen we Francji. Od szeregu lat poziom ten we Francji spada, ale spada bardzo powoli. Co więcej, dalsza deflacja cen jest już (ponoć...) wogóle niemożliwa z tego względu, że poziom cen rolniczych dalej opuszczony być „nie może”, od niego zaś zależy i poziom kosztów w przemyśle, a dalej — poziom płac robotniczych w przemyśle i, co za tem idzie, poziom cen przemysłowych. Ponieważ w wywozie przemysłowym Francja obecnie nie jest konkurencyjna, gdyż wyroby francuskie zagranicą „bite” są przez wyroby innych krajów z uwagi na ceny, a ponieważ jednocześnie Francja w obniżce cen dalej iść nie może, więc wywóz francuski będzie się kurczył, deficyt w bilansie handlowym wzrastał, a druga ważna pozycja we francuskich obrotach płatniczych — turystyka — nie da odpowiednich wpływów właśnie dlatego, że poziom cen we Francji jest tak wysoki, że większość turystów zagranicznych musi się nim czuć odstraszone. Stąd wypływa, zdaniem dewaluacjonistów, wniosek o nieublaganie ujemnym bilansie płatniczym Francji w ciągu najbliższych lat, odplywie złota i widme inflacji pieniężnej...

Aby temu przeciwdziałać, proponują oni pójście za wzorem angielskim i zdevaluowanie franka o pewien ułamek jego wartości. Operacja ta, przeprowadzona rozmyślnie, nie grozi — w ich pojęciu — załamaniem się waluty, daje natomiast wywozowi francuskiemu tak pożądaną premję walutową i czyni go konkurencyjnym. W ten sposób rozwiązać się ma korzystnie problemat francuskiego bilansu handlowego, a, co za tem idzie, i płatniczego. Sprawa odplywu złota nie może wejść w rachubę i inflacji pieniężnej się unika.

W rozumowaniu tem, jak widać, jest jeden słaby punkt, ale zato zupełnie kapitalnej natury. Chodzi, mianowicie, o tęzę, zgodnie z którą poziom cen rolniczych we Francji nie może, jakoby, ulec dalszej niżce. Pomijając już — wysuwaną przez przeciwników dewaluacji — słuszną zresztą objeckę, iż ceny produktów rolnych, płacone przez konsumenta, mogą ulec niżce napewno przez usprawnienie pośrednictwa, zachodzi jeszcze poważne pytanie, czy wogóle ceny rolnicze we Francji nie mogą spaść bez szkody dla całości i gospodarstwa narodowego Francji. Niewątpliwie, na przeświadczenie o nie naruszalności tych cen wpływają momenty polityczne, a mianowicie obawa Rządu i Parlamentu francuskiego przed narażeniem sobie opinii chłopskiej, co w ustroju demokracji parlamentarnej może pociągać za sobą fatalne dla sfer decydujących następstwa wyborcze. Jest to jednak moment natury poza-gospodarczej, którego w żadnej mierze nie sposób wysuwać jako decydującego argumentu przy określaniu zasad polityki gospodarczej Państwa na przyszłość. Rolnictwo francuskie może (i ze względu na sytuację ogólnogospodarczą Francji — powinno nawet) pracować przez pewien czas deficytowo. Francja ma tak wielkie rezerwy, iż dla przetrwania tego okresu nie będzie miała zbytnich trudności. Natomiast niżka cen rolniczych we Francji (przede wszystkim — przez rozluźnienie systemu kontyngentowania przywozu i wpuszcze-

nie odpowiedniej ilości artykułów rolnych z zagranicy) jest jedyną realną drogą, która może doprowadzić gospodarstwo francuskie do ogólnej niżki cen bez szkody dla całości tego organizmu.

Jest to tembardziej konieczne, iż dewaluacja — jak to wykazały dotychczasowe doświadczenia na całym świecie — prawie nigdy nie daje wyników w zakresie handlu zagranicznego. Owa premja wywozowa przez spadek waluty nie działa nieomal zupełnie. Przykład Czechosłowacji jest ostatnio pod tym względem specjalnie pouczający. Zwolennicy dewaluacji we Francji ludzą się, jeśli sądzą, że obniżenie kursu franka spowoduje wzrost wywozu francuskiego. Natomiast nie zdają sobie sprawy, iż obniżenie takie może przy specyficznie napiętej sytuacji, jakiejś widownią jest od szeregu lat francuski rynek pieniężny (z uwagi na wielkie masy zagranicznych kapitałów, które znalazły chwilowo we Francji schronienie przed dewaluacją pieniądza w innych krajach), doprowadzić do prawdziwej katastrofy zaufania i zamienić się w nieskoordynowany spadek pieniądza — zupełnie różny od tego, jaki zaszedł w Anglii podczas porzucenia przez funt szterlinga paritetu złota.

Z tych względów zresztą opinja dewaluacjonistów jest we Francji dotychczas niezbyt silna. Należy jednak zwrócić na nią uwagę specjalną, gdyż samo pojawienie się jej na widowni świadczy o bardzo trudnej sytuacji gospodarczej, w jakiej znalazła się Francja z uwagi na swój wysoki poziom cen.

X.

ANGLJA

REORGANIZACJA PRZEMYSŁU BAWELNIANEGO. — Jedną z dziedzin życia gospodarczego W. Brytanji, która najdotkliwiej odczuwa konkurencję Dalekiego Wschodu, a w szczególności konkurencję Japonji, jest angielski przemysł bawelniany. Przemysł ten jeszcze przed kilku laty pokrywał przeszło 30% całego zapotrzebowania światowego w zakresie przędzy i gotowych wyrobów. Produkcja tego przemysłu w 80% nastawiona była na eksport. Okres powojenny przyniósł radykalne przesunięcia i przemiany strukturalne w światowym przemyśle bawelnianym, gdyż w całym szeregu krajów, które były dotąd odbiorcami Anglii, powstał własny przemysł bawelniany. W tych warunkach katastrofalne kurczenie się produkcji angielskiego przemysłu bawelnianego zmusiło zainteresowane organizacje do opracowania projektu zasadniczych reform. Prace w tym kierunku, trwające od blisko 7 lat, zostały ostatnio, w pewnym przynajmniej zakresie, zakończone.

Projekty dotychczasowe, opracowywane przez szereg specjalnych komisji, napotykały przy realizacji na olbrzymie trudności ze względu na skomplikowane warunki techniczno-produkcyjne oraz finansowe przemysłu bawelnianego. Zwłaszcza polityka mniejszych fabryk, które konkurowały z wielkim przemysłem bawelnianym przez stosowanie niskich nierentownych cen, uniemożliwiła przeprowadzenie reorganizacji tego przemysłu. Ostatnio reorganizacją przemysłu bawelnianego zajęła się Brytyjska Federacja Przędzalni Bawelnianych, wyłaniając specjalną komisję, współdziałającą z całym szeregiem organów Rządu. Po przeszło 12-miesięcznej pracy komisja ta opracowała obszerny

projekt uzdrowienia stosunków w angielskim przemyśle bawelnianym. Różni się on w zasadzie od projektów dotychczasowych tem, że wspólna akcja miałaby charakter zupełnie dobrowolny w odróżnieniu od pierwszych koncepcji uzdrowienia przemysłu bawelnianego, idących w kierunku zastosowania przymusu wobec wszystkich przedsiębiorstw.

Projekt Federacji, zatwierdzony przez Państwową Komisję Handlową, przewiduje powołanie do życia centralnej organizacji przedsiębiorców bawelnianych, obejmującej cały bez wyjątku przemysł W. Brytanji oraz północnej Irlandji. Przystąpienie do tej organizacji byłoby dobrowolne. Celem jej byłoby regulowanie produkcji oraz ustalanie ogólnych warunków sprzedaży w granicach pewnej rentowności. Dla realizacji tych projektów — projektowane jest bezwzględne wyeliminowanie wrzecion w tych fabrykach, które są przestarzałe technicznie i nie zapewniają rentowności produkcji. Tylko w ten sposób udałoby się przystosować rozmiary produkcji do popytu, skonsolidować politykę zbytu przez zakupienie i wyeliminowanie z rynku zbędnych wrzecion oraz przez unieruchomienie nierentownie pracujących przedsiębiorstw. Dobrowolne przystąpienie do tej organizacji pociąga za sobą — po przystąpieniu do niej — konieczność porządkowania się wszystkim normom i posunięciom. Wobec tego inicjatorzy projektu liczą się z tem, że czołowa organizacja skupi nie wszystkie przedsiębiorstwa, ale ok. 80-90% wszystkich wrzecion angielskiego przemysłu bawelnianego.

Nie ulega wątpliwości, że realizacja tego projektu nasunąć musi poważne trudności. Do trudności takich zaliczyć należy regulowanie wysokości kontyngentów produkcji, przydzielanych poszczególnym fabrykom; podobnie scentralizowanie sprzedaży, zmierzające do prowadzenia jednolitej polityki cen — okazałoby się przy realizacji bardzo trudne. Na zakup zbędnych wrzecion wartości £ 15 miljn. niezbędne byłoby gwarancje Rządu. Dopóki jednak nie zostanie wyeliminowana nadmierna produkcja, nie może być mowy o zbiorowym finansowaniu przedsiębiorstw. Wreszcie projekt ten musi być przyjęty przez znaczną większość przemysłowców. W tem tkwi jednocześnie, zdaniem projektodawców, jego wysoka wartość, że może być zrealizowany bez zbyt daleko idącej ingerencji Rządu.

Opublikowanie tego projektu wywołało w opinji angielskiej duże zainteresowanie. Szereg obszernych artykułów sprawie tej poświęcił „Times”, podkreślając, że nowy projekt stanowi poważny krok naprzód, i że winien być w interesie zbiorowości bezwzględnie zrealizowany. Zdaniem dziennika, indywidualizm przemysłowców musi tu ustąpić na plan ostatni, gdyż dotychczasowe bezpłodne wysiłki, zmierzające do uzdrowienia przemysłu bawelnianego, zmuszą w końcu Rząd do zastosowania z własnej inicjatywy drakońskich środków sanacyjnych.

Większość izb handlowych, reprezentujących zwłaszcza okręgi włókiennicze, wypowiedziała się również za realizacją tego planu, gdyż zdaje się nie ulegać żadnej wątpliwości, że tym razem, o ile nie dojdzie do dobrowolnego porozumienia przemysłowców — interwencja Rządu w zakresie przymusowej reorganizacji przemysłu bawelnianego będzie musiała nastąpić.

K.

NIEMCY

ZARZĄDZENIA DEWIZOWE. — Centrala dewiz (Reichstelle für Devisenbewirtschaftung) wydała okólnik w sprawie umów wymiennych i kompensacyjnych, który wszedł w życie już w dn. 1/IX r. b. Treść tego okólnika jest następująca:

1) Wnioski o zezwolenie na interesy wymiany i rozrachunku towarowego (kompensaty) dzielć się będą na 3 grupy: a) wymianę i rozrachunek, na skutek których następuje import surowców lub półfabrykatów dla przemysłu — mogą władze dewizowe I instancji (Devisenstellen) dopuszczać do wysokości RM 200 tys. miesięcznie dla każdej firmy, b) wymiana i rozrachunek, na skutek których następuje import towarów monopolowych lub zabronionych do przywozu, na których zapłatę nie udziela się już ogólnych zezwoleń dewizowych — podlegają dotychczasowym regulom, c) wymianę i rozrachunek, na skutek których następuje import surowców innych, aniżeli wymienione pod lit. a), dalej półfabrykatów i fabrykatów — mogą władze I instancji dopuszczać do wysokości RM 200 tys. miesięcznie, o ile kwota, należna za eksport, przewyższa przynajmniej o 30% należność za import. Pozwolenia udzielane są pod warunkiem, że wartość nadwyżki eksportowej będzie dostarczona Bankowi Rzeszy w efektywnych dewizach równocześnie z przeprowadzeniem rozrachunku. We wszystkich tych wypadkach wywóz będzie mógł skorzystać ze scripsów według ogólnych reguł, obowiązujących dla interesów poza ramami interesów kompensacyjnych. Tylko w wypadku, wymienionym pod lit. c), poza dewizami za nadwyżkę 30%-ową muszą być ponadto wprowadzone do Reichsbanku dewizy, wymagane w wywozie scripsowym.

2) Wszystkie powyższe interesy wymienne i rozrachunkowe mogą zasadniczo być tylko wówczas dopuszczone, jeżeli niemiecki wywóz idzie do kraju pochodzenia towaru importowego. Przy imporcie półfabrykatów i fabrykatów — ma wywóz niemiecki iść do tego kraju, w którym towar został wyprodukowany, względnie poddany istotnej obróbce lub przerobce. Mogą być udzielane pozwolenia wyjątkowo, gdy chodzi o wywóz towarów niemieckiego pochodzenia, w których udział zagranicznych towarów lub innych zagranicznych materiałów nie przekracza 20%, chyba że ten udział, wyższy ponad 20%, jest płacony w efektywnych dewizach, odprowadzonych z Reichsbanku.

Ażeby przeszkodzić znacznie szerszemu uszczupleniu dopływu dewiz z regularnego niemieckiego wywozu przez interesy wymienne i rozrachunkowe, mogą być pozwolenia przy transakcjach a) ÷ c) udzielane tylko, gdy: 1) albo odnośny interes wywozowy w chwili zezwolenia nie jest jeszcze zawarty, 2) albo według praktyki dewizowej krajów przeznaczenia nie można liczyć na to, że pretensja, postępująca z interesu wywozowego, będzie pokryta przez płatność w wymiennych dewizach. O ile z krajem przeznaczenia zawarta jest umowa rozrachunkowa, obowiązują wyłącznie przepisy poniższego przepisu 3).

3) Interesy wymienne lub rozrachunkowe z krajami, z którymi istnieje umowa rozrachunkowa, wykluczająca płatności w walutach trzecich, będą zezwalane zasadniczo tylko w tej formie, że uregulo-

wanie płatności następować będzie poprzez umowę rozrachunkową, a mianowicie na dobro zagranicznego eksportera. W żadnym wypadku nie może mieć miejsca bezpośredni rozrachunek między niemieckim eksporterem a importerem. Firmom niemieckim należy w takim wypadku udzielić dodatkowego pozwolenia szczegółowego na przeprowadzenie tego interesu, na wpłatę na osobne konto lub konto żyrowe banku emisyjnego odnośnego kraju.

W wypadkach punktu I lit. c) można odnośnie do tych krajów poniechać nałożenia obowiązku 30% — wzgl. eksportu dodatkowego i dostarczenia przypadających stąd dewiz Bankowi Rzeszy. Przepis punktu I lit. c) nie stosuje się do interesów z takimi krajami.

Zarządzenie powyższe może przynieść pewną ulgę techniczną przy załatwianiu spraw kompensacyjnych z Niemcami. Niemniej pod względem gospodarczym, ma ono tendencję do utrudnienia importu. Kraje, które zawarły z Niemcami umowy o rozrachunek dewizowy, względnie układy clearingowe, będą i nadal regulować swój obrót według tych układów. Natomiast kraje, nieposiadające takich układów, a do nich należy Polska, będą w praktyce zależeć od dobrej woli władz dewizowych niemieckich. Zwłaszcza niebezpieczny jest przepis punktu 2 lit. a), gdyż daje on Niemcom możliwość wykluczenia od obrotu kompensacyjnego takich eksportów, które „i tak” poszłyby do danego kraju.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie 26/VIII ÷ 8/IX r. b. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

	26/VIII+1/IX	2+8,IX	Wzrost (+) lub spadek (-)
Pszonica: %			
Berlin . . .	19'90	20'00	+ 05
Praga . . .	164'50	166'30	+ 10
Chicago . . .	4'00	4'15	+ 37
Buenos Aires	2'50½	2'39	- 44
Liverpool . .	3'30	3'28½	- 07
Wiedeń . . .	35'59	35'59	—
Hamburg . . .	5'50	5'40	- 19

Zyto:

Berlin . . .	15'90	16'00	+ 06
Praga . . .	128'25	129'75	+ 11
Chicago . . .	3'30	3'33	+ 09
Wiedeń . . .	25'19	25'19	—
Hamburg . . .	4'30	4'12	- 42

Owies:

Berlin . . .	17'07	17'55	+ 28
Praga . . .	114'50	115'70	+ 10
Chicago . . .	3'78	3'91	+ 39
Buenos Aires	2'06½	2'01	- 25
Liverpool . .	3'49	3'47	- 06
Wiedeń . . .	22'25	22'25	—
Hamburg . . .	3'84	3'66	- 47

Jęczmień browarowy:

Berlin . . .	21'00	20'50	- 24
Praga . . .	136'50	138'00	+ 10
Chicago . . .	4'60	4'64	+ 08

Wiedeń . . .	29'12½	29'12½	—
Hamburg . . .	5'50	5'40	- 19

Jęczmień zwykły:

Berlin . . .	—	—	—
--------------	---	---	---

BYDŁO I MIĘSO

— W lipcu i sierpniu r. b. sytuacja na rynkach zbytu trzody chlewnej i pochodnych doznała nieznacznej poprawy.

Na rynku austriackim w lipcu zaznaczył się wzrost cen i zapotrzebowania, zwłaszcza trzody mięsnej, która cieszyła się stałym popytem. Na powyższy stan rynku wiedeńskiego wpływało — poza zwiększonym zapotrzebowaniem — zmniejszenie dostaw i pogorszenie się jakości trzody krajowej, której hodowla zaczyna powoli zmniejszać się. W sierpniu tendencja ta doznała dalszego pogłębienia, aczkolwiek w połowie miesiąca nastąpiło chwilowe załamanie się zwykłej tendencji. Stosunkowo dobra tendencja panowała również na rynku bydła rogatego, jednakże szczupłe kontyngenty przywozowe ograniczały wpływ tego rynku na stan cen w krajach eksportowych.

Nieznaczna poprawa rynku dała się również zaobserwować w Czechosłowacji, głównie pod wpływem przewidywanego zmniejszenia się pogłowia nierogacizny krajowej, naskutek niepomyślnych zbiorów pasz.

W Anglii rynek bekonowy wykazywał zmienną tendencję, aczkolwiek przeciętne ceny tegoroczne były znacznie wyższe od zeszłorocznych. Dopiero w II połowie sierpnia tendencja rynkowa wykazała silną poprawę i ceny wszystkich bekonów, w tej liczbie i polskiego, osiągnęły stosunkowo bardzo wysoki poziom, poważnie zmniejszający rozpiętość cen pomiędzy towarami duńskimi.

Wiedeń. — Notowania z dn. 24/VIII — w szyl. au t. za 1 kg bitej wagi loco targowica: świnie patroszone mięsne 1'45 ÷ 1'80, słoninowe 1'45 ÷ 1'80, woły (żywa waga) najwyższy gatunek 1'20 ÷ 1'40, — prima 1'05 ÷ 1'15, — secunda 0'95 — 1'05, — gorsze 0'85 ÷ 0'95, stadniki 0'80 ÷ 0'88, — krowy 0'75 ÷ 0'95. Tendencja na trzodę słabsza, na bydło rogate mocna.

Praga. Notowania z dn. 20/VIII — w kor. czeskich za 1 kg bita waga: cielęta 7'50 ÷ 9'50, — krajowe 6'50 ÷ 7'00, świnie 9'00 ÷ 9'75, rumuńskie ciężkie 9'30 ÷ 9'40, żywa waga: woły 2'20 ÷ 5'25, stadniki 2'20 ÷ 3'90, krowy 1'50 ÷ 4'70, jałowki 2'60 ÷ 4'55, świnie krajowe 5'25 ÷ 7'45, słowackie 6'85 ÷ 7'50, polskie ciężkie 6'50 — 7'30, — rumuńskie ciężkie 6'90. Przebieg targu spokojny, ceny utrzymane.

Londyn. — Na rynku bekonów notowano oficjalnie w dn. 24/VIII — w sh za 1 cwt.: bekonny duński Nr. 1 sizeable 98, — Nr. 2 97, — Nr. 3 95, — ciężkie Nr. 1 98, — Nr. 2 97, szóstki Nr. 1 96, — Nr. 2 95, szwedzkie sizeable Nr. 1 94, — Nr. 2 93, ciężkie Nr. 1 94, — Nr. 2 93, holenderskie sizeable Nr. 1 94, — Nr. 2 93, — Nr. 3 91, ciężkie Nr. 94, — Nr. 2 91, szóstki Nr. 1 92, — Nr. 2 90, polskie sizeable Nr. 1 94, — Nr. 2 92, — Nr. 3 90, ciężkie Nr. 1 94, — Nr. 2 90, szóstki Nr. 1 92, irlandzkie chude sizeable 96 ÷ 100, — Nr. 2 94 ÷ 99, — Nr. 3 prima 96, ciężkie Nr. 1 100, szóstki Nr. 2 94, litewskie sizeable Nr. 1 94, — Nr. 2 93, — Nr. 3 91, ciężkie Nr. 1 94, — Nr. 2 91, — szóstki Nr. 1 93. Tendencja w dalszym ciągu mocna, zapotrzebowanie dobre, przy niewielkich stosunkowo dowozach.

MASŁO

— W okresie sprawozdawczym zarówno w lipcu, jak i sierpniu, większość rynków nabiałowych była zupełnie bierna. Dotyczy to zwłaszcza krajów importerskich, które — za wyjątkiem Anglii — zupełnie prawie zanęchały importu. Wobec niemal podobnego stanowiska pozostałych krajów — wszystkie nadwyżki eksportowe kierowane były przez kraje eksporterskie do Anglii, która w dalszym ciągu wykazywała niezmiernie zapotrzebowanie. Jednakże nadmiernie zwiększone dowozy masła, powodując ostrą konkurencję, wywierały ujemny wpływ na kształtowanie się cen.

Stosunkowo najpomyślniejsza sytuacja panowała na rynku angielskim w II połowie lipca, kiedy po dłuższym zastoju dał się zauważyć wzrost popytu i cen.

W sierpniu sytuacja rynkowa naogół nie doznała poważniejszych zmian, aczkolwiek w wielu wypadkach stwierdzono zmniejszenie się nadwyżek eksportowych.

Wiedeń. — Notowania masła w/g oficjalnej giełdy wiedeńskiej franco Wiedeń z dn. 28/VIII — w szylingach za 1 kg w hurcie: znakowane I gat. 4'20, II gat. stołowe 4'00, III gat. osekowe 2'80 ÷ 3'00. Zapotrzebowanie umiarkowane, tendencja spokojna.

Londyn. — Notowania masła z dn. 25/VIII — w sh za 1 cwt.: nowozelandzkie najlepsze 79 ÷ 81, — wyjątkowo 82, najlepsze niesolone 86 ÷ 90, australijskie wyborowe 75 ÷ 76, I gat. 74 ÷ 75, II gat.

73 ÷ 74, wyborowe gatunki niesolone 78 ÷ 80, duńskie 108, holenderskie niesolone 70 ÷ 80, estońskie 68 ÷ 71, — niesolone 68 ÷ 71, litewskie 68 ÷ 70, — niesolone 67 ÷ 70, polskie 60 ÷ 64, syberyjskie 67 ÷ 69, ukraińskie 67 ÷ 68. Ceny masła duńskiego zwykływały o sh. 2 pozostałe gatunki kształtowały się naogół słabiej.

JAJA

— Sytuacja rynkowa w lipcu i sierpniu w większości krajów utrzymywała się bez większych zmian.

W Anglii panowała utrzymana tendencja, przyczem eksport jaj z Polski został na zasadzie dobrowolnego porozumienia skontyngentowany, co spowodowało zmniejszenie dostaw jaj polskich na rynki angielskie. Mniejsza podaż produktu polskiego ujawniła niebawem większe zainteresowanie się rynku angielskiego tym towarem, co znalazło swój wyraz w przejściowej zwykle notowań i popytu nawet na jaja z chłodzi.

W dalszym ciągu korzystnie przedstawiał się rynek hiszpański, jednak istnieją poważne obawy wprowadzenia opłat licencyjnych przy imporcie jaj, co w dużej mierze osłabi rentowność eksportu na ten rynek.

Rynek austriacki na skutek poważnych ograniczeń wielkości kontyngentów wwozowych nie odgrywał w okresie sprawozdawczym większej roli.

Londyn. — Urzędowe notowania jaj — w sh za 120 szt.: duńskie 18 lbs 12'9 ÷ 13'3,

17 lbs 12'6 ÷ 12'9, 15'5 lbs 11'9 ÷ 12'0, 14 lbs 10'6 ÷ 11'0, 13'5 lbs 10'0 ÷ 10'6, 13 lbs 9'6 ÷ 10'0, angielskie specjalne 17'6 ÷ 18'0, standartowe 17'0 ÷ 17'6, średnie 15'6 ÷ 16'6, estońskie 17 lbs 10'3 ÷ 10'6, 14 lbs 8'9, fińskie 18 lbs 11'9 ÷ 12'0, 17 lbs 11'0 ÷ 11'3, 15'5 lbs 10'0 ÷ 10'3, 14 lbs 9'0 ÷ 9'6, holenderskie brązowe 18 lbs 13'6 ÷ 14'0, 16 lbs 12'0 ÷ 12'6, mieszane 18 lbs 13'0 ÷ 13'3, 17'5 lbs 12'9 ÷ 13'0, 16 lbs 11'6 ÷ 11'9, 15'5 ÷ 16 lbs 11'0 ÷ 11'6, 15'0 ÷ 15'5 lbs 10'9 ÷ 11'0, litewskie 17 lbs 9'9 ÷ 10'0, 15'5 lbs 8'9 ÷ 9'0, 13 lbs 7'6, polskie o wadze 59 ÷ 60 kg 9'0, 55 ÷ 56 kg 8'9, 53 ÷ 54 kg 7'9 ÷ 8'3, 51 ÷ 52 kg 7'6 ÷ 7'9, 50 ÷ 51 kg 7'3 ÷ 7'6, 49 ÷ 50 kg 7'3, czerwone 6'6, szwedzkie 18 lbs 12'3 ÷ 12'6, 17 lbs 11'9, 15'5 lbs 11'0 ÷ 11'3, 14 lbs 10'3. Wobec zapowiedzi większych dowozów jaj, ceny wykazują tendencję zniżkową.

Berlin. — Notowania jaj z dn. 23/VIII — w fen. za 1 sztukę w hurcie: krajowe I gat. zupełnie świeże pow. 65 g 10, 65 ÷ 60 g 9½, 60 ÷ 55 g 8½, 55 ÷ 50 g 7½, II gat. świeże pow. 65 g 9½, 65 ÷ 60 g 8½, 60 ÷ 55 g 8, holenderskie 18 lbs 10, 17 lbs 9½, 15'5 ÷ 16 lbs 8½, duńskie i szwedzkie 18 lbs 10, 17 lbs 9½, 15'5 ÷ 16 lbs 8½, norweskie i fińskie 18 lbs 9½, 17 lbs 9, 15'5 ÷ 16 lbs 8½, estońskie 18 lbs 9½, 17 lbs 9, 15'5 ÷ 16 lbs 8½, bułgarskie średnie 55 ÷ 60 g 8½, normalne 50 ÷ 55 g 8, jugosłowiańskie duże 7, średnie 8½, normalne 8, rumuńskie średnie 8½, normalne 7½. Tendencja mocna.

BIBLIOGRAFJA

„STATYSTYKA POCZTOWA, TELEGRAFICZNA I TELEFONICZNA ZA ROK 1933”. — Nakładem Ministerstwa Poczty i Telegrafów oraz Głównego Urzędu Statystycznego ukazał się rocznik Statystyki Pocztovej, Telegraficznej i Telefonicznej, 1933, opracowany przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów („Statystyka Polski”, Serja C, zeszyt 10).

Całość materiału statystycznego, okazująca stan i wyniki działalności poczty, telegrafu, telefonu i radjofonji w Polsce w 1933 r., ujęta została w 58 tablic sta-

tystycznych, ilustrowanych w ważniejszych działach wykresami. Na końcu wydawnictwa podane zostały 3 tablice, w których zgrupowano niektóre porównawcze dane statystyczne, dotyczące stanu i rozwoju poczty, telegrafu i telefonu w poszczególnych państwach europejskich w 1933 r. Tablice te, sporządzone na podstawie wydawnictw statystycznych międzynarodowych biur Światowego Związku Pocztowego i Telegraficznego, zapewniają możliwie najwyższą wartość porównawczą w skali międzynarodowej nagromadzonego materiału.

Zamieszczone zaraz pod nagłówkami

prawie wszystkich tablic globalne dane statystyczne, odnoszące się do lat ubiegłych, poczynając od 1927 r., pozwalają na retrospektywny rzut oka wstecz, a zarazem znakomicie ułatwiają orientację w kierunkach rozwojowych polskich poczty, telegrafów i telefonów.

Wydawnictwo to, powiększone znacznie w roku bieżącym, zgromadziło wyczerpujące dane statystyczne z zakresu wymiany myśli i drobnicowego obrotu gospodarczego Polski w stosunkach wewnętrznych i międzynarodowych.

G. J.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LEOZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 11 92 68 (Druk.).

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; ZAGRANICĄ: kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 1200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/8 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/16 str. — zł 55, 1/32 str. — zł 40, 1/64 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIS

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JOZEF GIEYSZTOR

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Stalowni Woźniak, Spółka Akcyjna w Sosnowcu

zawiadamia niniejszem Akcjonariuszy, że w dn. 22 września 1934 r., o godz. 11, odbędzie się w siedzibie Zarządu Spółki, Sosnowiec, Aleja Montwiłła-Mireckiego

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego;
 - 2) Powzięcie uchwały w przedmiocie podwyższenia dotychczasowego kapitału zakładowego Spółki o zł 150 000 przez wydanie 1 500 sztuk akcji na okaziciela po zł 100 każda i w przedmiocie przydziału nowych akcji;
 - 3) Sprawa zmiany dotychczasowego brzmienia § 5 statutu Spółki o treści: „Kapitał Zakładowy Spółki określa się na zł 3 000 000 (trzy miliony) podzielony na 30 000 (trzydzieści tysięcy) akcji po 100 (sto) złotych każda”, na następującą treść: „Kapitał zakładowy Spółki wynosi 3 150 000 (trzy miliony sto pięćdziesiąt tysięcy) złotych i jest podzielony na 31 500 (trzydzieści jeden tysięcy pięćset) akcji po 100 (sto) złotych każda”;
 - 4) Ustalenie wynagrodzenia Rady Nadzorczej;
 - 5) Wybór pism dla obowiązujących ogłoszeń Spółki;
 - 6) Wolne wnioski.
- Prawa i obowiązki Akcjonariuszów odnośnie do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu z prawem głosu określa Statut Spółki i Prawo o Spółkach Akcyjnych. Walne Zgromadzenie w myśl art. 61 Prawa o Spółkach Akcyjnych będzie ważne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

Sąd Okręgowy w Brzeżanach, Wydział I Cywilny

dn. 1 marca 1934 r.

Firm. 36/34 Ref. B 60

Przy firmie

„Tartaki” Przedsiębiorstwo Drzewne, Sp. Akc. w Chodorowie zarządza się następujący wpis:

a) Wskutek zaszłej śmierci Nataniela Witlina dn. 30 stycznia 1934 r. przestał być jedynym członkiem Zarządu firmy „Tartaki” Przedsiębiorstwo Drzewne, S. A. w Chodorowie; b) na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 22 lutego 1934 r. Nr. rep. 141/34 Włodzimierza Korczyńskiego zastępcy notariusza we Lwowie, ustanowiony został jedynym członkiem Zarządu S. A. Tartaki Przemysł Drzewny w Chodorowie—Wacław Sadowski, który podpisywać będzie w ten sposób, że pod brzmieniem firmy, wyciśniętem pieczęcią lub ręcznie napisanem, umieści swój podpis.

Data wpisu: 1 marca 1934 r.

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „Mikuliczyn” Zakłady dla Przemysłu Drzewnego SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów tej Spółki, że we wtorek dn. 2 października 1934 r., o godz. 4 popoł., w sali posiedzeń Powszechnego Banku Kredytowego we Lwowie, ul. Jagiellońska 7, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, oraz rachunku zysków i strat za 1933 r.; 2) Udzielenie Dyrekcji i Radzie Nadzorczej absolutorjum; 3) Likwidacja Spółki i ustanowienie likwidatorów; 4) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć w Kasie Spółki w Mikuliczynie, przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia swoje akcje lub zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub też w instytucji kredytowej krajowej.

Zarząd firmy „Gazy Ziemne”, Sp. Akc. dla Przemysłu Naftowego we Lwowie

zawiadamia, że

dywidenda od akcji Spółki za 1933 r.

płatna jest, poczynawszy od 1 października 1934 r. w kasie Banku Handlowego w Warszawie, S. A., Oddział we Lwowie, ul. Hetmańska 10, w wysokości zł 2 od akcji wartości imiennej zł 100 na kupon Nr. 4. Wypłata kuponów następuje bez jakichkolwiek kosztów dla PP. Akcjonariuszów.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Modrzejów-Hantke, Zjednoczone Zakłady Górniczo-Hutnicze

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż

DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 27 września 1934 r. o godz. 17 w lokalu biura Zarządu w Warszawie, ul. Srebrna 9, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Przyjęcie do wiadomości połączenia bilansów Modrzejowskich Zakładów Górniczo-Hutniczych, Spółki Akcyjnej i Towarzystwa Zakładów Metalowych B. Hantke w Warszawie, Spółki Akcyjnej, na dz. 31/XII 1932 r.;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansu, rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1933;
- 3) Budżet i plan działań;
- 4) Wybory władz;
- 5) Zatwierdzenie nabycia nieruchomości i upoważnienie Zarządu do nabycia, sprzedaży, dzierżawy względnie do zamiany nieruchomości oraz do korzystania z kredytu i zabezpieczenia tegoż.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczyć na Walnym Zgromadzeniu o ile conajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia, t. j. nie później niż 20 września r. b., będą zapisani do ksiąg Spółki, jako akcjonariusze, właściciele zaś akcji na okaziciela — o ile w tym samym terminie złożą swoje akcje w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, przy ul. Srebrnej Nr. 9 w dni powszednie w godzinach: od 10 do 12 w południe.

Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej, działającej na mocy statutu, zatwierdzonego przez władze państwowe.

W zaświadczeniu należy stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Cukrownia we Wrześni, Spółka Akcyjna

zaprasza niniejszem PP. Akcjonariuszów na
WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się w sobotę dn. 29 września 1934 r., o godz. 16, w sali Hotelu pod Białym Orłem we Wrześni, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie; 2) Przedłożenie sprawozdania i zamknięć rachunkowych na dz. 30 kwietnia 1934 r.; 3) Odczytanie sprawozdania Sp. Rew. „Powiernik”; 4) Zatwierdzenie bilansu, rachunku zysków i strat oraz podział zysków za rok obrachunkowy 1933/34; 5) Udzielenie absolutorjum Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 6) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących; 7) Wolne głosy.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni conajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia zdeponować w biurze Zarządu akcje lub kwity depozytowe polskich instytucji bankowych, względnie polskich notariuszów.

Września, dn. 28 sierpnia 1934 r.

Zarząd: St. Lutomski, Fr. Czapski, B. Demby

Cukrownia Chełmża, Spółka Akcyjna

Rada Nadzorcza i Zarząd zapraszają PP. Akcjonariuszów, uprawnionych do głosowania, na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

powyższej firmy, które odbędzie się w dn. 1 października 1934 r. o godzinie 10.30 w Hotelu Pomorskim w Chełmży.

Porządek obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu o przebiegu i stanie interesów oraz przedłożenie bilansu;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, dotyczące bilansu, rachunku zysków i strat oraz podziału czystego zysku;
- 4) Zatwierdzenie bilansu, rachunku zysków i strat oraz udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi;
- 5) Podział czystego zysku;
- 6) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej (§ 20 p. 6 statutu) w miejsce ustępujących PP.: Działowskiego, Plehna, Mellina, Strübinga i Pacoszyńskiego;
- 7) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących PP.: Ewalda Kriessa, Adama Czarlńskiego i Wernera Kluga;
- 8) Przyjęcie do wiadomości nabycia przez Cukrownię 17 sztuk akcji w celu umorzenia z czystego zysku stosownie do § 7 statutu Spółki;
- 9) Powzięcie uchwały co do prawidłowo nadesłanych wniosków i zażeń, przyczem nadmieniam się, że — stosownie do art. 394 kodeksu handlowego, jak również § 16 i 19 statutu — akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej 1/20 część kapitału akcyjnego, mają prawo żądać pomieszczenia poszczególnych spraw w porządku dziennym, co powinno być zgłoszone nie później, jak na czternaście dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Cukrownia Chełmża, Spółka Akcyjna

Przewodniczący Rady Nadzorczej:

(—) *K. Feldtkeller*

II OGŁOSZENIE

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW****Polskich Zakładów Philips, Spółka Akcyjna w Warszawie**

odbędzie się w dn. 28 września 1934 r. o godz. 6 popoł. w siedzibie Zarządu Spółki, przy ul. Karolkowej Nr. 36/44 w Warszawie.

Porządek obrad:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Zarządu;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku strat i zysków za okres operacyjny od 1/I do 30/IV 1934 r., udzielenie absolutorjum Zarządowi;
- 4) Powzięcie uchwały o podziale zysków;
- 5) Wybór Zarządu;
- 6) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze, życzący sobie brać udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje w siedzibie Spółki, lub też dowody na złożenie akcji w Rotterdamsche Bankvereinigung N. V. w Rotterdamie — najpóźniej na tydzień przed Walnym Zgromadzeniem.

II OGŁOSZENIE

Stosownie do uchwały Walnego Zebrania z dn. 27/III 1934 r.

otwarta została likwidacja

Spółki Akcyjnej Tow. „Solomit“ w Katowicach

Zostało to zapisane w rejestrze handlowym Sądu Grodzkiego w Katowicach do L. IV R. H. B. 1096.

4

Wzywa się wierzycieli o zgłaszanie swych pretensyj w ciągu 6 miesięcy od dnia ostatniego opublikowania niniejszego ogłoszenia.

Tow. „Solomit“, Sp. Akc. w likwidacji
Katowice, Powstańców 44

(—) *Koczan*, (—) *Czok*, likwidatorzy

Zarząd Spółki Akcyjnej Klesowski Przemysł Granitowy w Warszawie

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 września 1934 r. o godz. 12 w lokalu Zarządu przy ul. S-to Krzyskiej Nr. 25 odbędzie się

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie protokołu ostatniego Zebrania;
- 2) Wybór władz Spółki;
- 3) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu swoje akcje, względnie zaświadczenia, przewidziane art. 399 prawa akcyjnego.

II OGŁOSZENIE

Niniejszem zaprasza się PP. Akcjonariuszów

Cukrowni Wierchosławickiej, Sp. Akc. w Wierchosławicach

na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbyć się mające w piątek dn. 28 września 1934 roku o godz. 10.30 przed poł. w Czerwonej Sali hotelu „Basta“ w Inowrocławiu.

Porządek dzienny:

- 1) Przedłożenie sprawozdania, bilansu, oraz rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1933/34;
- 2) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 3) Wniosek Internationale Suikermaatschappij o nakazanie przeniesienia 150 sztuk akcji uprzywilejowanych za nr nr: 1167 do nr 1316 włącznie Lit. C. na imię cukrowni „Dobre“ Sp. Akc. na zasadzie oświadczenia z dn. 20 czerwca 1934 r. poprzedniego akcjonariusza N. V. Internationale Suikermaatschappij i nakazanie Zarządowi przepisania powyższych akcji w księdze akcyjnej;
- 4) Podwyższenie liczby członków Rady Nadzorczej z siedmiu na dziewięciu w myśl § 12 statutu Spółki, oraz wybór 4 członków Rady Nadzorczej;
- 5) Udzielenie zezwolenia na przeniesienie akcji lit. B na nowonabywców;
- 6) Obrady i powzięcia uchwał, co do ewentualnych wniosków Zarządu i Rady Nadzorczej, również co do wniosków poszczególnych Akcjonariuszów, o ile takowe zostaną w odpowiednim terminie zgłoszone.

Wierchosławice, dn. 2 września 1934 r.

Rada Nadzorcza: (—) *K. Stübner*, prezes

Zarząd: (—) *Dr. Lewy*, (—) *K. Ruszczyński*

II OGŁOSZENIE

Kolej Lokalna Tarnów—Szczucin, Spółka Akcyjna**XXIII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE**

Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Tarnów—Szczucin“ odbędzie się w dn. 29 września 1934 r. o godz. 10 przed poł. w lokalu Biura Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie, ul. Jagiellońska Nr. 1 II p. z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu z czynności oraz Rady Nadzorczej o zamknięciu rachunków za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1933 r. i uchwała co do udzielenia absolutorjum Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 2) Sprawa zmiany względnie uzupełnienia § 36 statutu w tym kierunku, by Zarząd mógł upoważnić Naczelnika Biura Małopolskich Kolei Lokalnych lub inną osobę z poza Zarządu do samodzielnego działania z prawem podpisu we wszystkich wypadkach, w których wymagane jest współdziałanie członków Zarządu;
- 3) Wybór członków Rady Nadzorczej.

Warunki prawa do głosu na Walnym Zgromadzeniu określa § 20 statutu Spółki.

We Lwowie, dn. 1 września 1934 r.

Zarząd

Sąd Okręgowy we Lwowie, Wydział II Handlowy
dn. 21 lutego 1934 r. Firm. 391/34 B. III 1

Zmiany, dotyczące firmy Spółki Akcyjnej

Do rejestru wpisano: dnia 22 lutego 1934 r. Brzmienie i siedziba firmy:

„Dolina” Przemysł Leśny, Spółka Akcyjna w likwidacji we Lwowie, Boczna Brajerowska 4

Zmiany: Odtąd podpis Spółki nastąpi w ten sposób, że pod brzmieniem firmy, wydrukowanym, wypisanem lub stampilją wyciśniętym z dodatkiem „w likwidacji” umieszczą swoje podpisy którzykolwiek dwaj likwidatorowie łącznie.

Dr. Lisowski, Sędzia Okręgowy.

Sąd Okręgowy we Lwowie, Wydział II Handlowy
dn. 28 marca 1934 r. Firm. 733/34 B. II 146

Zmiany, dotyczące firmy Spółki Akcyjnej

Do rejestru wpisano: dn. 7 maja 1934 r. Brzmienie firmy:

Bank Związku Spółek Zarobkowych, Spółka Akcyjna

Siedziba Zakładu Głównego: Poznań. Siedziba Oddziału: Lwów. Zmiany: Uchwała Walnego Zebrania Akcjonariuszów z dn. 12 października 1933 r. l. rep. 2279 zmieniono § 3, 4, 6, 7, 12, 19, 22, 24, 25, 26, 27, skreślono § 17 i 18 i zmieniono kolejność § 19 — 30 statutu w brzmieniu, ustalonym w dołączonym do zbioru dokumentów protokół. Odtąd: Kapitał zakładowy Spółki wynosi 20 miljn. podzielony na akcje po 200 i składa się: 1) z uprzywilejowanych akcji imiennych serii A nominalnej wysokości 2 000 000, 2) uprzywilejowanych akcji imiennych serii B nominalnej wysokości 1 000 000, 3) akcji zwyczajnych serii C, brzmiących na okaziciela, nominalnej wartości 16 990 000, 4) z uprzywilejowanych akcji imiennych serii D nominalnej wartości 2 000 000. Wykreśla się prokurę Aleksandra Wdowiaka.

Dr. Lisowski, Sędzia Okręgowy

Zarząd Spółki Akcyjnej p. f.

Towarzystwo Akcyjne Budowy i Eksploatacji Domów „Wegan”, Sp. Akc. w Warszawie

zwołuje

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

też Spółki Akcyjnej, mające się odbyć w dn. 9 października r. b. o godz. 1 popoł., w kancelarii Notariusza Juliana Siennickiego w Warszawie przy ul. Kapucyńskiej Nr. 6 w gmachu Hipoteki (pok. Nr. 10), z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu z dotychczasowej działalności Spółki oraz udzielenie Zarządowi pokwitowania z wykonania prezeń obowiązków; 2) Przyjęcie do wiadomości ustąpienia Zarządu; 3) Wybory nowego Zarządu; 4) Zmiana uchwały w przedmiocie pism, gdzie mają być zamieszczane ogłoszenia Spółki; 5) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze, życzący sobie przyjąć udział w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć Zarządowi Spółki przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia posiadane przez siebie akcje lub też zaświadczenie, wydane przez notariusza, względnie przez krajowe instytucje kredytowe na dowód złożenia akcji.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Młyny Grudziądzkie „Cerealia” w Grudziądzu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 1 października 1934 r. odbędzie się o godz. 12 w lokalu Spółki przy ul. Dworcowej 49 w Grudziądzu

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki za rok operacyjny 1933/1934 oraz przyjęcie bilansu i rachunku strat i zysków; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej za rok operacyjny 1933/1934; 3) Podział zysku za rok operacyjny 1933/1934; 4) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 5) Wybór członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących; 6) Sprawy, zgłoszone przez PP. Akcjonariuszów.

Sąd Okręgowy we Lwowie, Wydział II Handlowy
dn. 14 kwietnia 1931 r. Firm. 676/31 B. I 167

Zmiany, w rejestrze Spółki Akcyjnej

Do rejestru wpisano: dnia 24 kwietnia 1934 r. Brzmienie:

„Ciłkos”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Drzewnego

Siedziba: Lwów — ul. 3 Maja 1. 16. Zmiany: Notuje się otwarcie filii w Piotrkowie.

Świeżawski, Sędzia Okręgowy

I OGŁOSZENIE.

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej Kolej Lokalna Dolina — Wygoda

odbędzie się w dn. 9 października 1934 r. o godz. 17 w Stryju przy ulicy Grunwaldzkiej 1. 2 w kancelarii adwokata Semkowicza.

Porządek dzienny:

1) Odczytanie protokołu poprzedniego Walnego Zgromadzenia;

2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok obrotowy 1933;

3) Rozdział zysku;

4) Udzielenie absolutorjum Zarządowi;

5) Zmiana ustępu pierwszego § 29 Spółki: „Zarząd składa się z dwóch lub trzech członków, których wybiera Rada Nadzorcza na okres trzech lat spośród akcjonariuszów lub spoza ich grona. Jeżeli Zarząd składa się z dwóch członków, jeden z nich musi mieć obywatelstwo polskie i stałe miejsce zamieszkania w Polsce. Jeżeli zaś Zarząd składa się z 3 członków, to dwaj z nich muszą mieć obywatelstwo polskie i stałe miejsce zamieszkania w Polsce” — na nowe brzmienie: „Zarząd składa się z jednego, lub dwóch lub trzech członków, których wybiera Rada Nadzorcza na okres trzech lat spośród akcjonariuszów lub spoza ich grona. Jeżeli Zarząd składa się z jednego członka, musi on mieć obywatelstwo polskie i stałe miejsce zamieszkania w Polsce. Jeżeli Zarząd składa się z dwóch członków, jeden z nich musi mieć obywatelstwo polskie i stałe miejsce zamieszkania w Polsce. Jeżeli zaś Zarząd składa się z trzech członków, to dwaj z nich muszą mieć obywatelstwo polskie i stałe miejsce zamieszkania w Polsce”;

Uzupełnienie pierwszego zdania § 36 statutu Spółki: Do składania oświadczeń i podpisywania w imieniu Spółki wystarczy współdziałanie dwóch członków Zarządu lub jednego członka Zarządu wspólnie z prokurentem” na uzupełnione brzmienie: „Do składania oświadczeń i podpisywania w imieniu Spółki wystarczy współdziałanie dwóch członków Zarządu lub jednego członka Zarządu wspólnie z prokurentem. Jeżeli Zarząd składa się tylko z jednego członka, jest on sam jeden uprawniony do składania oświadczeń i podpisywania imieniem Spółki”;

6) Wnioski i różne.

Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej jedną dziesiątą część kapitału akcyjnego, mają prawo żądać umieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym, które to żądanie winno być zgłoszone najpóźniej na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Zarząd.

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Polska Nafta w Warszawie

podaje do wiadomości wierzycieli powołanej Spółki, że Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów uchwaliło w dn. 22 marca 1934 r.

obniżyć Kapitał zapasowy

wynoszący 500 000, o sumę 250 000 do wysokości 250 000. W myśl art. 441 kodeksu handlowego Zarząd zawiadamia o powyższym wierzycieli Spółki celem ewent. wniesienia sprzeciwów do dn. 15 stycznia 1935 r.

Samolot skracą podróż!!!

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Kolej Elektryczna Warszawa — Młociny — Modlin”

SPOŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 1 października 1934 r. o godz. 11 odbędzie się w Warszawie, w lokalu Sp. Akc. „Siła i Światło” Marszałkowska 94

XII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1933 r. oraz udzielenie absolutorjum Zarządowi;
- 4) Powzięcie uchwały w przedmiocie likwidacji Spółki;
- 5) Wybór likwidatorów;
- 6) Upoważnienie likwidatorów do sprzedaży majątku Spółki i określenie ceny zbywczej nieruchomości.

Akcje na okaziciela dają prawo do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia, t. j. najpóźniej w dn. 22 września r. b. w biurze Spółki w Warszawie przy ul. Marszałkowskiej Nr. 94 i jeżeli nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w instytucjach kredytowych.

Zaświadczenia winny wymieniać liczbę akcji, oraz zawierać oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Stosownie do § 12 statutu, Zgromadzenie powyższe będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

Z A R Z A D

Zgierskiej Farbiarni i Apretury

Spółka Akcyjna w Zgierzu

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 13 października 1934 r. o godz. 16 w lokalu Spółki w Zgierzu, przy ul. Szczawińskiej Nr. 2, odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, rachunku zysków i strat za 1933 r. wraz z protokołem Komisji Rewizyjnej;
- 3) Udzielenie Zarządowi absolutorjum;
- 4) Zmiana § 4 statutu Spółki; dotychczasowe brzmienie: „Kapitał zakładowy Spółki wynosi zł 800 000 i jest podzielony na 4000 akcji po zł 200 wartości nominalnej każda” — treść projektowana: „Kapitał zakładowy Spółki wynosi zł 500 000 i jest podzielony na 4000 akcji po zł 1250 wartości nominalnej każda”;
- 5) Upoważnienie Zarządu do udzielenia gwarancji hipotecznej Skarbowi Państwa na zaległe podatki i instytucjom użyteczności publicznej na zaległe świadczenia;
- 6) Upoważnienie Zarządu do wydierżawienia całego przedsiębiorstwa, względnie do częściowej sprzedaży nieruchomości, będących własnością Spółki;
- 7) Wybór Komisji Rewizyjnej i oznaczenie wysokości wynagrodzenia;
- 8) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w tem Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem tegoż złożyć w biurze Zarządu w Zgierzu przy ul. Szczawińskiej 2 swoje akcje lub zaświadczenia, zgodnie z art. 59 Prawa o spółkach akcyjnych.

Wolne wnioski mogą być składane zgodnie z art. 54 prawa o spółkach akcyjnych.

II OGŁOSZENIE

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki Akcyjnej

„POLSKIE RADJO”

odbyte w dn. 30 sierpnia 1934 r., uchwaliło odroczyć rozpatrzenie spraw, objętych porządkiem dziennym do dn. 29 września 1934 r. i poleciło Zarządowi zwołać na dzień ten ponownie Zwyczajne Walne Zgromadzenie.

Wobec powyższego Zarząd Spółki Akcyjnej „Polskie Radio”, zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów po raz drugi, iż w dn. 29 września 1934 r., o godz. 17, odbędzie się w lokalu Spółki w Warszawie, przy ul. Kredytowej 1

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie z działalności Spółki za okres od 1 kwietnia 1933 r. do 31 marca 1934 r.;
- 3) Bilans Spółki na dz. 31 marca 1934 r., oraz rachunek strat i zysków za okres od 1 kwietnia 1933 r. do 31 marca 1934 r.;
- 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 5) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków oraz uchwalenie podziału zysków;
- 6) Udzielenie Zarządowi skwitowania z wykonania przezeń obowiązków;
- 7) Określenie ilości członków Rady Nadzorczej i wybory do tejże Rady;
- 8) Wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 9) Określenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej, delegatów Rady Nadzorczej do Zarządu i członków Komisji Rewizyjnej.

I OGŁOSZENIE

Rada Nadzorcza Spółki Akcyjnej

Branka, Fabryka Cukrów, Czekolady i Kakao, Sp. Akc. we Lwowie

zwołuje na podstawie § 10 statutu

XVII NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

na dz. 12 października 1934 r. o godz. 11 w sali posiedzeń Akcyjnego Banku Hipotecznego we Lwowie z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Ograniczenie uchwały XV Walnego Zgromadzenia z 22 lutego 1933 r. w przedmiocie remuneracji dla delegatów Rady Nadzorczej do Zarządu Spółki (§ 13 p. 8 statutu);
- 2) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni — w myśl ustawy o Spółkach Akcyjnych — złożyć swe akcje w naszej Spółce do 5 października r. b. lub przesłać Spółce w tym samym czasie dowód złożenia akcji u notariusza, względnie w Akcyjnym Banku Hipotecznym we Lwowie.

Akcjonariusze, zamierzający wystąpić z dodatkowymi wnioskami na Walnym Zgromadzeniu, winni — zgodnie z § 10 statutu Spółki — podać je do wiadomości Zarządu Spółki najpóźniej do dn. 26 września 1934 r.

Z A R Z A D

Cukrowni „Garbów”, Spółka Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 8 października 1934 r. o godz. 11 rano odbędzie się w Warszawie, w Biurze Zarządu, przy ul. Mokotowskiej Nr. 25,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW,

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zawierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1933/34 i udzielenie Zarządowi absolutorjum;
- 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach, z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych;
- 6) Wybory do Zarządu;
- 7) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 8) Wnioski PP. Akcjonariuszów, złożone ustawowo;
- 9) Wnioski Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w Biurze Zarządu w Warszawie, ul. Mokotowska Nr. 25, bądź w Kantorze Cukrowni w Garbowie, akcje względnie zaświadczenia właściwych instytucji o zdeponowaniu akcji.

Zarząd Cukrowni i Rafinerji „Lublin“, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 8 października 1934 r. o godz. 5 po południu, odbędzie się w Warszawie, w Biurze Zarządu przy ul. Mokotowskiej Nr. 25,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 4) Zawierzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1933/34 i udzielenie Zarządowi absolutorjum; 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach, z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 6) Zatwierdzenie aktu nabycia gruntów; 7) Wniosek Zarządu w przedmiocie częściowej zmiany §§ 15 i 18 Statutu Spółki, a mianowicie: a) w § 15 ustęp: „Zarząd Spółki składa się z 3 członków Zarządu i t. d.“, zmienić na: „Zarząd Spółki składa się z jednego do trzech członków Zarządu i t. d.“; b) w § 18 zdanie: „Corocznie ustępuje według starszeństwa wyboru jeden członek Zarządu“ zmienić na: „Członkowie Zarządu ustępują według starszeństwa wyboru, po upływie trzyletniej kadencji“; 8) Wybory do Zarządu; 9) Wybory do Rady Nadzorczej; 10) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone ustawowo; 10) Wnioski Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w Biurze Zarządu w Warszawie, ul. Mokotowska 25, akcje względnie zaświadczenia właściwych instytucyj o zdeponowaniu akcji.

ZARZĄD

Cukrowni i Rafinerji „Nieledeu“

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 8 października 1934 r., o godz. 12 w poł. odbędzie się w Warszawie, w Biurze Zarządu przy ul. Mokotowskiej Nr. 25,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Zawierzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1933/34 i udzielenie Zarządowi absolutorjum; 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach, z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 6) Wybór Komisji Rewizyjnej; 7) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone ustawowo; 8) Wnioski Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu w Warszawie, ul. Mokotowska Nr. 25, akcje względnie zaświadczenia właściwych instytucyj o zdeponowaniu akcji.

Zarząd Spółki Akcyjnej

Cukrowni i Rafinerji „Milejów“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 6 października 1934 r. o godz. 5 po poł. odbędzie się w Lublinie przy ul. Krochmalnej Nr. 13, w Kantorze Cukrowni „Lublin“,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1933/34 i udzielenie Zarządowi absolutorjum; 5) Zatwierdzenie budżetu na rok 1934/35; 6) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 7) Wybory do Zarządu; 8) Wybór Komisji Rewizyjnej; 9) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w terminie ustawowym.

Bank Handlowy w Warszawie

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans surowy na dz. 30 czerwca 1934 r.

STAN CZYNNY	zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gosp. Krajowego . . .		2 941 974 15
Waluty zagraniczne		281 924 11
Papiery wartościowe własne:		
a) pożyczki państwowe	1 111 507 96	
b) papiery hipoteczne	1 329 246 66	
c) akcje	642 149 12	3 132 903 74
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych		3 155 034 25
Banki Loro:		
a) krajowe	604 525 90	
b) zagraniczne	127 050 41	731 576 31
Banki nostro:		
a) krajowe	246 962 77	
b) zagraniczne	680 017 09	926 979 86
Weksle zdyskontowane		56 196 912 39
Rachunki bieżące (saldo debet.):		
a) zabezpieczone	49 244 233 53	
b) niezabezpieczone	7 778 101 56	57 022 335 09
Pożyczki terminowe		265 166 00
Nieruchomości		12 775 160 73
Różne rachunki		10 276 352 25
Koszty handlowe i t. p.: roku bieżącego	2 790 196 14	2 790 196 14
Oddziały		25 157 256 33
Dłużnicy z tyt. kred. akc. i remb.		2 184 327 65
		Suma bilansowa 178 138 099 00
Udzielone gwarancje		10 388 711 98
Inkaso		9 862 920 90
		Razem: 198 389 731 88

STAN BIERNY

STAN BIERNY	zł	zł
Kapitały własne:		
a) zakładowy	30 000 000 00	
b) zapasowy	3 003 468 73	
c) inne rezerwy	3 000 000 00	
d) fundusz amortyzacyjny	947 340 94	36 950 809 67
Wkłady:		
a) terminowe	10 852 796 31	
b) na książ. wkładk.	23 700 440 29	
c) à vista	17 693 251 16	53 246 487 76
Rachunki bieżące (saldo kredytowe)		12 477 452 40
Zobowiązania inkasowe		601 635 16
Redyskonto weksli		11 501 385 38
Banki Loro:		
a) krajowe	1 266 221 96	
b) zagraniczne	1 159 338 34	2 425 560 30
Banki Nostro:		
a) krajowe	2 009 591 54	
b) zagraniczne	25 001 760 55	27 011 352 09
Różne rachunki		3 167 447 24
Procenty, prow i różne zyski: roku bieżącego	4 191 369 62	4 191 369 62
Oddziały		25 380 271 73
Zobow. z tyt. kred. akc. i remb.		2 184 327 65
		Suma bilansowa: 178 138 099 00
Zobow. z tyt. udziel. gwar.		10 388 711 98
Różni za inkaso		9 862 920 90
		Razem: 198 389 731 88

WYCIĄG ZE SPRAWOZDANIA

„Compagnie Generale des Industries Textiles“, Société Anonyme
des Etablissements Allart, Rousseau & Cie

„Generalna Kompanja Przemysłu Przędzalnianego, Towarzystwo
Anonimowe Zakładów Allart, Rousseau & S-ka”

za 1933/34 rok operacyjny.

Bilans Ogólny Zarządu w m. Roubaix (Francja)
na dz. 31 stycznia 1934 r.

AKTYWA. — Kasa i banki fr. 24 204 211-03; Portfel: weksle fr. 12 192 763-60; Papiery procentowe fr. 3 142 911-94; Nieruchomości: Budynki fr. 42 605 161-26; Maszyny fr. 79 840 953-80; Towary fr. 82 448 609-51; Różne materiały fr. 4 581 843-30; Odbiorcy i różni fr. 76 668 718-18; Sumy przechodnie: fr. 30 816 829-02; Ogółem fr. 356 502 001-64.

PASYWA. — Kapitał Towarzystwa: 60 050 akcji kapitału fr. 30 025 000; 20 000 akcji użytkowych fr. 10 000 000; Premija emisyjna fr. 10 000 000; Rezerwa legalna fr. 6 684 210-01; Rezerwa specjalna: fr. 18 046 903-92; Amortyzacja fr. 65 193 277-47; Rezerwa z nadwyżki przy przeszacowaniu materiałów i budynków w Roubaix fr. 12 046 926-08; Dywidenda niepodnieciona fr. 170 479-78; Akcepty własne fr. 33 298 563-75; Wierzyciele i różni fr. 133 312 850-22; Sumy przechodnie fr. 30 816 829-02; Zyski i straty: czysty zysk 1933/34 roku operacyjnego fr. 6 906 961-39; Ogółem fr. 356 502 001-64.

Rachunek ogólny strat i zysków

WINIEN. — Rachunkowi kosztów ogólnych fr. 58 804 434-32; Czysty zysk 1933/34 r. fr. 6 906 961-39; Ogółem fr. 65 711 395-71.

MA. — U rachunku ogólnego towarów i różnych fr. 65 711 395-71.

Bilans Oddziału w Łodzi
na dz. 31 stycznia 1934 r.

AKTYWA. — Tereny \mathcal{Z} 527 078-18; Budynki: fabryczne \mathcal{Z} 6 900 338-33; mieszkalne \mathcal{Z} 2 291 779-54; Maszyny \mathcal{Z} 19 970-38; Inwentarz żywy \mathcal{Z} 31 735-00; Inwentarz biuro, wy \mathcal{Z} 135 453-37; Kasa \mathcal{Z} 73 335-50; Waluty zagraniczne \mathcal{Z} 30 695-79; Banki \mathcal{Z} 434 672-32; Papiery wartościowe \mathcal{Z} 178 658-75; Pożyczka Narodowa \mathcal{Z} 199 092-50; Depozyt celny w akcjach \mathcal{Z} 115 000-00; Weksle w portfelu i w inkasie \mathcal{Z} 4 861 174-59; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach \mathcal{Z} 302 112-86; Materiały: surowce, półfabrykaty, przędza i gotowe towary \mathcal{Z} 24 778 222-28; Materiały techniczne \mathcal{Z} 897 370-88; Odbiorcy i dostawcy \mathcal{Z} 19 535 988-29; Sumy przechodnie \mathcal{Z} 25 151-51; Rachunek specjalny przejściowy różnic kursowych \mathcal{Z} 377 484-55; Depozyty \mathcal{Z} 956 512-80; Ogółem \mathcal{Z} 82 622 060-42.

PASYWA. — Kapitały własne: kapitał zakładowy \mathcal{Z} 16 855 584-13; Kapitał na urządzenia powojenne \mathcal{Z} 10 469 327-80; Kapitał amortyzacyjny \mathcal{Z} 9 278 946-81; Wierzyciele: Centrala w Roubaix rachunek towarów \mathcal{Z} 37 200 949-56; Odbiorcy i dostawcy \mathcal{Z} 4 351 689-77; Przychody, dotyczące okresu przyszłego \mathcal{Z} 39 657-22; Rachunek specjalny przejściowy różnic kursowych \mathcal{Z} 1 408 954-94; Zysk brutto za rok operacyjny 1933/34 do podziału \mathcal{Z} 2 030 437-39; Różni za depozyty \mathcal{Z} 956 512-80; Ogółem \mathcal{Z} 82 622 060-42.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Różnice kursowe \mathcal{Z} 835 473-28; Robocizna \mathcal{Z} 2 887 433-41; Koszty eksploatacji \mathcal{Z} 2 115 307-08; Koszty administracji \mathcal{Z} 626 634-63; Koszty handlowe \mathcal{Z} 716 189-81; Podatki \mathcal{Z} 637 979-97; Świadczenia społeczne \mathcal{Z} 390 015-82; Straty na dłużnikach \mathcal{Z} 3 034 106-02; Koszty dyskonta i inkasa \mathcal{Z} 49 365-45; Procenty zapłacone \mathcal{Z} 2 528 380-78; Zysk brutto za 1933/34 rok operacyjny do podziału \mathcal{Z} 2 030 437-39; Ogółem \mathcal{Z} 15 851 323-64.

MA. — Nadwyżka z rachunku towarów \mathcal{Z} 15 419 551-46; Przychód z rachunku koszty handlowe \mathcal{Z} 42 188-51; Uzyskane od dłużników za lata ubiegłe \mathcal{Z} 42 207-93; Procenty otrzymane \mathcal{Z} 347 375-74; Ogółem \mathcal{Z} 15 851 323-64.

Powyższe bilanse i rachunki zysków i strat zatwierdzone zostały przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 23 lipca 1934 r. w m. Roubaix.

Spółka Akcyjna „Polska Nafta”

Bilans za 1933 r.

AKTYWA. — Tereny, kop. nafty, zabudowania i urządzenia \mathcal{Z} 509 933-87; Udziały naftowe \mathcal{Z} 73 515-93; Dłużnicy \mathcal{Z} 497 825-80; Papiery wartościowe \mathcal{Z} 233-60; Kasa \mathcal{Z} 3-66; Straty: strata za 1930 r. \mathcal{Z} 105 353-21; Strata za 1931 r. \mathcal{Z} 6 518-99; Strata za 1932 r. \mathcal{Z} 3 411-57; Strata raf. Kołomyja \mathcal{Z} 29 992-61; Strata za 1933 r. \mathcal{Z} 2 978-38; Razem \mathcal{Z} 1 229 567-62.

PASYWA. — Kapitał akcyjny \mathcal{Z} 500 000-00; Rezerwa z pow. sporn. pret. \mathcal{Z} 94 658-31; Wierzyciele \mathcal{Z} 634 909-31; Razem \mathcal{Z} 1 229 567-62.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty handlowe 1933 r. \mathcal{Z} 3 227-38; Straty za 1930 r. \mathcal{Z} 105 353-21; Straty za 1931 r. \mathcal{Z} 6 518-99; Straty za 1932 r. \mathcal{Z} 3 411-57; Straty raf. Kołomyja \mathcal{Z} 29 992-61; Razem \mathcal{Z} 148 373-76.

ZYSKI. — Dochody z czynszu \mathcal{Z} 319-00; Strata per. 31/XII. 1933 r. \mathcal{Z} 148 054-76; Razem \mathcal{Z} 148 373-76.

„Prasa Polska“, Spółka Akcyjna

Bilans za 1933 r.

AKTYWA. — Nieruchomości \mathcal{Z} 4 343 725-72; Maszyny i urządzenia \mathcal{Z} 4 736 260-39; Magazyn \mathcal{Z} 106 988-89; Kasa \mathcal{Z} 6 039-72; Efekty \mathcal{Z} 7 804-07; Weksle \mathcal{Z} 122 623-62; Straty za 1932 r. \mathcal{Z} 80 838-59; Dłużnicy \mathcal{Z} 1 976 192-18; Straty za 1933 r. \mathcal{Z} 98 167-05.

PASYWA. — Kapitał zakładowy \mathcal{Z} 2 250 000-00; Kapitał zapasowy \mathcal{Z} 64 563-36; Kapitał amortyzacyjny \mathcal{Z} 2 507 258-91; Sumy przechodnie \mathcal{Z} 7 461-27; Akcepty \mathcal{Z} 630 340-35; Wierzyciele \mathcal{Z} 6 019 016-34.

Rachunek strat i zysków

DEBET. — Wydatki wydawnictw \mathcal{Z} 2 236 960-99; Koszty ogólne \mathcal{Z} 862 128-78; Wydatki drukarni \mathcal{Z} 1 446 812-21; Amortyzacja \mathcal{Z} 121 316-16.

KREDYT. — Wpływy wydawnictw \mathcal{Z} 3 001 718-26; Wpływy drukarni \mathcal{Z} 1 567 332-83; Straty za 1933 r. \mathcal{Z} 98 167-05.

Kolej Lokalna Tarnopol—Zbaraż, Spółka Akc.

Bilans z dn. 31 grudnia 1933 r.

STAN CZYNNY	\mathcal{Z}
Wartość kolei	2 301 228-16
Gotówka	2 097-58
Papiery wartościowe	2 844-00
Dłużnicy	189 707-00
Niedobory z lat ubiegłych	22 044-12
	<u>2 517 920-86</u>

STAN BIERNY	\mathcal{Z}
Kapitał akcyjny	1 197 000-00
Fundusze rezerwowe i amortyzacyjne	577 749-59
Wierzyciele	723 348-20
Zysk za 1933 r.	19 823-07
	<u>2 517 920-86</u>

Rachunek zysków i strat za 1933 r.

WINIEN	\mathcal{Z}
Wydatki eksploatacyjne	223 084-69
Odsetki bierne	1 143-13
Zysk za 1933 r.	19 823-07
	<u>244 050-89</u>

MA	\mathcal{Z}
Dochody eksploatacyjne	243 824-69
Procenty czynne	226-20
	<u>244 050-89</u>

I OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni Unisław, Spółka Akcyjna w Unisławiu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 15 października 1934 r. o godz. 15 w pokoju konferencyjnym Cukrowni Unisław, Sp. Akc. w Unisławiu odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej z przedłożeniem bilansu i wniosków o udzielenie absolutorjum; 3) Uchwała o podziale czystego zysku; 4) Wybór nowych członków Zarządu w miejsce statutowo ustępujących PP.: właściciela dóbr rycerskich Ludolfa Hrabiego Alvenslebena, Cichoradz i właściciela dóbr rycerskich Henryka Hoffmana, Bajerze; 5) Wybór nowych członków Rady Nadzorczej w miejsce statutowo ustępujących PP.: dzierżawcy dóbr rycerskich Jerzego Fiedlera, Wybez i właściciela fabryki d-ra Wilhelmela Andrzeja Henatscha, Unisław; 6) Wniosek o podwyższenie kapitału akcyjnego; 7) Wnioski o przeniesienie akcji; 8) Wolne wnioski (które winne by zgłoszone przez PP. Akcjonariuszów, reprezentujących conajmniej 1/20 część kapitału akcyjnego, najpóźniej 15 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia pisemnie na ręce Zarządu).

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Kolej Lokalna Toruń — Lubicz”, Spółka Akcyjna

w Toruniu

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w czwartek dn. 4 października 1934 r., o godz. 12,30, w sali posiedzeń Zarządu Miejskiego w Toruniu, Stary Rynek, Ratusz, pokój nr. 15, I piętro, z następującym porządkiem obrad:

1) Otwarcie Walnego Zgromadzenia; 2) Wybór przewodniczącego; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Zarządu z działalności Spółki w 1933 r.; 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 5) Zatwierdzenie zamknięcia rachunku za 1933 r.; 6) Zatwierdzenie rachunku strat i zysków oraz bilansu per 31/XII 1933 r.; 7) Udzielenie Radzie Nadzorczej i Zarządowi absolutorjum; 8) Zatwierdzenie subskrypcji 6% Pożyczki Narodowej; 9) Wybór członków Rady Nadzorczej; 10) Wolne wnioski.

Akcje dają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone w Zarządzie Spółki przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż.

Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w instytucji kredytowej.

W zaświadczeniu należy wymienić liczby akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Zamiast złożenia akcji, będących w posiadaniu Skarbu Państwa i związków samorządowych, wystarcza złożenie urzędowego zaświadczenia kasy, w której akcje są przechowane.

Zarząd: *Dr. Bogocz*

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej Drzewnego Przemysłu i Handlu w likwidacji

odbędzie się w dn. 8 października r. b. o godz. 19 w lokalu przy ul. Widok 18 m. 5 z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1933/34 r. i pokrycie strat; 2) Pokwitowanie likwidatorów z wykonania przez nich obowiązków; 3) Zredukowanie liczby likwidatorów i określenie ich wynagrodzenia; 4) Zatwierdzenie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia z dn. 7 października 1933 r.; 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze mogą zgłosić dodatkowe sprawy na porządek dzienny do dn. 24 września r. b.

W dniu 16 sierpnia r. b.

weszła w życie ustawa z dn. 10/III 1934 r., nowelizująca rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 7/VI 1927 r.

o prawie przemysłowym

Komentarz do tej ustawy,
w opracowaniu Radcy Ministerstwa Przemysłu i Handlu, P. Romana St. Śląskiego, p. t.

„Prawo przemysłowe“

został wydany nakładem tyg. „POLSKA GOSPODARCZA” i jest do nabycia w Administracji (Warszawa, ul. Elektoralna 2) oraz w większych księgarniach.

BIBLIOTEKA EKONOMICZNA
TYGODNIKA
„POLSKA GOSPODARCZA”

DAWNEJ

„PRZEMYSŁ i HANDEL”

1 — 18) bez serji — wyczerpane.				
19) Tom	I — <i>J. Kulikowski</i> . — Bankowość polska i problem jej sanacji. 1926 (wyczerp.)	1'20	42) Tom XXIV — <i>Stefan Konopski</i> . — Ochrona celna w poszczególnych państwach w świetle badań międzynarodowych (wyczerp.)	1'00
20) „	II — <i>Dr. J. Podkomorski</i> . — O właściwej formie monopolu spirytusowego w Polsce, 1926	0'70	43) „ XXV — <i>Henryk Romanowski</i> . — Obrót bezgotówkowy (wyczerpane)	1'00
21) „	III — <i>Dr. F. Młynarski</i> . — Międzynarodowe znaczenie spadku złotego, 1926	1'50	44) „ XXVI — <i>Karol Bajer</i> . — Zarys przemysłowienia Woj. Łódzkiego ze specjalnym uwzględnieniem przemysłu włókienniczego	1'50
22) „	IV — <i>St. Pszczółkowski</i> . — Stabilizacja kursu złotego, 1926 (wyczerp.)	1'20	45) „ XXVII — <i>Dr. Stanisław Wachowiak</i> . — Targi i wystawy w Polsce	1'00
23) „	V — <i>Inż. Cz. Klarnier</i> . — Dorobek czterech miesięcy (dwie mowy program.), 1926	1'00	46) „ XXVIII — <i>Jan Miklaszewski</i> . — Ogólny rzut oka na rozwój produkcji leśnej i obrotu drzewnego Polski współczesnej	2'50
24) „	VI — <i>Dr. L. Barański</i> . — Uwagi nad obiegami pieniężnym w Polsce w latach 1924 — 1926, 1926	1'50	47) „ XXIX — <i>Inż. Czesław Klarnier</i> . — Zagadnienie mieszkaniowe w niepodległej Polsce	2'00
25) „	VII — <i>F. Prochaska</i> . — Klauzula największego uprzywilejowania (wyczerp.)	1'50	48) „ XXX — <i>Inż. Jędrzej Moraczewski</i> . — Roboty publiczne	0'80
26) „	VIII — <i>A. Siebeneichen</i> . — Rozwój czy upadek portu gdańskiego (wyczerp.)	1'20	49) „ XXXI — <i>Władysław Gieysztor</i> . — Przedsiębiorstwa państwowe	1'00
27) „	IX — <i>J. Gieysztor</i> . — Tranzyt jako problem międzynarodowy	1'00	50) „ XXXII — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Wojna w życiu gospodarczym Polski	1'00
28) „	X — <i>Gustaw Taube jr.</i> — Komercjalizacja Warszawy	1'50	51) „ XXXIII — <i>Dr. Marcin Szarski</i> . — Bankowość polska (wyczerp.)	1'50
29) „	XI — <i>Wincenty Jastrzębski</i> . — Zadania i metody pracy Komisji Ankietowej (wyczerp.)	1'00	52) „ XXXIV — <i>Inż. Dr. Stanisław Olszewski</i> . — Fosforyty polskie i ich znaczenie gospodarcze	1'00
30) „	XII — <i>Stanisław Pszczółkowski</i> . — Kredyty zagraniczne i ich rola w polskiej polityce kredytowej	2'50	53) „ XXXV — <i>Prof. Dr. Witold Staniewicz</i> . — Uwagi o reformie stosunków rolnych w Polsce	1'50
31) „	XIII — <i>Z. R. Gawroński</i> . — Zwalczenie trustów w Stanach Zjednoczonych	2'00	54) „ XXXVI — <i>Janusz Butler</i> . — Konkurencja portów bałtyckich w świetle współzawodnictwa kolei polskich i niemieckich	1'50
32) „	XIV — <i>S. Fr. Królikowski</i> . — W sprawie metody obliczania stawek celnych (wyczerp.)	1'50	55) „ XXXVII — <i>Adolf Peretz</i> . — Od kartelu do koncernu	3'00
33) „	XV — <i>St. Starzyński</i> . — Położenie klasy robotniczej po przewrocie majowym	1'20	56) „ XXXVIII — <i>J. Mieszalski</i> . — Wpływ wzrostu budżetów na obciążenie dochodu społecznego zagranicą i w Polsce	1'50
34) „	XVI — <i>J. Kulikowski</i> . — Rozbudowa miast i jej finansowanie	2'00	57) „ XXXIX — <i>Feliks Młynarski</i> . — Reforma waluty dewizowo-złotowej	1'50
35) „	XVII — <i>S. Szwalbe</i> . — Polityka państwa w zakresie obrotu żytem (wyczerpane)	2'00	58) „ XL — <i>Dr. Henryk Gruber</i> . — Stan kwestji mieszkaniowej w Polsce	1'00
36) „	XVIII — <i>S. Starzyński</i> . — Stan finansowy Polski w roku 1927	2'00	59) „ XLI — <i>Stanisław Sasorski</i> . — Podstawy rewizji ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym	1'50
37) „	XIX — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim (wyczerp.)	2'00	60) „ XLII — <i>Tadeusz Woynowski</i> . — Kształtowanie się cen chleba w Polsce	2'00
38) „	XX — <i>Henryk Rozenberg</i> . — Polityka Państwa w dziedzinie zaopatrzenia ludności w chleb (wyczerpane)	1'50	61) bez serji — <i>Stefan Starzyński</i> . — Rola Państwa w życiu gospodarczym	1'00
39) „	XXI — <i>Zygmunt Karpiński</i> . — Waluta złota i pozłacana	1'50	62) „ „ — <i>Stefan Starzyński</i> . — Życie gospodarcze a ustrój państwa	1'50
40) „	XXII — <i>Jerzy Lubowicki</i> . — Zasady reformy podatkowej	3'00		
41) „	XXIII — <i>Marjan Turski</i> . — Problem aktywizacji bilansu handlowego	3'00		

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH ORAZ BEZPOŚREDNIO W ADMINISTRACJI TYG. „POLSKA GOSPODARCZA” — WARSZAWA, ELEKTORALNA 2, POK. 26

„POLMIN”

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

RAFINERJA W DROHOBYCZU

REPREZENTACJA W GDAŃSKU
POLISH PETROLEUM COMPANY
KREBSMARKT 7/8

PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZNE
WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH
MIASTACH EUROPY

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINERYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECHNIKI SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUKTY SMAROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW PO JAK NAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH CENACH. ———

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWARTOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN”, DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEWNIĄ UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI, ZWIĄZANYCH Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ SMARNICZĄ.

**OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”
SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH ODDZIAŁACH ORAZ
W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI**

ODDZIAŁY: BIAŁYSTOK, BYDGOSZCZ, DOLINA GDYNIA, JAROSŁAW, KALISZ,
KOWEL, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, PŁOCK, POZNAŃ,
RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZOWIECKI,
TORUŃ, WARSZAWA, WILNO ———

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI P. K. O.

CENTRALA: WARSZAWA, JASNA 9
ADRES TELEGRAFICZNY: PKO

ODDZIAŁY: KATOWICE, KRAKÓW,
POZNAŃ, WILNO, ŁÓDŹ, LWÓW

C Z Y N N O Ś C I B A N K O W E :

INKASO WEKSLI I INNYCH DOKUMENTÓW WIERZYTELNOŚCIOWYCH:

P. K. O. PRZYJMUJE DO INKASA WEKSELE I INNE DOKUMENTY (CZEKI, KWITY I T. P.) PŁATNE WE WSZYSTKICH MIEJSCOWOŚCIACH KRAJU. WALUTA ZAINKASOWANA DOPISYWANA JEST NATYCHMIAST NA KONTO ZLECENIODAWCY

PRZECHOWYWANIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH (DEPOZYTY):

ZŁOŻONE DO DEPOZYTU WALORY SĄ NIE TYLKO PRZECHOWYWANE, LECZ I ADMINISTROWANE, TO ZNACZY, ŻE P. K. O. BEZ DALSZYCH ZLECEŃ, SAMA DOKONUJE REALIZACJI ZAPADŁYCH KUPONÓW I WYŁOSOWANYCH PAPIERÓW, ORAZ PRZEPROWADZA KONWERSJE I NOWE EMISJE (CENTRALA W WARSZAWIE).

Z L E C E N I A G I E Ł D O W E :

ZLECENIA GIEŁDOWE KUPNA I SPRZEDAŻY WYKONUJE P. K. O. NA WARUNKACH NAJKORZYSTNIEJSZYCH ŚCIŚLE WEDŁUG KART UMOWY (SZLUSÓW GIEŁDOWYCH). P. K. O. SKUPIE RÓWNIEŻ KUPONY WALORÓW PAŃSTWOWYCH ORAZ REALIZUJE WYI OSOWANE OBLIGACJE PAŃSTWOWE, .. (CENTRALA W WARSZAWIE). ..

OBRÓT PIENIĘŻNY Z ZAGRANICĄ

P. K. O. NA ZLECENIE UCZESTNIKÓW OBROTU CZEKOWEGO LUB OSZCZĘDNOŚCIOWEGO PRZEKAZUJE ZAGRANICĘ DOWOLNE KWOTY BĄDŹ TO CZEKAMI NA BANKI ZAGRANICZNE DO WSZYSTKICH ZNACZNIEJSZYCH PAŃSTW, BĄDŹ TO CZEKAMI PRZEKAZOWEMI NA URZĘDY CZEKOWO-POCZTOWE, JAK RÓWNIEŻ ZAPOMOCA PRZELEWÓW NA ZAGRANICZNE KONTA CZEKOWO-POCZTOWE DO AUSTRJI, BELGJI, DANJI, FRANCJI, CZECHOSŁOWACJI, HOLANDJI, JUGOSŁAWJI, LOTWY, WŁOCH, TUNISU, SZWECJI, SZWAJCARJI.

PRZEKAZYWANE Z ZAGRANICY PIENIĄDZE DO POLSKI DOPISYWANE SĄ NA KONTA P. K. O. W POLSCE LUB PRZEKAZYWANE DO WSKAZANYCH MIEJSC ZAMIESZKANIA ADRESATÓW W KRAJU.

UDZIELANIE POŻYCZEK (LOMBARD):

UCZESTNICY OBROTU CZEKOWEGO I OSZCZĘDNOŚCIOWEGO MOGĄ OTRZYMYWAĆ POŻYCZKI LOMBARDOWE NA ZASTAW PAPIERÓW PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH ORAZ AKCYJBANKU POLSKIEGO NA DOGODNYCH WARUNKACH.

WSZYSTKIE FORMALNOŚCI MOGĄ BYĆ ZAŁATWIANE RÓWNIEŻ W DRODZE KORESPONDENCJI.

SAFESY (CENTRALA I ODDZIAŁY W KRAKOWIE, LWOWIE)

P. K. O. wynajmuje kasetki (safesy) różnych wymiarów na bardzo dogodnych warunkach